

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Навчально-науковий інститут адміністрування
та післядипломної освіти

**80-та СТУДЕНТСЬКА
НАУКОВО-ТЕХНІЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ**

СЕКЦІЯ «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

УДК 01
С 548

80-та Студентська науково-технічна конференція: Секція «Публічне управління та адміністрування»: збірник тез доповідей. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2022. – 1 електрон. опт. диск (DVD).
ISBN 978-966-941-782-4

Збірник укладено за тезами доповідей 80-ї Студентської науково-технічної конференції: 4 листопада 2022 р., ННІАПО Національного університету «Львівська політехніка».

Відповідальний за випуск Тимошенко С. В.

*Матеріали подано
в авторській редакції*

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова організаційного комітету:

Пилипенко Л. М., д. е. н., проф., директор інституту

Секретар організаційного комітету:

Блинда Ю. О., к. е. н., доц. кафедри АФМ

Учасники організаційного комітету:

Білоус О. П., к. е. н., заступник директора інституту;
Ільчук П. Г., д. е. н., проф., завідувач кафедри ТУ;
Подольчак Н. Ю., д. е. н., проф., завідувач кафедри АФМ;
Поплавська Ж. В., д. е. н., проф., завідувач кафедри ТПЕ;
Садова У. Я., д. е. н., проф., керівник НДЦ «Демос»;
Комаринець С. О., к. е. н., доц. кафедри ТПЕ;
Корицька О. І., к. е. н., асист. кафедри ТПЕ;
Шишковський С. В., к. е. н., доц. кафедри ТУ;
Дзюрах Ю. М., к. держ.упр., доц. кафедри АФМ.

ЗМІСТ

ПІДСЕКЦІЯ 1. «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»

Албаєва М.С. МЕНЕДЖЕР-АДМІНІСТРАТОР ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ	7
Барабаш М. С. ОСНОВНІ ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ОТРИМАННЯ ЗАДОВОЛЕННЯ ВІД ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ПОТРЕБ	9
Батан Т.В. ПРОБЛЕМИ МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ.	11
Васькович Х.О. РОЛЬ ДИЗАЙН-МЕНЕДЖМЕНТУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ	13
Величко Є.Р. ПРОБЛЕМАТИКА ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ДИЗАЙНУ МИСЛЕННЯ У СУЧАСНОМУ VANI-СВІТІ.	15
Величко Є.Р. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ	17
Герєга Р.І. ОЦІНЮВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ АВТОМОБІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	19
Гіщак М. С. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	20
Качановська Г. П. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ ДЛЯ ПІДЛІТКІВ-СИРИТ	23
Качмар Г.Я. ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД В АДМІНІСТРАТИВНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ	24
Лясковська Л. І. ОСОБЛИВОСТІ ВИМІРЮВАННЯ ЯКОСТІ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ.	26
Матковська В.В. АДМІНІСТРАТИВНІ ОРГАНИ УПРАВЛІННЯ ТА ЇХ РІЗНОВИДИ	28
Матковська В. В. ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ОРГАНІЗАЦІЇ	30
Мороз М.І. ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ВІДНОВЛЕННЯМ МІСТ ПІД ЧАС ВІЙНИ	33
Петрова Д.О. ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.	35
Радзієвська Г. Р. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗМІН В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ В УМОВАХ ВІЙНИ.	37
Радзієвська Г. Р. ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ ДИЗАЙН-МИСЛЕННЯ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ.	39
Солончак В.І. СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	41
Сургай Д. П. САМОМЕНЕДЖМЕНТ УПРАВЛІНЦЯ	43
Хлопіцька О. В. АНАЛІЗ ВПЛИВУ РИНКУ ФАРМАЦЕВТИКИ НА СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН	45
Хоманська М.Р. ОСОБЛИВОСТІ ТА УМОВИ КОНТРОЛЮВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.	47
Хом'як О.М. РОЛЬ ЕЛЕКТРОННИХ ДОДАТКІВ ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ ДЛЯ САМОДІАГНОСТИКИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КЛІЄНТООРІЄНТОВАНОСТІ КНП	49
Цурак У.Ю. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ	50
Чурсінов О.А. МОТИВАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ ЯК ЧИННИК ДОСЯГНЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	52
Шуварська В.В. СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ КОМУНІКАЦІЙ І ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ.	54
Ювхимець Н.Д. СТРАТЕГІЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	56

ПІДСЕКЦІЯ 2. «УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЕКТАМИ І ПРОГРАМАМИ»

Бакирей А. Р. ВПРОВАДЖЕННЯ ДОСВІДУ ПРОЕКТІВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ КРАЇН У ВІТЧИЗНЯНИХ ПРОЕКТАХ	59
Гайдар О. І. ДОСЛІДЖЕННЯ СЕРЕДОВИЩА ПРОЕКТУ ПРОГРАМНОГО ПРОДУКТУ ДЛЯ ТА АНАЛІЗ СТЕЙКХОЛДЕРІВ	61
Деркуца О. Б., Фальшовник О. М. АКТУАЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЄКТІВ СТВОРЕННЯ САЙТІВ ДЛЯ КОНСАЛТИНГОВОЇ СФЕРИ	63
Максимюк А. В. ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ПОРТФЕЛЕМ ЦІННИХ ПАПЕРІВ	65
Порохнавець С. В. АКТУАЛЬНІ КОМПЕТЕНЦІЇ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖЕРА У СФЕРІ ІТ	67
Радевич А. А. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ СУЧАСНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.	68
Самков А. А. ТИПИ ТЕМПЕРАМЕНТІВ В УПРАВЛІННІ ПРОЕКТАМИ	70
Сливчук А. Л. ВИЯВЛЕННЯ ПРОГАЛИН У ВИМОГАХ ПРОЕКТУ ВИКОРИСТОВУЮЧИ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ВИМОГ	72
Ткачук В. О. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ БЛОКЧЕЙНУ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТІВ РОЗВИТКУ КОМПАНІЙ	73
Шумінська Д. Я. ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АТ «КОНЦЕРН ГАЛНАФТОГАЗ»	74

ПІДСЕКЦІЯ 3. «ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ВІДНОСИН УЧАСНИКІВ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ»

Башак П.Р. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АВІАЦІЙНО-КОСМІЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	77
Бобиляк Д.А. SMART-СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	79
Боднарюк В.О. ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ЯК ЗАСІБ СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	81
Васильків М.В. ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ	83
Гадик В. О. ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ КАСОВИХ АПАРАТІВ ДЛЯ ПІДПРИЄМЦІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	85
Гошовська В.В. ІТ ТЕХНОЛОГІЇ В ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ: РЕАЛІЇ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	86
Данилів І.В. ВПЛИВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ: РИНОК ПРАЦІ ТА ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО	88
Завтура К.О. ДЕРЖАВНІ ІНСТРУМЕНТИ ЗАХИСТУ ТА ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	90
Ковальчук А.О. ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ ВНУТРІШЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ	92
Кравців А.Й. ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	94
Кравців А.Й. МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ	96
Манченко А.О. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ	98
Машталір С.Г. РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ	100
Мельник І.Р. АНАЛІЗ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЛЬВІВСЬКОГО РЕГІОНУ	102

Недошитко А.А. КОНКУРЕНЦІЯ ЯК ЗАСІБ СПІВІСНУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ	104
Недошитко А.А. ВПЛИВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ УМОВ	106
Олійник Ю.В. РОЛЬ ДЕРЖАВИ В ЕКОНОМІЦІ КРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	108
Петраш К.І. ЕФЕКТИВНІСТЬ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ	110
Радевич А.А. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РІВНЯ ЖИТТЯ ГРОМАДЯН В УМОВАХ ВІЙНИ	112
Радевич А.А. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РИНКОМ ПРАЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ	114
Сапожник Д.О. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ (ВДЕ) В УКРАЇНІ	116
Станько Л. І. ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ ВІЙНИ	118
Станько Л. І. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	120
Удичка З.В. СПІВПРАЦЯ ДЕРЖАВИ, БІЗНЕСУ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ НА ПРИКЛАДІ «ДІЇ»	122
Фабрисова А.Д. НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ ШАБІВСЬКОЇ ОТГ)	124

ПІДСЕКЦІЯ 4. «СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ»

Білич В.В. РИНОК ЗЕРНА В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА НОВІ РЕАЛІЇ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ	126
Бончик К.С. ПІРАМІДА МАСЛОУ ДЛЯ УКРАЇНЦЯ В УМОВАХ ВІЙНИ	128
Борейко Х. А. ДЕПОРТАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	130
Вахняк О. В. ВОЛОНТЕРСТВО В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ	132
Курило С.А. КОМПАНІЇ, ЯКІ НЕ ВИЙШЛИ З РИНКУ РОСІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ: ЕКОНОМІЧНИЙ І МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИЙ АСПЕКТИ	134
Лазорко С. Ю. УКРАЇНСЬКА ЕКОНОМІКА ПІД ЧАС ВІЙНИ. ШЛЯХИ ЇЇ ВІДНОВЛЕННЯ	136
Лопачук О. О. ТЕНДЕНЦІЇ НЕПОВЕРНЕННЯ БІЖЕНЦІВ В УКРАЇНУ	137
Малинич Р. С. ВЕБ-ПОРТАЛ ЯК ЗАСІБ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ЗВО І ЗПТО РЕГІОНУ	138
Назарчук В. Ю. ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ, АБО ЯК ВІЙНА ВПЛИНУЛА НА ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ	141
Нудик Ю. О. ПЕРСПЕКТИВИ ВОДНЕВОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	143
Папроцька В. В. ДИНАМІКА ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ: ФАКТОР ВІЙНИ	144
Пронько В. Я. ТЕНДЕНЦІЇ ПРИСКОРЕННЯ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ У 2022 РОЦІ	146
Сенів Л. О. ПРОБЛЕМА ВТРАТИ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	148
Устрицький Н. Р. НОВІТНІ ФАКТОРИ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	150

ПІДСЕКЦІЯ 1

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Албаєва М.С.,
студ. гр. УАі-11,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Корчинська О. О.,
к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

МЕНЕДЖЕР-АДМІНІСТРАТОР ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Основою ефективного управління для будь-яких компаній світу є система адміністративного управління. Початково система адміністративного управління спрямована на якісне вирішення двох основних задач управління:

1. раціональна організація праці на кожному робочому місці;
2. мотивація кожного працівника підприємства до продуктивної і якісної праці.

Система адміністративного управління дозволяє істотно підвищити ефективність будь-якого підприємства, його прибутковість і конкурентоспроможність. Також система дозволяє вирішувати проблеми управління і мотивації персоналу на підприємстві, що у свою чергу сприяє підвищенню виконавської дисципліни і продуктивності праці на кожному робочому місці, ліквідації втрат і браку, суттєвому зниженню собівартості, ритмічній роботі всього підприємства[3].

Якість, адаптованість і результативність роботи адміністрації та ефективність адміністрування залежать від знань, умінь, навичок, компетенцій, практичного досвіду, а головне – прагнення кожного менеджера на будь-якому управлінському рівні дотримуватися обраних стандартів, створювати умови для їх виконання підлеглими, водночас бути мобільними, інтелектуально сучасними, інноваційно цілеспрямованими

Під поняттям менеджер, розуміється людина, яка здійснює управлінську діяльність певної організації. Вона виступає у ролі керівника, формуючи відносини всередині та ззовні організації, мотивує членів колективу на досягнення мети фірми. Менеджер визначає напрям руху підприємства, розподіляє ресурси, збирає і аналізує інформацію про внутрішнє та зовнішнє середовище, доводить інформацію до підлеглих, і від того, як він чітко це виконує, залежать результати його праці[1].

Адміністратор – це особа, яка виконує розпорядчі функції в організації, або відповідає за коректну роботу інформаційних баз і систем. Спеціаліст на-

лежить до категорії адміністративно-управлінського персоналу, що автоматично передбачає високий ступінь відповідальності [2].

Менеджер у будь-якій організації виконує дві специфічні функції, яких немає у жодного іншого співробітника. По-перше, він поєднує роботу всіх підрозділів і ланок управління організації й у цій ролі займається пошуком резервів її розвитку і насамперед серед працівників, у людських стосунках. По-друге, приймаючи і реалізуючи управлінські рішення, менеджер, як ніхто інший, дбає про перспективи розвитку організації, тобто зміцнює її позиції на відповідному ринку або розширює їх за рахунок виходу на нові сегменти ринку[4].

Задача менеджера як адміністратора полягає у створенні дієздатної адміністративної структури управління підприємством і визначених правил, що описують функціонування такої організації у визначених прогнозованих умовах.

Менеджер-адміністратор повинен:

- розуміти необхідність усебічного вивчення рис і особливостей організації з метою побудови оптимальної системи управління;
- неминучість зміни системи управління як відповідної міри при зміні зовнішньої ситуації;
- знати сучасні тенденції в розвитку організаційних форм, переваги різних форм власності підприємства;
- обирати параметри підприємства, необхідні для характеристики об'єкта управління;
- обирати систему управління відповідно до прийнятої моделі організації[5].

Отже, Менеджер є вагомою складовою системи адміністративного управління. Ця вагомість визначається тим, що він наділений правом самостійно приймати рішення, розподіляти обов'язки між підлеглими працівниками та нести за це велику відповідальність. Менеджер впливає на трудовий колектив, а через нього на характер і результати функціонування самого об'єкта управління. Він підбирає і використовує персонал на користь продуктивності організації. Сильний у своїй справі менеджер, який оточує себе кваліфікованими, знаючими свою справу колегами – веде організацію до процвітання. Слабкий менеджер навпаки оточую себе ще більш слабкими підлеглими, а тому приведе організацію до збитковості. Знаючий свою справу менеджер чітко формулює завдання колективу, ясно розуміє свою роль у їх вирішенні, здатний задіяти внутрішні стимули до самостійних дій, передбачити можливі труднощі, попереджати невдачі й знаходити найкраще рішення проблем у кожній конкретній ситуації.

Література

1. *Звіт з навчальної практики «вступ до фаху» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: Основні завдання, що вирішують менеджери. (studfile.net)*

2. Чим відрізняється адміністратор від менеджера [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: Чим відрізняється адміністратор від менеджера (toyaosvita.com.ua)

3. Н. Я. Михаліцька м. Р. Верескля В. С. Михаліцький адміністративний менеджмент [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: Михаліцька-Верескля--...--верстка.pdf (lvduvs.edu.ua)

4. Менеджер. Його місце і роль в організації [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: Менеджер. Його місце і роль в організації (referatss.com.ua)

5. Менеджер-адміністратор як ключовий елемент системи адміністративного управління і суб'єкт адміністративного менеджменту [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://studopedia.org/12-67664.html>

Барабаш М. С.,
студ. гр. УАі-11,
Національний університет «Львівська політехніка»,
Науковий керівник – Корчинська О.О.,
к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ОСНОВНІ ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ОТРИМАННЯ ЗАДОВОЛЕННЯ ВІД ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ПОТРЕБ

Для успішного функціонування будь-якого виробництва і будь-якої компанії, незалежно від послуг і товарів, які вона надає, необхідні ефективно працюючі і кваліфіковані кадри, грамотні і здатні керувати виробничим процесом управлінці. Однак навіть якщо вдалося сформувати колектив зі справжніх професіоналів, не слід забувати про те, що персонал потрібно постійно мотивувати. Мотивація співробітників займає одне з центральних місць в управлінні персоналом, оскільки вона виступає безпосередньою причиною їхньої поведінки. Орієнтація працівників на досягнення цілей організації, по суті, є головним завданням керівництва персоналом [1].

Мотивування персоналу відбувалося завжди, але в залежності від певних факторів, економічного становища підприємства та країни в цілому, змінювались. Слід зазначити, що мотивація працівників базується як на менталітеті народу, так і на індивідуальних характеристиках кожної особини. Зокрема, для українського народу характерні особливості щодо напрямів розвитку мотивації: необов'язковість, схильність до колективізму, підпорядкування, бажання отримувати велику заробітну плату при мінімумі докладених зусиль. Довгий час мотивація в нашій країні була пов'язана з ідеологією комунізму і підкорялася певним стандартам і нормативам. Керівники структурних підрозділів застосовували лише ті методи мотивації, які спускалися згори. Багато рис мотивації

збереглися і на сучасних підприємствах, проте домінуючий характер має такі матеріальну винагороду.

Організація, безумовно, впливає на поведінку людини, спонукаючи її до дії зовнішніми чинниками (матеріальними і моральними). Такі зовнішні спонуки до дії є стимулами. Стимули можуть перетворюватись на мотив (внутрішню спонуку) лише в тому разі, коли він визнається людиною, сприймається нею. Різноманітним обсягом робіт можна мотивувати далеко не всіх працівників. Для деяких він не перетвориться на внутрішню усвідомлену спонуку до дії і, по суті, залишиться антистимулом. Стимул не перетвориться на мотив і тоді, коли він є лише потенційною можливістю, і працівник не вірить в його реальність [2]. У результаті цілеспрямованої поведінки працівники досягають певних цілей, які є засобами задоволення їхніх потреб. Це можуть бути просування службовими сходами, збільшення заробітної плати, присвоєння вищого кваліфікаційного розряду, одержання нових знань, нового рівня майстерності тощо.

У 1960 р. Фредерік Герцберг і його співробітники провели своє власне дослідження людських потреб. Вони попросили робітників описати конкретні аспекти їхньої діяльності, що задовольняють або не задовольняють їх, а потім проаналізували результати опитування.[3] Вони з'ясували, що існують два абсолютно різних набори чинників, пов'язаних із почуттям задоволення та незадоволеності роботою. Аспекти, що Герцберг назвав гігієнічними факторами, мали відношення до відчуття незадоволеності. Політика фірми, умови праці і техніка безпеки є потенційними джерелами незадоволеності роботою, тільки коли вони незадовільні. При цьому керівництво не може здійснювати мотивацію працівників, поліпшуючи одні лише гігієнічні фактори, що вже сприймаються як адекватні. З іншого боку, для підвищення продуктивності праці з успіхом можуть бути використані чинники, названі мотиваторами, такі як визнання, відповідальність, службовий ріст і інші заходи персонального заохочення. [3] До чинників Герцберг відніс: спосіб управління, політику адміністрації, умови праці, міжособові стосунки на робочому місці, заробітну плату, невпевненість в стабільності, вплив роботи на особисте життя.

Сучасний керівник повинен враховувати всі фактори, щоб забезпечити успішну роботу підприємства. Одним з таких факторів є проблема мотивації. При формуванні оптимальної системи мотивації сучасним керівникам підприємств необхідно використовувати класичні теорії мотивації і враховувати менталітет українського народу. Враховуючи нинішню ситуацію в Україні та розглядаючи особливості економічного і функціонального розвитку її структур, можна прийти до висновку, що час мотивації, заснованої лише на грошовому заохоченні, поступово йде в минуле. Але проблема мотивації в Україні на практиці ще довго буде чекати свого розв'язку.

Література

1. *Особливості мотивації персоналу на сучасних підприємствах [Електронний ресурс]* – <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1961>

2. *Процес мотивації та його складові [Електронний ресурс] – <https://buklib.net/books/27523/>*

3. *Теорія мотивації Фредерика Герцберга [Електронний ресурс] – <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5>*

Батан Т.В.,
студ.гр.УААМ-22з
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Дорош І. М.,
доктор філософії, доцент кафедри адміністративного
та фінансового менеджменту

ПРОБЛЕМИ МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Питання медичного забезпечення внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні сьогодні потребує особливої уваги. Адже повномасштабна військова агресія росії по відношенню до нашої країни зумовила суттєве зростання кількості ВПО, яка вже становить більше 7 млн. осіб. Проблема медичного забезпечення ВПО в Україні з'явилася ще у 2014 році, коли ми вперше за час своєї незалежності зіткнулися з явищем масового внутрішнього переміщення. Це сформувало потребу у розробленні правового та управлінського підґрунтя для реалізації програми медичних гарантій для таких осіб, що сприятиме їх успішній інтеграції у громади.

Відповідно до ЗУ «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру [5].

З 2016 року в Україні функціонує Єдина інформаційна база даних про внутрішньо переміщених осіб, куди вносяться відомості про житлові, соціальні, медичні, освітні та інші потреби таких осіб, стан їх забезпечення. На основі цих відомостей органи місцевого самоврядування в межах своєї компетенції забезпечують надання медичних послуг для ВПО в комунальних закладах охорони здоров'я, що розташовані у відповідному населеному пункті. [1, 4]

Попри це часто виникають проблеми ВПО, пов'язані саме із медичним забезпеченням. Серед таких проблем виділяють [1, 3]:

1. Відсутність відповідної медичної документації у таких осіб.
2. Низький рівень поінформованості про заклади охорони здоров'я та аптеки, у які можна звертатися за ліками та медичною допомогою.
3. Відсутність порядку проведення первинного медичного огляду всіх ВПО.
4. Потреба у дороговартісних препаратах, зокрема для орфанних хворих.
5. Погано налагоджена система фінансування медичного забезпечення ВПО на місцевому рівні.
6. Дефіцит медичних препаратів чи процедур, які життєво необхідні для хворих, що їх потребують (наприклад, гемодіалізу).
7. Нестача медичних фахівців на місцях для належного медичного забезпечення ВПО, що зумовлює їх небажання проживати у віддалених районах.

Разом з тим, варто відмітити що сьогодні держава суттєво спростила процедуру отримання медичних послуг ВПО, адже для цього їм не потрібно укладати декларацію із сімейним лікарем у новому регіоні проживання. Проте існують громадяни, котрі ще взагалі не уклали такої декларації та не володіють потрібною інформацією для цього. Окрім цього ВПО часто стикаються з бюрократичними бар'єрами та нерозумінням на місцевому рівні [2].

Саме тому першочерговим завданням місцевих та регіональних органів влади є полегшення доступу ВПО до послуг і забезпечення ефективного здійснення їхніх прав людини, підвищуючи обізнаність населення, яке приймає ВПО, про становище таких осіб.

Література

1. Булеца С.Б. *Право внутрішньо переміщених осіб на медичну допомогу. Конституційно-правові академічні студії. № 1, 2016. 12-18*
2. *З якими проблемами зіштовхнулись ВПО? URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/801/z-yakimi-problemami-zistovxnulis-vpo>. (дата звернення 19.10.2022)*
3. Кобзін Д., Левкіна Г., Луньова О., Черноусов А., Щербань С. *Методичний посібник з оцінювання потреб ВПО у громадах. Харків: ХІСД, 2020. 246 с*
4. *Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України № 2168-VIII від 19.10.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text> (дата звернення 19.10.2022)*
5. *Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України № 1706-VII від 20.10.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text> (дата звернення 19.10.2022).*

Васькович Х.О.,
студ. гр. УААМі-11з,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Васькович І.М.,
к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

РОЛЬ ДИЗАЙН-МЕНЕДЖМЕНТУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Нові реалії ведення бізнесу, обумовлені пандемією COVID-19 та військовими діями в Україні, ще більше загострили проблему активізації інноваційної діяльності українських підприємств та установ. Сьогодні вже просто неможливо працювати «по-старому», використовуючи накопичений арсенал підходів та інструментів до здійснення підприємницької діяльності.

Внаслідок зростання розмитості меж між роботою та особистим життям під час пандемії та в умовах військових дій в Україні керівники підприємств та установ зосередили зусилля на дизайні роботи для формування стабільного добробуту, злагодженості стосунків у командах та мінімізації ризику (коли тимчасово втрачається частина прибутку, далекоглядні компанії намагаються зберегти працівників з ключовими компетентностями).

Офіційна історія розвитку нової методології, дисципліни та нового виду менеджменту починається у 1965 р., коли термін «дизайн-менеджмент» був вперше представлений на засіданні Королівського Товариства Мистецтв в Лондоні.

Проаналізувавши основні визначення поняття «дизайн-менеджмент» провідними світовими інституціями у даній сфері, а також практикуючими фахівцями можна констатувати, що дизайн-менеджмент – це новий підхід до управління розробкою нових продуктів і послуг, а також стратегії, організаційної та бізнес-моделі, що, базуючись на методології дизайн-мислення, забезпечує врахування вподобань споживача (користувача) та передбачає його активну участь у процесах пошуку та впровадження інновацій [1].

Основними в дизайн-менеджменті є глибоке розуміння кінцевого споживача (емпатія), залучення до процесу пошуку інноваційних ідей на усіх рівнях організації, а також організований на постійній основі процес пошуку та впровадження покращань продукту (товарів, робіт, послуг).

Дизайн-менеджмент виконує роль інтерфейсу між дизайн-процесом, підприємства та ринком на основі синергії 3 функцій: 1) узгоджує дизайн-стратегію зі стратегією бізнесу та бренд-стратегією; 2) забезпечує якість та відповідність дизайну потребам споживачів; 3) покращує споживацькі властивості та відповідає за зростання конкурентоспроможності товарів та послуг.

Дизайн-менеджмент в бізнес-організаціях може здійснювати на трьох рівнях [2]: 1) операційний: управління окремими проектами і командами з дизайну; його метою є досягнення цілей, які були поставлені на рівні стратегічного управління; 2) тактичний: організація дизайн-ресурсів і процесів виробництва

дизайну (створення структури дизайну) для забезпечення зменшення розриву між цілями на рівні стратегічного управління і реалізації їх на операційному рівні; 3) стратегічний: розробка стратегічного довгострокового плану використання дизайну для досягнення бізнес-цілей і визначення його ролі на підприємстві.

Суб'єктами дизайн-менеджменту є певне коло осіб, які здійснюють управління процесом розробки та впровадження дизайну різних об'єктів. Основним суб'єктом дизайн-менеджменту є спеціалізований фахівець-дизайн-менеджер. Так, залежно від організаційних функцій, які виконує дизайн-менеджер (ДМ) виділяють:

- ДМ як лінійна функція – дизайн-менеджер виконує «первинні» завдання в організаційному процесі, тобто безпосередньо розробляє дизайн, відповідаючи за його результати;

- ДМ як розподільча (дорадча) функція – функціонал дизайн-менеджменту виконує один із співробітників підприємства, здійснюючи консультування для інших відділів або працівників з питань дизайн-менеджменту;

- ДМ як допоміжна функція – дизайн-менеджер визначається як креативний фахівець з управління виробництвом, бренд – менеджменту, маркетингу, PR і комунікацій.

Необхідними передумовами ефективного управління дизайном на конкретному підприємстві є: інформованість про інтереси і потреби клієнтів; орієнтація на забезпечення якості і надійності; щира і прозора орієнтація на ефективність розробки; вмотивованість усіх співробітників; бачення майбутнього і чіткі цілі; забезпечення необхідними ресурсами в плані персоналу і устаткування; наявність відповідних організаційних систем; обізнаність про діяльність конкурентів; обізнаність про актуальну діяльність і інновації в інших областях; розуміння організаційних можливостей і обмежень.

Отже, дизайн-менеджмент дозволяє «зазирнути в майбутнє» очима та думками споживачів (клієнтів), що є пріоритетною стратегією бізнесу та запорукою його успіху в сучасних умовах.

Література

1. Лігоненко Л. О. *и др. Дизайн-менеджмент як новий підхід в управлінні. 2019. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15484222923322.pdf>*

2. Удріс Н. С. *Дизайн-мислення та дизайн-менеджмент (нові парадигми інноваційного ведення бізнесу). Упаковка. 2012. № 6. С. 57–60. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Upakovka_2012_6_20*

Величко Є.Р.
студ. гр. УА-31,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Цигилик Н.В.,
к.т.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ДИЗАЙНУ МИСЛЕННЯ У СУЧАСНОМУ BANI-СВІТІ

У сьогоднішньому BANI-світі застосування дизайн-мислення для вирішення наболілих питань публічного управління та адміністрування стає необхідним та надзвичайно ефективним. Перш за все це пов'язано з особливостями задач, які необхідно вирішувати, а також очікуваннями суспільства в плані високої ефективності управління. Методів дизайну мислення є надзвичайно багато. Найпоширеніші – стенфордський, 4D, Double diamond, 5D, Deepdive, Stage-Gate, Pentathlon. Слід зазначити, що найбільш популярним у публічному управлінні та адмініструванні з точки зору прикладних проблем, які можна вирішити є стенфордський метод. Проте, і цей метод дизайн-мислення часто стикається з проблемами. Розглянемо деякі з них.

1. Невідповідність soft-skills і hard-skills команди для застосування методу дизайн-мислення. Зокрема, недостатній рівень емоційного інтелекту, що спричиняє низький рівень емпатії на першому етапі дизайн-мислення.

2. Низький імідж дизайну мислення у країнах, що розвиваються. Зокрема, у професійних колах України існує гіпотеза, що дизайн-мислення є неефективним і краще застосовувати методи, які перевірені часом. Проте, досвід використання дизайну мислення у розвинутих країнах світу як у бізнесі, так і в публічному управлінні та адмініструванні доводить його ефективність та придатність до використання для вирішення складних проблем або ж формуванні нових видів послуг, яких ще не було. З огляду на це можна запропонувати вирішення проблеми шляхом впровадження дисципліни «Дизайн мислення у публічному управлінні та адмініструванні» в перелік обов'язкових дисциплін, які вивчаються для підготовки фахівців за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування. Крім цього, для викладання цього предмету необхідно частково залучати провідних іноземних фахівців-практиків у якості візит-професорів.

3. Сприйняття дизайну мислення як лінійного процесу. Багато фахівців, які хочуть застосовувати цей метод уявляють п'ятиетапну структуру дизайнерського мислення стенфордської моделі (Empathize, Define, Ideate, Prototype, Test) як лінійний процес. Фактично він є не лінійним і при вирішенні поставленої проблеми можна багато разів повертатися до попереднього етапу, але робити це в чітко окреслених часових межах. Шлях вирішення цієї проблеми полягає в підвищенні рівня практичних знань щодо застосування дизайну мислення та

чітке розуміння того, що традиційне вирішення проблем призводить до традиційних результатів.

4. Дуже часто з'являється бажання отримати результати для суспільства без достатнього об'єму проведених робіт для виявлення потреб суспільства. На жаль, більшість команд дизайн-мислення воліє скоротити роботу з інтерв'ю та обмежити період емпатії шляхом зменшення вибірок та часу, який витрачається на це. Такий підхід вже в своїй основі несе помилкові рішення в майбутньому і приводить до катастрофічних результатів. Шляхом вирішення цієї проблеми є виділення достатньої кількості часу для емпатії. Також необхідно виділяти достатню кількість часу на фокусуванні на ідеї.

5. Використання дизайн-мислення для вирішення очевидних проблем. Такий підхід має право на існування, але є ергономічно не вигідним, оскільки є надмірно енергозатратним у порівнянні з традиційними методами вирішення проблем. Слід пам'ятати, що дизайн-мислення вартує застосовувати тільки в тому випадку, якщо проблема, яка вирішується є нетривіальною, а також, якщо класичні підхід до вирішення задач прогнозовано не принесуть результату. Якщо проблема добре зрозуміла і шлях вирішення очевидний, не варто використовувати дизайн-мислення.

6. Уникання дизайн-мислення. Управлінці вищої ланки не завжди та розуміють дизайн-мислення, а тому не використовують його у своїй діяльності. Застрягши в рутинності, навіть чудові рішення важко помітити для вищого керівництва. Шляхом вирішення проблеми є поглиблення знань управлінців вищої ланки у сфері дизайн-мислення шляхом включення цієї дисципліни у підвищення кваліфікації. При цьому, слід наголосити, що достатню увагу необхідно приділити як практичним, так і теоретичним аспектам. Необхідно переконати керівників, щоб дати час і простір для розвитку практики дизайн-мислення, в інакшому випадку не слід очікувати ефективного виконання робіт.

Таким чином можна зробити висновок, що проблеми у застосуванні дизайн-мислення існують, проте при вірно налаштованій роботі їх можна усунути і досягнути високоефективних результатів у публічному управлінні та адмініструванні.

Література

1. Барнет Б. Еванз Д. *Дизайн-мислення. Спроектуй своє життя*. – К.: Наш формат, 2018. – 224 с.

2. Dolak, F., Uebernickel, F. & Brenner, W. (2013), "Design Thinking and Design Science Research", working Paper, Uni-versity of St. Gallen, St. Gallen, Switzerland, 1 June 2013, available at: <https://www.alexandria.unisg.ch/223547/> (accessed 30 January 2019).

3. Liedtka, J. (2011), *Learning to use Design Thinking tools for successful innovation, Strategy & Leadership*, Vol. 39, No. 5, pp. 13-19.

Величко Є.Р.,

студ. гр.УАі-31

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Химич О.В.,

к.е.н., доцент кафедри адміністративного

та фінансового менеджменту

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

Твердження, що теперішній час сміливо можна назвати «електронною епохою», не викликає сумніву. Все частіше інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) використовуються як в повсякденному житті людей, будь-то застосунок для купівлі квитків, без необхідності їх видрукувати, так і в діяльності підприємств та установ. Наприклад, повний перехід на електронну систему оплати в громадському транспорті (м. Львів та ін.), або використання технологій відстежування автомобільних номерів на дорогах.

Після використання надбань електронної епохи, зазвичай в людей складається приємне враження від процесу поступової еволюції тих чи інших процесів, направленої на швидке та якісне обслуговування клієнта. Саме це можна визначити, як основну ціль та мету впровадження ІКТ.

Проте, процес цифровізації для багатьох підприємств є незрозумілим, складним, навіть лячним, і не дарма. Впровадження ІКТ в життя фірми є архіскладним процесом, що містить в собі величезну кількість задач, від якості виконання яких залежатиме кінцевий результат, оскільки провал однієї задачі, може звести нанівець усю виконану роботу. Дуже часто в ході виконання цих задач, працівники різних рангів, натикаються на проблеми різного масштабу від малих, які можна вирішити відразу, до проблем, що охоплюють велике коло процесів і впливають на роботу усієї фірми.

Найпершою і найважливішою проблемою, вважаємо є проблема пов'язана з кадрами. Не зважаючи, на те, що ринок інформаційних технологій розвивається стрімко, і з кожним днем стає все більше і більше представників ІТ професій, дуже часто складається ситуація, коли компанія не може підібрати собі необхідного працівника. На те впливає багато причин та факторів: невідповідність рівня очікуваної заробітної платні працівника, відсутність достатнього досвіду, відсутність певних рис характеру працівника, які важливі для роботи на підприємстві, використання непрофільних технологій працівника. Досить часто спостерігається ситуація, що некваліфікований рекрутер наймає працівників, виходячи з особистих вподобань, не розуміючи специфіку проекту, використовуваних технологій та специфіки колективу саме ІТ відділу. Вплив усіх вище вказаних негативних факторів, може призвести до повного згортання проекту і втрати ресурсів.

Не менш важливою проблемою, можна назвати не готовність працівників різних рівнів, до введення цифровізації. Насправді процес цифровізації –

складний, довготривалий, і часто проходить з труднощами. Часто на підприємствах виникає явище саботажу цифровізації, що беззаперечно є проблемою менеджменту. Низька культура використання техніки також впливає на погіршення результату [1].

На великих підприємствах усі процеси зазвичай пов'язані між собою і вихід з ладу однієї ланки цілого ланцюга зупиняє процес виробництва. Тому процес цифровізації повинен проходити за чітко визначеним планом, що складений відповідними спеціалістами, які чітко розуміють і процеси виробництва, і процеси введення діджитал технологій, задля уникнення процесу зупинки підприємства. Це також становить наступну проблему – відсутність чітко визначеного плану. Часто директор хоче охопити всі процеси, що призводить до зниження ефективності автоматизаторів, оскільки їм доводиться виконувати велику кількість різнотипних задач одночасно [2].

Окресливши три найбільші проблеми, що виникають під час введення технологій на підприємствах, можна впевнено сказати, що наявність ефективного менеджменту та вирішення вище вказаних проблем – це запорука якості результату проведення цифровізації на підприємстві будь-якого масштабу. Підприємства повинні розробити власну систему ІКТ, керуючись трьома головними принципами: навчати персонал цифровій грамотності; впроваджувати гнучкі процеси; налаштовувати модульні технології для оптимізації виробництва.

Література

1. Захарова О.В., Калашник О.В. Особливості підбору іт-фахівців: новітні підходи / Захарова О.В., Калашник О.В. // Економіка і організація управління / – 2019. – №1 (33). – С. 64-73.

2. Кичко І. Інноваційні методи підбору та оцінки персоналу / І. Кичко, О. Горбачова // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2017. – № 2 (10). – С. 7-14.

Герета Р.І.,
студент групи УААМ-23з
Національного університету «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Білик О.І.,
д-р н.держ.упр., доц., професор
кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ОЦІНЮВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ АВТОМОБІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Європейська автомобільна промисловість має – завдяки своїй давній традиції розвитку та виробництва – особливий статус. Серед його специфічних атрибутів, безсумнівно, високий рівень технологій, акцент на безпеку та більша чутливість до навколишнього середовища. Автомобільна промисловість була однією з найшвидше зростаючих галузей обробної промисловості протягом останнього десятиліття, але вона також зазнала значних територіальних переміщень протягом цього періоду. Виробники автомобілів встановлюють надзвичайно численні зв'язки з окремими постачальниками компонентів, які потім вносять до 70 відсотків вартості кінцевого продукту.

Європейський центр як традиційний виробник автомобілів все ще належить до найважливіших регіонів автомобільної промисловості у світі. Тим не менш, його позицію поступово замінили ринки, що розвиваються, швидко зростаючи, особливо, у східній Азії, а частка Європи у світовому виробництві автомобілів зменшується. У 2015 році в Європі було вироблено 21 мільйон автомобілів усіх типів, що становить 23% світового виробництва понад 90 мільйонів одиниць. Європейський Союз (EU28) передбачає виробництво 18 мільйонів нових автомобілів усіх типів, що означає, що частка ЄС у світовому виробництві скоротилася з 32 % у 2000 році до 20 % у 2015 році.

Необхідно також відзначити значний зв'язок між автомобільною промисловістю та невиробничим сектором. За оцінками, існує до 10 мільйонів робочих місць у магазинах автомобілів, запчастин, палива, ремонтних майстерень, оренди та транспорту.

Найбільшим роботодавцем в автомобільній промисловості в ЄС є Німеччина. В їх автомобільній промисловості працює 812 514 працівників на 43 заводах. Німеччина також є найбільшим виробником автомобілів в ЄС, вона генерує найбільший товарообіг і створює найбільшу додану вартість серед усіх країн ЄС. Другим за величиною виробником автомобілів в ЄС є Іспанія. Другим за величиною роботодавцем в ЄС є Франція, де працюють лише 243 779 працівників, а також третє місце за обсягом виробництва (1,970 млн автомобілів на рік). Третім найбільшим європейським роботодавцем є Італія з 162 865 працівниками, але за обсягом виробництва автомобілів країна займає сьоме місце в ЄС. Чехія перевершила Італію у виробництві автомобілів у 2009 році та Сло-

ваччину у 2012 році. Враховуючи цю подію, скорочення італійської зайнятості в автомобільній промисловості була неминучою. За кількістю працівників чеська автомобільна промисловість є шостою в ЄС (зайнято 143 227 осіб). Іншими великими країнами ЄС, де кількість працівників в автомобільній промисловості перевищує 100 000 осіб, є: Польща, Велика Британія та Румунія.

Проте енергетична криза, яка зараз охоплює і європейський автомобільний ринок, спричиняє до зміни траєкторії його розвитку.

У 2023 році автомобільна промисловість залишатиметься вразливою до глобальних негараздів, включаючи енергетичну кризу, уповільнення глобального попиту та триваючі збої в ланцюжках поставок. перевагою буде розвиток ринку електромобілів, тоді як продажі автомобілів, що працюють на викопному паливі, і комерційних автомобілів впадуть.

Література

1. *STATISTA (2021): Worldwide automobile production from 2000 to 2021 (in million vehicles) [online], Statista, Inc., available at <http://www.statista.com/statistics/262747/worldwide-automobile-production-since-2000/>*

2. *UNCTAD (2020): UNCTADStat [online] United Nations Conference on Trade and Development, available at http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx?sCS_ChosenLang=en*

3. *Vošta, Milan – Kocourek, Aleš (2015): Automobile Industry in the European Union and its Competitiveness in the World, ACC Journal, volume 11, number 2, page 40–51.*

Гішак М. С.,
студ. гр. УАПУі-21з,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Білик О. І.,
д. держ. упр., доцент, професор кафедри адміністративного
та фінансового менеджменту

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В умовах сьогодення актуальною стала тема удосконалення управління ефективністю комунальних підприємств, адже саме комунальні підприємства займають провідне місце в структурі фінансової основи місцевого самоврядування, що є одним з найважливіших засобів досягнення стратегічних цілей розвитку громади.

Чинне законодавство України, зокрема, Господарський кодекс України, визначає основні заради управління підприємствами різних форм власності. Відповідно до статті 78 Господарського кодексу України, орган місцевого самоврядування може прийняти рішення про створення комунального підприємства, яке буде діяти на основі комунальної власності територіальної громади [2].

Серед економістів, фахівців у сфері державного управління немає єдиної думки щодо визначення оптимальних форм та методів управління ними, а також критеріїв оцінки ефективності їх діяльності. У той же час, ефективне управління комунальними підприємствами в сучасних умовах глобалізації вимагає використання якісно нових, науково обґрунтованих підходів щодо ефективності їх діяльності.

Негативний вплив домінуючих тривалий час адміністративних методів управління виявлявся, переважно, в наказовий спосіб на функціонування комунальних підприємств, що було далеким від раціонального і часто перетворювалося в «управління заради управління» [3].

Варто зазначити, що поняття ефективності відносно комунальних підприємств відрізняється від поняття економічної ефективності, яке застосовують під час оцінки діяльності приватних підприємств. Зазвичай ефективність діяльності приватних підприємств оцінюють за комерційними показниками, такими як, прибутковість та рентабельність майна чи бізнесу загалом. Серед комунальних підприємств такі підприємства, діяльність яких не спрямована на комерційний ефект. Утримуючи такі підприємства, органи місцевого самоврядування задовольняють спільний інтерес, а саме надають суспільні блага для населення відповідної територіальної громади. Тому оцінити ефективність діяльності таких підприємств за допомогою традиційних ринкових оцінок не є можливим. Таким чином, для оцінки ефективності діяльності комунальних підприємств варто застосовувати два підходи:

- економічний (або комерційний), який оцінює ефективність управлінських рішень із точки зору отриманого доходу чи економічної доцільності угоди;
- соціальний, що дозволяє оцінити ефективність управління об'єктами комунальної власності із точки зору користі управлінських рішень для місцевої громади.

З точки зору економічного підходу найбільш поширеними критеріями ефективності діяльності комунальних підприємств є:

- прямі фінансові надходження до бюджету (розмір дивідендів; надходження від продажу об'єктів комунальної власності, надходження від оренди майна, прибутки від передачі об'єкта в оперативне управління);
- опосередковані фінансові надходження до бюджету (збільшення податкових надходжень від підприємств, в управлінні яких знаходиться майно, прибутки від нового будівництва);

- підвищення вартості об'єктів;
- фінансові показники, що характеризують господарську діяльність;
- підвищення ефективності управління об'єктами комунальної власності (збільшення частки у капіталі різних суб'єктів господарювання, підвищення контролю за використанням об'єктів нерухомості)[1].

При соціальному підході можна виділити такі критерії як: підвищення якості життя населення, діяльність в інтересах відповідної територіальної громади, створення додаткових робочих місць, реалізація програм забудови та розвитку території, розвиток міської інфраструктури тощо[1].

Отже, відносно комунальних підприємств може бути декілька цілей їх діяльності, які залежать від багатьох параметрів, а саме – соціальної значимості сфери діяльності, її прибутковості, законодавчих обмежень щодо її здійснення. Саме тому, при прийнятті управлінських рішень, органам місцевого самоврядування слід виходити з поточної суспільної корисності; економічної, соціальної ефективності та довгострокових інтересів місцевої влади.

Література

1. Білюк А. В. Оцінка ефективності діяльності комунальних підприємств [Електронний ресурс] / А. В. Білюк // Наукове мислення: матеріали П'ятнадцятої всеукраїнської практично-пізнавальної інтернет конференції. – Режим доступу: <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/45-pyatnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/277-otsinka-efektivnosti-diyalnosti-komunalnikh-pidpriemstv>.

2. Господарський кодекс України 436-IV від [Електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

3. Яремко І. А. Економічна і суспільна ефективність діяльності муніципальних природних монополій / І. А. Яремко // Економічний аналіз: зб. наук. праць ТНЕУ: Видавничо-поліграфічний центр ТНЕУ. – Економічна думка, 2011. – Вип. 9. – Ч. 1. – С. 402-405.

Качановська Г. П.,
студ. гр.УААМі-21з
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Білик О.І.
д.держ.упр., доц., професор кафедри адміністративного
та фінансового менеджменту

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ ДЛЯ ПІДЛІТКІВ-СИРИТ

Для підлітків вибір професії є важливим психолого-етичним вибором, який передбачає певну відповідальність, оскільки підлітки отримують чітке розуміння того факту, що від правильного вибору професії залежить інтенсивність і повнота їх сумлінного дорослого життя.

На сьогодні відсутні критерії визначення професійного самовизначення вихованців будинків-інтернатів для дітей-сиріт; крім того, відсутні механізми втілення цього процесу в життя чи реалізації його психологічного змісту. Це перешкоджає психологічній підтримці студентів-сиріт у виборі професії.

Підлітки, які з різних причин опинилися без опіки батьків, перебувають під юрисдикцією держави. Вони проходять реабілітацію та отримують догляд у формі соціальної опіки та умови для соціалізації в спеціальних установах соціального захисту – інтернатах, прийомних сім'ях, центрах допомоги чи організаціях соціального захисту.

Часто порушується проблема реформування державної системи освіти з метою надання соціально-педагогічної допомоги та підтримки закладам, які працюють з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування.

Дослідження показують, що мотиваційна сфера підлітків з девіантною поведінкою та підлітків, позбавлених батьківського піклування, характеризується спрямованістю на уникнення невдач, переважанням зовнішніх мотивів вибору професії, неусвідомленням своїх цінностей і мотивів [3].

Таким чином, проблема професійного самовизначення підлітків дитячих будинків потребує особливої уваги у зв'язку з необхідністю пошуку ефективних шляхів організації діяльності, які сприяли б підготовці дітей-сиріт до адекватного вибору професії в майбутньому. Вибір професії визначається професійним самовизначенням людини, а професійний розвиток характеризується «послідовністю якісно специфічних етапів», що відрізняються як формою, так і змістом «індивідуальних імпульсів до професійних прагнень». Вибір професії – тривалий і незворотній процес, оскільки попередні рішення обмежують перспективи та можливості; цей процес завершується компромісом між зовнішніми та внутрішніми факторами.

Професійне самовизначення соціальних сиріт має свої особливості. З одного боку, старші підлітки прагнуть до самостійного життя, з іншого – бояться цієї самостійності, оскільки усвідомлюють труднощі, які пов'язані з самостій-

ним життям без соціальної опіки з боку держави. У дитячих будинках цей процес відбувається поверхнево, нехтують особливостями та здібностями підлітків, ігнорують їх бажання та наміри, а основним шляхом для них є вибір професій, доступних у найближчих вузах[2].

Діти-сироти менш соціалізовані, у них слабка мотивація до вибору професії, їхні когнітивні здібності нерозвинені, вони не знають сучасних умов життя за межами дитячого будинку. Усе це загострює проблему професійного вибору та ускладнює процес їх професійного самовизначення[1].

У дітей-сиріт переважає мотивація сьогодення та найближчого майбутнього. Їхньому професійному самовизначенню перешкоджають індивідуально-психологічні особливості підлітків, соціальна ситуація, умови виховання, характерні для соціальних інститутів.

Література

1. Арон, І. С. (2015). Мотиваційна готовність до професійного самовизначення підлітків у конкретних соціальних ситуаціях розвитку. *Психологічна наука та освіта*, 7 (1), 154 – 164.
2. Diemer, MA, & Blustein, DL (2007). Професійна надія та професійна ідентичність: розвиток кар'єри міських підлітків. *Journal of Career Assessment*, 15 (1), 98 – 118.
3. Джіневра, М. К., Нота, Л., Соресі, С., Шогрен, К. А., Вемейєр, М. Л., і Літл, Т. Д. (2015). Міжкультурне порівняння конструкції самовизначення в італійських та американських підлітків. *Міжнародний журнал підлітків та молоді*, 20 (4), 501 – 517.

Качмар Г.Я.,

студ. гр. УАі-11,

Національний університет «Львівська політехніка»,

Науковий керівник – Корчинська О.О.,

к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД В АДМІНІСТРАТИВНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ

Сьогодні в Україні популярний так званий “процесний підхід”. Ця новація прийшла із Заходу. Сутність процесного підходу полягає в тому, що управління діяльністю підприємства реалізується через управління процесами, а не через класичні підрозділи (департаменти, управління, відділи, служби тощо), сформованих за функціональним принципом.[1]

Процес управління містить функції планування, організування, мотивації, контролювання та регулювання. Цих п’ять первинних функцій управління поєднані з процесами комунікацій та прийняття рішень.[2]

Підприємство являє собою систему, усередині якої відбувається безліч взаємозв'язаних процесів, які своїм функціонуванням визначають стан всієї організаційної системи. Але стани, в яких перебуває система, викликані певними діями в результаті процесу. У свою чергу стани викликають подальші дії, що знаходяться в логічно послідовному ланцюзі процесу. Задіяні в процесі ресурси перетворюються і знаходять іншу форму.

Процесний підхід – це розгляд всієї діяльності компанії як мережі взаємодіючих процесів, що протікають всередині організаційної структури компанії і реалізують мету її існування.[4]

Головна мета застосування даного підходу – це успішний розвиток організації шляхом вдосконалення її процесів. Оскільки процесне управління дозволяє забезпечити для компанії:

- орієнтацію на споживача, підвищення якості продуктів і послуг організації;
- зростання обсягів продажів, збільшення прибутку;
- постійне підвищення ефективності діяльності організації;
- прозорість, керованість організації з точки зору власників та менеджерів верхнього рівня;
- можливість тиражування стандартних процесів;
- можливість успішно розвиватися і довго зберігати лідерство на ринку;[3]

Багато підприємств на Заході дуже розширилися, і система адміністративного управління на них дуже ускладнилася. Це виявляється в тому, що в рамках підприємства з'являється багато різних напрямів виробництва, якими стає складно централізовано управляти. Підприємства при цьому втрачають гнучкість, їм все важче стає пристосовуватися до змін на ринку, у результаті знижується їхня ефективність.

На сьогоднішній день процесний підхід є найбільш прогресивний, тому широко застосовується у різних сферах діяльності. Він дозволяє визначити причинно-наслідкові зв'язки виникнення проблем, а також з'ясувати де і коли виникла проблема і яка з організацій винна у її виникненні.

Процесний підхід до управління сьогодні один з небагатьох способів для організації залишатися конкурентоздатною. Даний підхід примушує менеджерів компанії звернути увагу на взаємодію учасників процесів, оскільки через їх невизначеність відбуваються найбільші втрати інформації і часу, що безпосередньо ведуть до фінансових втрат.[4]

Прив'язування процесів до функціональних підрозділів дає визначення їх границь та взаємодії в межах системи процесів підприємства, при цьому забезпечується чітка та регламентована взаємодія між процесами різноманітних підрозділів, що забезпечує умови для ефективності всієї організації.[1]

Отже, основними перевагами впровадження процесного підходу є:

- підвищення якості взаємодії між підрозділами компанії;

- скорочення часу виконання процесів;
- підвищення ефективності управління;
- скорочення витрат;
- підвищення якості процесів.

Процесний підхід доцільно використовувати при створенні і впровадженні на українських підприємствах сучасної адміністративної системи управління з метою усунення причин, які можуть знизити ефективність цієї системи.

Література

1. *Процесний підхід в адміністративному менеджменті [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://mybiblioteka.su/3-72035.html>*
2. *Управлінські підходи [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://osvita.ua/vnz/reports/management/14996/>*
3. *Процесний підхід в управлінні [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://stud.com.ua/87164/ekonomika/sistemniy_pidhid*
4. *Поняття процесного підходу до діяльності організації [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.rusnauka.com/34_NIEK_2010/Economics/75140.doc.htm*

Лясковська Л. І.,

студ. гр. УААМі-21з

Національний університет «Львівська політехніка»

Наковий керівник – Васькович І. М.,

к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ОСОБЛИВОСТІ ВИМІРЮВАННЯ ЯКОСТІ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

Якість як концепція, здається, різниться як у визначенні, так і в розумінні. Навіть відомі автори по-різному визначають якість. Концепція якості була однією з найбільш обговорюваних тем у літературі про послуги. Причиною цього є відсутність консенсусу щодо його визначення. Деякі з впливових учасників та лідерів думок визначили якість наступним чином: визначення Кросбі повністю зосереджувалося на якості як відповідності специфікаціям, тоді як Демінг, Фейгенбаум та Ісікава визначили якість як продукти та послуги, які потребують задовольнити клієнтів відповідно до їхніх потреб та очікувань. Однак визначення Джурана включало в себе як специфікацію, так і задоволеність споживача одночасно.

Донабедян, розробник Model of Care [1], визнаний першою людиною, яка провела дослідження якості в охороні здоров'я. Зокрема, стосовно медичних послуг, Донабедян зазначив, що можливість покращення якості медичних пос-

луг залежить як від технічної, так і від міжособистісної якості медичних послуг. Технічна допомога стосується медичних аспектів догляду за пацієнтом, а міжособистісна допомога – це спілкування з пацієнтом щодо його або її лікування. Подібним чином Zarei, et al. [2] зазначили, що технічна якість робить наголос на навичках, точності практик і процедур і медичних оглядах, тоді як функціональна якість або якість процесу більше дивиться на методи, за допомогою яких послуги надаються пацієнтам. Загальноприйнято, що якість медичних послуг слід вимірювати з використанням точок зору основних зацікавлених сторін, таких як користувачі, постачальники медичних послуг, платники за послуги, політики та менеджери охорони здоров'я, а також за чіткими критеріями, що відображають цінності певного суспільства запропонував використовувати набір із трьох пов'язаних разом елементів, а саме структури, процесу та результату для вимірювання якості медичних послуг. Відповідно, він визначив структуру як налаштування, кваліфікацію постачальників і системи управління, за допомогою яких може здійснюватися охорона здоров'я. У той час як процес – це діяльність, яка впроваджується в практику охорони здоров'я, а результат стосується повернення до початкового положення або виживання пацієнтів. Модель Донабедяна містить наступні сім вимірів як інструмент для вимірювання якості медичних послуг: ефективність, результативність, дієвість, оптимальність, прийнятність, легітимність і справедливість.

Застосування SERVQUAL в охороні здоров'я. SERVQUAL – відома модель. Незважаючи на суперечки щодо валідності та надійності цієї моделі з модифікаціями або без них, вона широко використовується в медичних послугах. Незважаючи на популярність SERVQUAL, деякі автори розробили власний інструмент для вимірювання якості послуг, адаптований до своїх дослідницьких цілей. Карман [2] визначив різні виміри, використовуючи модель SERVQUAL для вимірювання якості медичних послуг у дослідженні, що стосується лікарень. Було знайдено дев'ять вимірів, а саме прийомна служба, матеріальне житло, матеріальна їжа, матеріальна конфіденційність, догляд, пояснення лікування, доступ і ввічливість, що надається відвідувачам, планування виписки та облік пацієнтів. Браун і Шварц [3] оцінили медичні послуги з точки зору постачальника медичних послуг і пацієнтів, використовуючи оцінку розриву, і виявили, що взаємодія лікаря була найважливішим показником, який задовольнив пацієнтів.

Існуючі західні системи та інструменти не відповідають контексту охорони здоров'я в країнах, що розвиваються, через культурні та економічні відмінності.

Слід зазначити, що кожна країна і навіть кожна організація охорони здоров'я повинні мати власну структуру для вимірювання якості медичних послуг. Крім того, слід також докладати постійних зусиль для подальшого переосмислення міри якості та вивчення складних питань якості послуг у закладах охорони здоров'я. Загалом загальних моделей уже недостатньо для вимірювання яко-

сті медичних послуг. Країнам, що розвиваються, рекомендується розробити власні моделі для вимірювання якості медичних послуг.

Література

1. Donabedian A. *Evaluating the quality of medical care*, *Milbank Mem Fund Q.* 2005; 83(4): 691-729.

2. Azam M, Rahman Z, Talib F, Singh KJ. *A critical study of quality parameters in health care establishment: developing an integrated quality model*, *Int J Health Care Qual Assur.* 2012; 25(5): 387-402.

3. Brandrud AS, Schreiner A, Hjortdahl P, Helljesen GS, Nyen B, Nelson EC. *Three success factors for continual improvement in healthcare: an analysis of the reports of improvement team members*, *BMJ Qual Saf.* 2011 Mar; 20(3): 251-9

Матковська В.В.,

студ. гр. УАі-11,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Корчинська О. О.,

к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

АДМІНІСТРАТИВНІ ОРГАНИ УПРАВЛІННЯ ТА ЇХ РІЗНОВИДИ

Адміністрація (від лат. *administratio* – управління) стосовно до державного управління – сукупність державних органів, що здійснюють функцію управління; стосовно до управління іншими організаціями – сукупність посадових осіб і органів, що очолюють організацію.

Саме адміністрація, гіпотетично представлена як найбільш узагальнений суб'єкт управлінського процесу, виконує досить необхідну задачу – закладає основи організаційної діяльності в сфері управління [2].

Адміністрація підприємства – це вище керівництво, керівники підрозділів підприємства, їх заступники, що мають право приймати рішення.

Існує їхній поділ:

- вище керівництво: відносяться перші керівники (директор, генеральний директор, начальник, керуючий та їх заступники, президент, віцепрезидент і т.д.).
- керівники підрозділів: підприємства звичайно поділяються на керівників лінійних і функціональних підрозділів.
- лінійні керівники: відносять керівників виробничих або операційних підрозділів.
- функціональні керівники: відносять керівників всіх інших підрозділів (служб), діяльність яких пов'язана з технічною підготовкою виробниц-

тва, комерційною роботою, плануванням, організацією праці і заробітної плати, фінансами, обліком і т.д [2].

Адміністративний орган виступає як системоутворюючий елемент організаційної структури управління, який зв'язаний з формуванням і реалізацією управлінського впливу, причому як у цілому, в єдності їх складових проявів, так і в окремих проявах: цілевизначення, організація та регулювання.

Існує певна система адміністративного управління, яка дозволяє вирішити два основні завдання управління, спрямовані на зростання продуктивності:

- завдання раціональної організації праці;
- завдання мотивації кожного працівника до продуктивної і якісної праці[1];

Беручи до уваги два основні завдання управління, можна зробити висновок, що система адміністративного управління складається з трьох підсистем таких як: структурно-функціональна підсистема, інформаційно-поведінкова підсистема, підсистема саморозвитку системи керування.

Дана система включає в себе ретельно опрацьовану структуру управління, положення про підрозділи та посадові інструкції, налагоджений документообіг, систему бюджетування і планування[1].

Виділяють внутрішню і зовнішню адміністративну діяльність. Внутрішня стосується діяльності адміністративних органів усередині і спрямована на забезпечення внутрішнього управління. Функціонують ці органи за допомогою внутрішніх адміністративно-правових методів.

Зовнішня спрямована на забезпечення регулювання, охорони й захисту суспільних відносин, що виникають поза адміністративними органами або їх системами.

Також залежно від цілей розрізняють адміністративно-нормотворчу та адміністративно-правозастосовчу діяльність[3].

В системі адміністративного управління розрізняють три категорії або організації служб: оперативні, допоміжні, штабні.

- Оперативні служби- адміністративні одиниці, що надають послуги населенню, виконуючи завдання, з якими пов'язано створення цієї адміністративної установи чи служби(поштове відділення, муніципальна бібліотека, паспортний стіл).
- Допоміжні служби- адміністративні утворення, що не мають самостійних кінцевих цілей. їхня діяльність полягає в наданні іншим службам (насамперед, оперативним) допомоги матеріального і нематеріального характеру у формі надання в їх розпорядження різних засобів чи послуг.
- Штабні служби- це адміністративні одиниці, які консультують керівників організацій з питань політики, розробки проектів, програм тощо.

Особи, що працюють у службах цього типу, як правило, не здійснюють повсякденного управління. Існує кілька основних напрямів діяльності штабних служб:

- проведення досліджень і розробок,
- для вироблення політики організації, консультування керівників установ;
- вироблення гіпотез про передбачувані напрями майбутнього розвитку як самої організації, так і зовнішніх чинників;
- підготовка проектів програм чи планів заходів;
- спостереження за виконанням прийнятих рішень і програм, координація дій служб-виконавців і контроль за результатами;
- підготовка заходів щодо реорганізації структури, удосконалювання методів роботи як усередині, так і поза організацією [3].

Література

1. Система адміністративного управління [Електронний ресурс] – https://uk.m.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0_%D0%B0%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F

2. Адміністративні органи управління та їх різновиди [Електронний ресурс] – <https://studfile.net/preview/16455596/page:4/>

3. Адміністративні органи управління та їх різновиди [Електронний ресурс] – https://studopedia.com.ua/1_386674_administrativni-organi-upravlinnya-ta-ih-riznovidi.html

Матковська В. В.,

студ. гр. УАі-11,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Корчинська О. О.,

к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ОРГАНІЗАЦІЇ

Імідж – це важливий фактор, що відіграє істотну роль в оцінці конкурентоспроможності підприємств і варто сказати, що організація, приклавши недостатньо уваги й зусиль до його формування, значно звужує можливості вітчизняних товаровиробників. [1]

Теорія іміджу виникла на Заході в 60-ті роки минулого століття. Її появу було зумовлено великою необхідністю протидії рекламній діяльності конкурентів. Відомо, що одним із найважливіших аспектів загального сприйняття й оцінки організації є її імідж (образ). Д. Огілві – визнаний фахівець реклами об-

ґрунтував суть цієї теорії і затвердив, що вона полягає в тому, що для успішної реалізації певного товару значно важливіше створювати у свідомості споживача його позитивний образ, аніж надавати інформацію про окремі специфічні властивості цього продукту. [2]

На сьогоднішній день, вміння управляти корпоративним іміджем підприємства є досить актуальним. Кожен бізнес зацікавлений у формуванні бажаного іміджу і старається займатися цим з самого початку, оскільки вносити зміни у вже сформований імідж набагато складніше і він є менш гнучким. Ось чому важливо спершу розробити підхід до управління корпоративним іміджем, а в майбутньому змінювати його за потреби.[1]

Основні завдання іміджу:

1) Підвищення престижу фірми, тому що розробка фірмового стилю свідчить про увагу фірми не тільки до питань виробництва. Штучне створення іміджу краще довірити професіоналам високої кваліфікації, тому не слід заощаджувати засоби на його створення.

2) Підвищення ефективності реклами і різних заходів щодо просування товару.

3) Полегшення введення на ринок нових товарів (послуг), тому що фірмі зі сформованим іміджем вивести товар на ринок легше.

4) Підвищення конкурентоспроможності фірми, тому що в умовах рівного товару конкуренція ведеться на рівні іміджів фірм. [3]

До технік формування позитивного ставлення до іміджу організації відносяться:

1) Підвищення зовнішньої привабливості.

У залученні маркетингового інструменту доволі багато бізнес-організацій часто йдуть шляхом залучення до себе уваги через створення запам'ятовуваного візуального образу. І це дійсно діє за умови дотримання єдиного чіткого стилю і привабливості. До елементів корпоративного дизайну Шкардун В.Д., Ахтямов Т.М. відносять: будівлі, транспорт, вивіски, друковані матеріали (буклети, бланки, брошури, журнали), що виходять з організації, фірмовий знак та логотип, фірмовий одяг чи мерч персоналу, упаковка товару, цінні папери організації. Дослідження показують, що люди з привабливою зовнішністю вище оцінюються за іншими значущим для реципієнта параметрами і можливо може здатись, що це дрібниці, проте дійсно багато клієнтів звертають увагу на це.

2) Позитивний настрій.

Імідж персоналу формується, перш за все, на основі прямого контакту з працівниками організації. Інколи величезної шкоди корпоративному іміджу приносять співробітники, які можуть нахамити відвідувачеві компанії або ж просто бути неуважним та холодним до їхніх прохань, побажань чи потреб. Позитивне ставлення до різних груп громадськості забезпечує у відповідь їхню позитивну думку про організацію. Отже, кожен працівник може розглядатися як «обличчя» фірми, за яким судять про весь персонал в цілому, тому має володіти хоч найменшими навиками у спілкуванні із клієнтами.

3) Створення бездоганної репутації – забезпечується планомірною конструктивною діяльністю, виконанням своїх функцій.

4) Позитивні послання групам громадськості – вираження подяки, прояви поваги, привітання.

5) Особиста участь – прояв щирого інтересу до людей, надання підтримки і реальної допомоги.

6) Віддалення від негативних символів (компрометувальних факторів, фігур, груп). Іноді необхідно застосувати цей прийом у випадках, коли співробітники компанії здійснюють якісь негарні вчинки. Навіть один факт може зруйнувати імідж організації, вклад в яку робився роками. У таких випадках необхідно діяти швидко, не приховуючи інформацію (якщо вона є дійсно правдивою): виступити із засудженням подібних вчинків, продемонструвавши, що засуджується саме вчинок, а не система в цілому. Це допоможе відмежуватися від негативних іміджевих фігур. [3]

Отже, будь-яка організація має той чи інший образ у суспільній свідомості і це не залежить від того, працює вона над його створенням чи ні. Якщо фірма не подбає про створення потрібного іміджу, її споживачі можуть легко обійтися власною уявою і прийти до особистого варіанту іміджу, що не завжди буде виграшним для цієї фірми. Саме тому цей термін потребує напрацювання, щоб не пустити всю справу на самоплив, а згодом все одно випрвляти небажані чи хибні уявлення людей (клієнтів) про себе та свою діяльність. В будь-якому випадку виправдується твердження, що спочатку організація працює на свій імідж, а потім імідж працює на організацію.

Література

1. Формування іміджу підприємства та його значення [Електронний ресурс]: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2275>

2. Імідж організації, його характеристика та взаємозв'язок з культурою [Електронний ресурс]:

https://pidru4niki.com/16520205/menedzhment/imidzh_organizatsiyi_yogo_harakteristika_vzayemozvyazok_kulturoyu

3. Технологія формування іміджу [Електронний ресурс]: <https://destudio.com.ua/tekhnolohiia-formuvannia-imidzhu/>

Мороз М.І.,
студентка групи УАПУ-22з
Національного університету «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Білик Олена Іванівна,
д-р н.держ.упр., доц., професор
кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ВІДНОВЛЕННЯМ МІСТ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Існує недостатнє усвідомлення громадськістю цінності історичної спадщини, тоді як поширена діяльність з міського планування приділяє мало уваги інтеграції старих і нових структур у функціональне ціле та залученню ширшої групи зацікавлених сторін до процесу планування, що краще відображає цінності та пріоритети громади. Збереження та розвиток не виключають одне одного; вони повинні і можуть бути частиною єдиного процесу публічного управління історичною спадщиною. Проекти, які націлено на збереження історичної спадщини потребують забезпечення розвитку так само, як сталий розвиток потребує адекватного підходу до визначення основних пріоритетів політики розвитку культури. Цей очевидний факт необхідно зрозуміти та прийняти, перш ніж приймати рішення щодо збереження та розвитку міста, що має бути в пріоритеті публічного управління.

Основною метою є дослідження ролі процесу публічного управління історичною спадщиною, реалізованого в широкому контексті ревіталізації та збереженню під час війни.

Серед вчених, в чиїх працях було дослідження особливості публічного управління історичною спадщиною можна виокремити наступних: В.Акуленко [1] та Курило Т.В. [2], В. Холодок [3] та ін.

Публічне управління історичною спадщиною є відносно новою науковою дисципліною, що виникла з екології, яка виникла в 1970-х роках переважно в США та Великій Британії. Результати проведених у той час досліджень призвели до підвищення екологічної свідомості та зміни сприйняття природних ресурсів як вичерпних і невідновлюваних, що було пов'язано з просуванням концепції сталого розвитку. Проте на сьогодні стоїть гостро питання збереження історичної спадщини міст в умовах війни. Після того, як наслідки збройного конфлікту були повністю усвідомлені, ті, хто інвестував кошти в архітектурну спадщину, часто розглядають питання про те, як відбудувати, реконструювати та вшанувати пам'ять про простори, які зазнали техногенних збитків. Під час війни історичне плато міста не бере гору над засобом виживання його мешканців. Тим не менш, ці залишки минулого несуть форми ідентичності та пам'яті, які так значимо вкорінені в людському досвіді. Публічне управління спадщиною в контексті війни може відбуватися у зв'язку з конфліктом до, під час або після

використання проактивних або реактивних підходів. Хоча час плине лінійно, історія є циклічною. Таким чином, стратегія «до» стосовно війни, яка не відбулася, насправді може бути використана в період після війни. Можна навіть стверджувати, що час розпочинати підготовку до збереження будівельної спадщини для війни настає після війни, коли пам'ять про руйнування все ще можна відновити, а отже, є поштовхом для місцевого населення та міжнародних організацій до дій. Ці стратегії «до» визначаються тут як проактивні підходи до збереження. Вони можуть передбачати створення плану на випадок надзвичайних ситуацій, у якому описано заходи, які мають бути враховані в публічному управлінні спадщиною у випадку збройного конфлікту, велику документацію в мирний час або превентивну стабілізацію будівель, щоб забезпечити їм посилену підтримку в разі надзвичайної ситуації. Реактивні підходи – це ті заходи, які вживаються внаслідок війни і необдуманно в передвоєнний час. Тут прослідковується збіг між підходами, але контекст, у якому його застосовують, відрізняється. Наприклад, стабілізація будівлі під час війни, але без попереднього планування, є реакційним підходом до збереження. Подібним чином, документування пошкодженої території після війни також було б необхідним реактивним підходом.

Охорона історичної спадщини – процес багатогранний, що базується на різноманітному досвіді. Однак якість цього простору може бути досягнута лише тоді, коли дії відображають контекст місця, людей і повагу до різних, часом екстремальних емоцій і цінностей. Вони залишають слід у кожному просторі, навіть якщо життя в петлях часу, історію можна прочитати заново.

Література

1. Акуленко В. І. *Охорона пам'яток культури в Україні*. – К.: Вища школа, 1991. – 274 с.
2. Курило Т. В. *Становлення і розвиток законодавства про охорону культурної спадщини в Україні: історико-правове дослідження [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 “Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень” / Т. В. Курило*. – К. : [б. в.], 2003. – 18 с.
3. Холодок В. Д. *Державне управління охороною культурної спадщини в Україні: стан і перспективи розвитку / В. Д. Холодок // Державне будівництво [Електронний ресурс]*. – 2011. – № 1. – Режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2011-1/index.html> 1

Петрова Д.О.,
студ. гр. УАі-11,
Національний університет «Львівська політехніка»,
Науковий керівник – Корчинська О.О.,
к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Адміністративно-державне управління – один із видів діяльності держави, який передбачає здійснення управлінського впливу з метою соціально-економічного та культурного розвитку країни, а також забезпечення реалізації державної політики у відповідних сферах суспільного життя. Державне управління є складовою політичного управління, тобто є процесом реалізації державної виконавчої влади як засобу функціонування будь-якої соціальної спільноти. [1]

Теорія адміністративно-державного управління є одним з найбільш важливих і перспективних напрямів сучасної політичної думки. Довгий час вона розвивалася в руслі загальної політологічної традиції і лише наприкінці ХІХ ст. стала виділятися як самостійна галузь наукових досліджень.

Протягом століть політична сфера мала вигляд єдиної цілісної системи про соціальні явища, але вже Арістотель у ХVІІІ надавав навчання про державне управління певного значення. Усе громадське існування, на його думку, укладалося в рамки політичного життя і ставилося на службу країні. Він підкреслював, що наука про державу користується іншими науками як засобами і, крім того, законодавчо визначає, які вчинки варто робити і від яких утримуватися, то її мета включає цілі інших наук, отже, ця мета і буде вищим благом для людей.

У міру розширення та поглиблення знань про соціальний світ створили Правову школу в Німеччині, що поставила собі за мету вивчення держави. Саме цю подію можна вважати початком власне політичної науки. Символічно народження політології як нової дисципліни знаменує 1880 р. У червні цього року Рада правління Колумбійського коледжу в США з ініціативи вченого Дж. Барджесса прийняла рішення про створення Школи політичної науки. Починаючи з 1886 р., Школа політичної науки публікує журнал «Політикал Сайнс Квотелі». Досвід Колумбійського університету використали інші провідні навчальні заклади США, а потім і Західної Європи. Поступово, проблема підготовки професійних державних службовців стає все більш актуальною.

З 1967 р. під егідою ООН регулярно проводяться міжнародні наради експертів із проблем адміністративно-державної діяльності. Створюється всесвітня система збирання, поширення й обміну досвідом, друкованими виданнями, а також інформаційними технологіями. Здійснюється підготовка довідників і посібників з вирішення актуальних питань державного адміністрування. Сьогодні можна говорити, що теорія адміністративно-державного управління має міжнародне визнання та офіційний статус самостійної наукової дисципліни.[2]

Державне управління, як галузь наукових досліджень, з'явилося у нашій країні порівняно недавно, наприкінці 90-х рр. Така ситуація зумовлена історичним контекстом, тим, що понад 70 років Україна була частиною тоталітарно-авторитарної держави, у якій управлінський процес розглядався досить вузько та здійснювався відповідно до потреб партійного керівництва.

Сучасна соціально-політичної ситуація вимагає нових форм конструктивного і зацікавленого діалогу не лише причетних до ухвалення державних рішень осіб, але і широкого кола експертів та громадських діячів. Важливу роль у розвитку державного управління відіграло посилення міжнародного співробітництва, залучення провідних країн світу до реформування державної служби, упровадження низки ринкових елементів, що вже зарекомендували себе в недержавному секторі, а головне – зміна стереотипних уявлень про державну службу як корумпований гальмівний механізм.[3]

Отже, адміністративно-державне управління розвивалося поступово та впливало на творення держави. Багато історичних аспектів також приймали участь у формуванні управлінських процесів. Зосереджуючись не тільки на наукових аспектах, люди почали вдосконалювати свої думки щодо державотверення, результатом робіт багатьох вчених є сьогоднішня. В наш час, адміністративно-державне управління розвивається набагато скоріше, аніж у минулому, швидка реалізація та цілеспрямоване усунення проблем, значно покращують становище країни в цілому.

Література

1. Державне управління це [Електронний ресурс], – Режим доступу до ресурсу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%BD%D0%BD%D8F>

2. Історія розвитку адміністративно-державного управління [Електронний ресурс], – Режим доступу до ресурсу: <https://finance-credit.news/derjavne-upravlinnya-munitsipalne/110-istoriya-rozvitku-administrativno-46283.html>

3. Розвиток державно-адміністративного управління в Україні [Електронний ресурс], – Режим доступу до ресурсу: <https://finance-credit.news/derjavne-upravlinnya-munitsipalne/110-istoriya-46283.html>

Радзівська Г. Р.,

студ. гр. УАі – 31

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Дзюрах Ю. М.,

Ph.D., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗМІН В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Від початку повномасштабного вторгнення росії на територію України публічне управління освітою зіткнулось з новими викликами. Перш за все вони стосувались створення для усіх учасників освітнього процесу безпечних умов та неперервності начального процесу. Актуальність досліджуваної теми полягає в тому, що зараз необхідно шукати нові механізми управління закладами освіти та організовувати їхнє навчально-методичне забезпечення.

Львівська область – одна з тих, що прийняли найбільшу кількість внутрішньо переміщених осіб. Значну частину з них становлять діти, які покинули не лише будинки, а й місця свого постійного навчання. Для того, аби всі школярі, незалежно від місця та умов їхнього проживання змогли долучитись до шкільних занять, з ініціативи департаменту освіти та науки Львівщини та Центру Інноваційних освітніх технологій Національного університету "Львівська політехніка".

Платформа почала працювати з середини березня 2022 року. Вчителі Львівщини, Київщини, Харківщини, Запоріжжя, Кіровоградщини, Тернопільщини, Волині долучились до викладання на волонтерських засадах. Це стало можливим завдяки тому, що органи місцевого управління організували у 2021 році для більш як 5000 вчителів курси, які підвищили їхню цифрову грамотність та допомогли опанувати платформу MOODLE, на якій базувалась робота УДШ.

В межах Української дистанційної школи 795 школярів завершили 2021 – 2022 навчальний рік, 75 вчителів проводили онлайн-заняття. Цьогоріч відбувається набір учнів у 1 – 11 класи, платформу MOODLE [1].

2 грудня 2021 року Кабінет Міністрів України затвердив постановою № 1255 Положення про програмно-апаратний комплекс “Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту”.

Основна мета – забезпечення переходу до електронного документообігу (звітність, комунікація, сповіщення, опитування, голосування, оперативні збори даних) та оптимізація даних бізнес-процесів у сфері дошкільної, загальної середньої, позашкільної та професійної (професійно-технічної) освіти та управлінської освітою місцевого та обласного рівнів (створення відповідних модулів в ПАК «АІКОМ»), що дасть змогу суттєво підвищити достовірність освітньої статистичної та адміністративної інформації та покращити на цій основі якість управлінських рішень, зокрема щодо розподілу коштів освітньої субвенції та інших бюджетних коштів для фінансування освіти, забезпечує передумови для відмови від паперових документів в рамках загальної дебіюрократизації.

Основні законодавчі акти, прийняті під час війни, – це Закон "Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану" від 15.03.22 та Закон "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо організації трудових відносин" від 01.07.22. Змінили форму трудового договору. Станом на сьогодні та до закінчення воєнного стану сторони трудового договору самостійно встановлюють його форму.

Змінився порядок прийняття на роботу – мають звертати увагу на дотримання правил військового обліку та повідомляти працівників про особливості режиму робочого часу та часу відпочинку, про тривалість щорічної відпустки і про умови та розмір оплати праці.

Керівникам необхідно передбачити способи ознайомлення працівників з інформацією, яка доводиться до них. Роботодавці зобов'язані повідомляти працівників, що працюють за строковим трудовим договором, про вакансії, що підходять для них. Доповнили перелік причин, що є підставою для припинення дії трудового договору, – до них додали смерть працівника.

При організації навчального процесу керівники закладів освіти мають керуватись Листом Міністерства освіти від 19.08.22 № 1/9530-22, в якому вказано законодавчі акти, які забезпечують організацію навчання та положення про зміни у тривалості навчального року, освітнього процесу та форми проведення занять [2].

Систему освіти варто реформувати, щоб вона прийшла у відповідність до сучасних запитів науково-технічного прогресу та ринку праці. Основні напрямки – вища, професійно-технічна, загальна середня освіта, діджиталізація та модернізація законодавства.

Література

1. В Українській дистанційній школі урочисто завершили навчальний рік [Електронний ресурс] // Освіта Львівщини. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://osvita.loda.gov.ua/?page=blog&id=977>.

2. Бала Ю. Які зміни в трудове законодавство вніс Закон № 2352-IX [Електронний ресурс] / Юлія Бала // Liga Zakon. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: https://buh.ligazakon.net/aktualno/12566_yak-zmni-v-trudove-zakonodavstvo-vns-zakon--2352-kh.

ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ ДИЗАЙН-МИСЛЕННЯ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Дослідження проблеми застосування дизайн-мислення в публічному управлінні є актуальним з огляду на процеси, які відбуваються в нашій країні, та активне реформування системи надання публічних послуг. Дизайн-мислення – це методологія генерування інноваційних ідей, яка включає ітеративні переходи між дизайнерськими завданнями і роботою [1].

Практичне застосування дизайн-мислення розпочалось у 2004 році завдяки експериментальним дослідженням Інституту Хассо Платтнера (Hasso Plattner Institute) в Потсдамі та американської школи дизайнерів на базі Стенфордського університету. Дизайн-мислення використовують для того, аби якнайповніше задовольнити потреби споживачів, використовуючи принципи, які дозволяють розуміти їхні потреби, вивчати досвід взаємодії з іншими суб'єктами громадянського суспільства та поведінку, швидко генерувати ідеї та перевіряти їхню життєздатність [2].

Дизайн-мислення застосовують, базуючись на таких принципах:

- людиноцентризм – рушійною силою генерування ідей є потреби та запити споживачів;
- інкременталізм у вирішенні складних проблем – зміни та інновації запроваджують поступово, одну довгострокову складну зміну ділять на декілька простіших етапів;
- формування проєктних команд експертів із різних сфер – гуманітарної, соціальної, економічної, юридичної, інформатики тощо;
- інтерактивність дизайн-процесів, чітке розмежування стадій визначення проблеми та її вирішення;
- орієнтація на пошук інноваційних рішень, які принципово відрізняються від тих, які не забезпечили вирішення існуючих проблем;
- використання холістичного й експериментального підходів з метою дослідження зовнішніх і внутрішніх факторів та зменшення ризиків внаслідок їхнього впливу;
- урахування інтересів аудиторії та отримання від них зворотного зв'язку;
- встановлення часового інтервалу для кожного з етапів дизайн-мислення;
- створення прототипів для тестування ідей [3].

Дизайн-мислення варто застосовувати для діджиталізації публічного управління як одного з найперспективніших напрямків реформування. Програма

впровадження електронного врядування була запланована ще у 2003 році через інформаційну систему «Електронний уряд» та ряд нормативних актів, втім їхня практична реалізація так і не відбулась [4].

Зараз активно наповнюють онлайн-платформу Дія. В ній вже доступні ID-картка, біометричний закордонний паспорт, картка платника податків, водійське посвідчення, свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу, страховий поліс транспортного засобу, студентський квиток, довідка про статус ВПО та свідоцтво про народження дитини та внутрішній і зовнішній COVID-сертифікати. Доступні оплата штрафів за порушення правил дорожнього руху, оплата боргів за виконавчими провадженнями, можливість ділитися копіями цифрових документів, перевірка дійсності цифрових документів іншої людини. Документи, що доступні в Дії прирівнюються за юридичним статусом до паперових аналогів та визнаються у 58 країнах світу.

Використовуючи 5 етапів дизайн-мислення (емпатію, фокусування, генерування ідей, прототипування та тестування) та враховуючи потреби сучасних громадян на платформі можна також розмістити документи, які стосуються трудового права, повідомлення про судові позови, зареєструвати нерухомість, проводити електронне голосування, отримувати документи про освіту, сімейний статус, інвалідність і т.п.

Застосування дизайн-мислення може допомогти покращити роботу державних органів і реформувати систему надання публічних послуг у відповідності до потреб громадян.

Література

1. *Rodgers P. A. Articulating Design Thinking / P. A. Rodgers. // Design Studies. – 2013. – №34. – С. 433–437.*
2. *Ситник Н. І. Дизайн-мислення: концептуальні засади, переваги й обмеження / Н. І. Ситник. // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2021. – №44. – С. 43–48.*
3. *Орлів М. С. Розвиток людських ресурсів та організаційної культури в державних органах: використання методології дизайн-мислення / М. С. Орлів. // Публічне управління і адміністрування в Україні. – 2020. – №19. – С. 76–81.*
4. *Разумей Г. Ю. Діджиталізація публічного управління як складник цифрової трансформації України / Г. Ю. Разумей, М. М. Разумей. // публічне управління та митне адміністрування. – 2020. – С. 139 – 145.*

Солончак В.І.,
студентка групи УААМ-24з
Національного університету «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Білик О. І.,
д-р н.держ.упр., доц., професор
кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Формування бізнес-стратегії підприємств має базуватися на попередній оцінці їх поточних і перспективних економічних можливостей. Така оцінка полягає у встановленні величини сукупного економічного потенціалу підприємств та окремих його різновидів. Метою даного дослідження було з'ясування сутності економічного потенціалу підприємства, обґрунтування необхідності його оцінки та виділення його видів. Визначено основні підходи до тлумачення термінів «потенціал» та «потенціал підприємства». До них належать поняття ресурс, результат, ресурс-результат, ресурс-ціль і результат-ціль. Встановлено, що потенціал будь-якого об'єкта, в тому числі підприємства, можна трактувати як сукупність його зовнішніх функціональних властивостей, який цей об'єкт показує або може показати в певному стані середовища, в якому він знаходиться. Відповідно, оцінка потенційних можливостей об'єкта повинна ґрунтуватися на ідентифікації та визначенні його зовнішніх властивостей з урахуванням середовища, в якому знаходиться об'єкт. Визначено основні ситуації, в яких виникає потреба в інформації про ті чи інші складові економічного потенціалу підприємства, а також визначено види цього потенціалу та відповідних цим ситуаціям споживачів інформації про їх рівень. Зокрема, до таких ситуацій відносяться управління виробництвом і збутом, управління фінансово-економічними результатами підприємства, управління розвитком підприємства, оцінка потреби підприємства в різних видах ресурсів.

Поняття «потенціал» було виведено економічною наукою з фізики (лат. «*potentia*» – сила), де воно позначає певну кількість енергії, накопиченої системою і яка може бути реалізована в роботі.

Тлумачний словник Ожегова визначає потенціал як фізичну величину, що характеризує силове поле в даній точці, або електричний заряд або величину, що визначає запас енергії тіла в певній точці силового поля (електричного, магнітного тощо). .)

У повсякденному житті під поняттям «потенціал» розуміють наявні засоби, запаси, певні джерела, які можна застосувати для досягнення певної мети. У теорії управління підприємством господарська діяльність незмінно пов'язана безпосередньо з людськими ресурсами, тобто з людьми. Проте з позиції управління праця носить назву управлінської діяльності через наявність комплексу характерних ознак, таких як предмет праці, результат і її ефективність. Підви-

щений інтерес до поняття «управлінський потенціал» призвів до двох абсолютно різних підходів до його трактування. З одного боку, під управлінським потенціалом розуміють певні ресурси досліджуваного підприємства в їх єдності. З іншого боку, управлінський потенціал – це певна форма людського фактора, що сприймається як здатність до управлінської діяльності. Під одним із наведених визначень управлінський потенціал передбачає сукупність певних навчених, психічних і особистісних якостей кадрового потенціалу підприємства, які забезпечують найвищий якісний рівень управління та оптимальне виконання професійних функцій у сучасних умовах.

Підвищений інтерес до поняття «управлінський потенціал» призвів до двох абсолютно різних підходів до його трактування. З одного боку, під управлінським потенціалом розуміють певні ресурси досліджуваного підприємства в їх єдності. З іншого боку, управлінський потенціал – це певна форма людського фактора, що сприймається як здатність до управлінської діяльності. Під одним із наведених визначень управлінський потенціал передбачає сукупність певних навчених, психічних і особистісних якостей кадрового потенціалу підприємства, які забезпечують найвищий якісний рівень управління та оптимальне виконання професійних функцій у сучасних умовах.

Результати дослідження дозволяють стверджувати, що розглянуті питання розвитку управлінського потенціалу сучасного підприємства є актуальними. Виділена сутність та базова структура заходів управління потенціалом на сучасному підприємстві дозволить прогнозувати основні тенденції зміни факторів впливу та досягти найбільш ефективного розвитку управлінського потенціалу шляхом зосередження уваги на розширенні потенційних ресурсів та ефективності їх використання.

Література

1. Anim-Yeboah, S., Boateng, R., Odoom, R., & Kolog, E. (2020). *Digital Transformation Process and the Capability and Capacity Implications for Small and Medium Enterprises. International Journal of E-Entrepreneurship and Innovation*, 10(2), 26–44. Retrieved from <https://www.igi-global.com/gateway/article/253873>
2. Armstrong, M., & Taylor, S. (2020). *Armstrong's Handbook of Human Resource Management Practice* (800 p.). United Kingdom: Kogan. Retrieved from <https://www.koganpage.com/product/armstrong-s-handbook-of-human-resource-management-practice9780749498276#:~:text=Reviews%20Supporting%20resources,About%20the%20book,the%20needs%20of%20the%20business.>
3. Bilorus, T. (2018). *Development strategy formation of the personnel management system of the enterprise based on portfolio analysis. Marketing and Management of Innovations*, 1, 184-195. (In Ukrainian). <http://doi.org/10.21272/mmi.2018.1-13>

Сургай Д. П.,
студ. гр. УАі-11,
Національний університет «Львівська політехніка»,
Науковий керівник – Корчинська О.О.,
к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

САМОМЕНЕДЖМЕНТ УПРАВЛІНЦЯ

Сутність управління полягає в організації спільної цілеспрямованої діяльності людей, їх груп та організацій, забезпеченні координації і взаємодії між ними. Головна мета менеджера – це з мінімальними витратами ресурсів та часу досягти максимальних результатів. Публічний управлінець намагається раціонально використати та вдосконалити наявну інфраструктуру для задоволення потреб суспільства. [1]

Самоменеджмент – це наука про концепції, методи, технології управління собою, своїми потенційними можливостями, здібностями, знаннями з метою ефективного використання робочого часу, досягання поставлених цілей, отримання суспільного визнання, вищої продуктивності в роботі, вищого рівня особистого життя, навчання боротися зі стресами, отримання більшого заробітку, що дає можливість відчувати себе гармонічною людиною в навколишньому світі. [2]

Основними причинами її виникнення є:

- висока конкуренція, яка вимагає від менеджерів швидкого оволодіння новими навичками управління, саморозвитку та самовдосконалення для конкурентної боротьби;
- велика кількість стресів від напруженості в роботі сучасного менеджера, прагнення бути найкращим потребують розвитку вмінь управляти собою;
- швидкий темп життя, намагання встигнути все і одразу потребують від менеджера розвитку навиків управління часом;
- великий потік інформації та технологічних можливостей вимагає вміння правильно встановлювати цілі, пріоритети та впроваджувати їх в життя. [3]

Переваги, які ми отримуємо після вивчення самоменеджменту

- краще використання своїх можливостей;
- досить високий ступінь самоорганізації; – висока самодисципліна;
- менша схильність до стресових ситуацій;
- більш ефективне використання часу;
- краща здатність працювати в команді;
- створення свого позитивного іміджу в очах оточуючих.

Об'єктом самоменеджменту є: людина, малі групи, колективи чи їх частини та соціум в цілому.

Предметом самоменеджменту є процеси самоорганізації й саморозвитку соціальних систем, а також – у більш широкому розумінні – процеси самоуправління.

Основна мета самоменеджменту – максимальне використання власних можливостей та здібностей, свідоме управління перебігом свого життя і подолання усіх завад як на роботі, так і в особистому житті.

Основні напрямки самоменеджменту:

- тайм-менеджмент (організація часу) (автор – Д. Адаір) – вміння людини ефективно розподіляти та використовувати час.
- стрес-менеджмент (самоорганізація в стресових ситуаціях) (автор – М. Фрезе) – вміння людини попереджати або долати стресові ситуації завдяки власній психологічній компетентності.
- тіім-менеджмент (командний менеджмент) (автор – Г. Паркер) – вміння людини самостійно обирати «роль» у групі та ефективно її виконувати; вміння ефективно працювати в команді.
- імпресіон-менеджмент (менеджмент справляння враження) (автор – Е. Джоунс) – вміння людини справляти на оточуючих доцільне, на її думку, враження, найчастіше сприятливею.
- ресурс-менеджмент (самоорганізація особистих цінностей) (автор – О. Штепа) вміння людини виявляти компетентність у саморозвитку. [4]

Отже, самоменеджмент – навичка, яку має здобути відповідальний управлінець, щоб бути професіоналом у своїй справі. Без цих знань керівник втрачає безліч можливостей покращити та підняти ефективність роботи свого відділу, установи або підприємства. Здобувши теоретичні знання, а потім і практичні навички, управлінець зможе отримати бажаний результат при мінімальних витрат.

Література

1. *Сутність управління [Електронний ресурс].:*
<https://khai.edu.ua/specialties/publiczne-upravlinnya-ta-administruvannya/139/>
2. *В. В. Непенчук «САМОМЕНЕДЖМЕНТ» [Електронний ресурс].:*
<http://ep3.nuwm.edu.ua/8811/1/%D0%A1%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82.pdf>
3. *В. М. Лугова С. М. Голубєв «ОСНОВИ САМОМЕНЕДЖМЕНТУ ТА ЛІДЕРСТВА» [Електронний ресурс].:*
<http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/21464/1/2019-%D0%9B%D1%83%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%92%20%D0%9C%2C%20%D0%93%D0%BE%D0%BB%D1%83%D0%B1%D1%94%D0%B2%20%D0%A1%20%D0%9C.pdf>
4. *О. Г. Ратушняк О. Г. Лялюк «САМОМЕНЕДЖМЕНТ» [Електронний ресурс].:* http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/IRVC/2021/Ratushnyak_2021_170.pdf

Хлопівська О. В.,
студ. гр. УААМ-23з
Національного університету «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Білик О.І.,
д-р н.держ.упр., доц., професор
кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

АНАЛІЗ ВПЛИВУ РИНКУ ФАРМАЦЕВТИКИ НА СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН

Промислові інновації у фармацевтичній промисловості зараз підпадають під вплив низки суперечливих сил і тенденцій, коли ми вступаємо в останні десятиліття двадцятого століття.

З точки зору наукових знань і можливостей, зростає хвилювання щодо можливостей розробки важливих нових методів лікування. З середини шістдесятих років федеральний уряд підтримує дослідження та розробки в галузі охорони здоров'я на суму понад один мільярд доларів щорічно. Кілька важливих відкриттів відбулися в фундаментальних біомедичних дослідженнях. Вони створюють основу для розробки фармацевтичних препаратів, які пропонують набагато ефективніші ліки від кількох основних захворювань.

Фармацевтична промисловість, що базується на дослідженнях, може відіграти вирішальну роль у відновленні зростання Європи та забезпеченні майбутньої конкурентоспроможності в глобальній економіці, що розвивається. У 2021 році компанії інвестували приблизно 41 500 мільйонів євро в дослідження та розробки в Європі. У ньому безпосередньо працює близько 840 000 людей, і опосередковано – на початку та у спадці – приблизно втричі більше робочих місць, ніж безпосередньо (PwC, Економічний і суспільний слід фармацевтичної промисловості в Європі, червень 2019 р.). Однак сектор стикається з реальними проблемами. Окрім додаткових регуляторних перешкод і зростаючих витрат на НДДКР, сектор серйозно постраждав від впливу заходів бюджетної економії, запроваджених урядами більшої частини Європи з 2010 року. У країнах з економікою, що розвивається, як-от Бразилія, Китаю та Індії, що призвело до поступової міграції економічної та дослідницької діяльності з Європи на ці ринки, що швидко розвиваються. У період 2016-2021 рр. ринки Бразилії, Китаю та Індії зросли на 11,7%, 6,7% і 11,8% відповідно порівняно із середнім зростанням ринку на 5,8% для 5 найбільших ринків Європейського Союзу та 5,6% для ринку США (джерело: IQVIA MIDAS, травень 2022 р.). У 2021 році на Північну Америку припадало 49,1% світових продажів фармацевтичної продукції порівняно з 23,4% на Європу. Згідно з даними IQVIA (MIDAS, травень 2022 р.), 64,4% продажів нових ліків, випущених у 2016-2021 рр., припадало на ринок США, у порівнянні з 16,8% на європейському ринку (топ-5 ринків). Фрагментація фармацевтичного ринку ЄС призвела до прибуткової паралельної торгів-

лі. Це не приносить користі ні соціальному захисту, ні пацієнтам і позбавляє галузь додаткових ресурсів для фінансування науково-дослідних робіт. У 2020 році паралельна торгівля оцінюється в 6 070 мільйонів євро (вартість у цінах франко-завод).

У 2020 році фармацевтична промисловість інвестувала понад 39 600 мільйонів євро в дослідження та розробки в Європі. Десятиліття сильного домінування США на ринку призвело до значного зміщення економічної та дослідницької діяльності в бік США в період 1995-2005 рр., тенденція, яка посилюється з 2015 р. Крім того, Європа зараз стикається з дедалі більшою конкуренцією з боку економік, що розвиваються: швидке зростання на ринку та дослідницькому середовищі в таких країнах, як Китай і Корея, сприяють переміщенню економічної та дослідницької діяльності на неєвропейські ринки. У 2021 році Китай майже зрівнявся з Європою як виробник нових активних речовин, які вперше вийшли на світовий ринок, відповідно з 18 і 19 новими речовинами, значно відстаючи від США з 35 із загальних 95. Географічний баланс фармацевтичного ринку – і, зрештою, науково-дослідна база – ймовірно, поступово переміститься в бік швидкозростаючих економік, що розвиваються.

Ліки складають найменшу частину витрат на охорону здоров'я: у середньому 18,6% загальних витрат на охорону здоров'я в Європі витрачається на фармацевтичні препарати та інші медичні товари. При таких дорогих захворюваннях, як рак і ревматоїдний артрит, на ліки припадає навіть менше 20% загальних витрат на захворювання. Ліки також можуть створити додаткову економію, наприклад, завдяки значному скороченню витрат в інших сферах охорони здоров'я, включаючи витрати на перебування в лікарні та довгостроковий догляд.

Література

1. *European Medicines Agency, 2022, "Download Medicine Data,"*
2. *Danzon, Patricia M., Andrew W. Mulcahy, Adrian K. Towse, 2015, "Pharmaceutical Pricing in Emerging Markets: Effects of Income, Competition, and Procurement," Health Economics, Vol. 24 (2), pp. 238– 52*
3. *Organization for Economic Cooperation and Development, 2019, "Health at a Glance 2019: OECD Indicators,"*

Хоманська М.Р.,
студ. гр. УАі-11,
Національний університет «Львівська політехніка»,
Науковий керівник – Корчинська О.О.,
к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ОСОБЛИВОСТІ ТА УМОВИ КОНТРОЛЮВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Контроль – це вид управлінської діяльності, який забезпечує керівництву підприємств підтвердження щодо вірності його управлінських рішень, а також щодо здійснених ним поточних коректив.

Контроль є обов'язковою функцією менеджменту. Він є заключною стадією управлінського процесу й відіграє роль зв'язуючої ланки між керуючою й керованою системами. Його суть полягає у спостереженнях за реалізацією планів та програм, використанні одержаної інформації для здійснення коригуючих дій.

Суб'єктами контролю можуть виступати державні й відомчі органи, громадські організації, колективні й колегіальні органи управління, лінійний і функціональний апарат підприємств.

Об'єктами контролю є: місія, цілі й стратегія підприємства, виконання виробничих процесів, діяльність структурних підрозділів та окремих виконавців.

Один із важливих аспектів контролю полягає в тому, щоб визначити, який саме напрям діяльності організації найефективніше сприяє досягненню її загальної мети.

Форми розрізняються за ознаками методичної спрямованості і способами його проведення: попередній, поточний, заключний.

1) Попередній контроль здійснюється до фактичного початку робіт. Основними засобами здійснення попереднього контролю є реалізація визначених правил, процедур і поведінки. У підприємствах попередній контроль використовують за трьома головними напрямками: щодо людських, матеріальних і фінансових ресурсів.

2) Поточний контроль проводиться у процесі здійснення фінансових і господарських операцій. Поточний контроль здійснюється безпосередньо в процесі проведення робіт. Найчастіше об'єктом поточного контролю є підлеглі співробітники, а сам контроль традиційно є прерогативою їх безпосередніх керівників.

3) Заключний контроль проводиться після здійснення фінансових і господарських операцій. Заключний контроль виконує дві важливі функції: одна з них полягає в тому, що він надає керівництву підприємству інформацію для планування в тому випадку, якщо такі ж роботи будуть проводитися у майбутньому; друга функція – сприяння мотивації.

Процес контролю не тільки дозволяє знайти проблеми і реагувати на них так, щоб досягти бажаної мети, але і допомагає керівництву вирішити, коли необхідно вносити радикальні зміни в діяльність підприємства. [3]

Розрізняють адміністративний і виконавчий контроль.

Адміністративний контроль – усі види діяльності, спрямованої на одержання інформації про ефективність функціонування і поточний стан керуючої системи підприємства. [4]

Виконавчий контроль припускає здійснення усіх видів діяльності щодо оцінки і поточного стану й ефективності функціонування керованої системи підприємства.

Вимоги до контролю закладені у принципах його здійснення, таких як: постійність і оперативність, об'єднання перевірки згори і контролю знизу, об'єктивність, масовість і гласність, дієвість, плановість, економічність і науковість. [1;2]

Основні принципи адміністративного контролю спираються на чотири складові, що дозволяють керівнику підприємства визначити що, коли і де контролювати, а також хто повинен здійснювати контроль:

- принцип ключових елементів контролю спирається на положення, відповідно до якого стандарти є елементом планування;
- принцип місця контролю полягає в тому, щоб керівник з'ясував, у яких структурних підрозділах підприємства відбуваються дії, які мають вирішальне значення для досягнення цілей функціонування;
- принцип дотримання термінів контролю дозволяє більш ефективно і вчасно використовувати отриману в процесі здійснення контрольної діяльності інформацію і швидко реагувати на зміни, що відбуваються;
- принцип самоконтролю полягає у наданні працівникам підприємства можливості самим здійснювати оцінку результатів власної діяльності і вчасно вносити в неї необхідні корективи. [3]

Отже, для ефективного управління має реалізовуватися така управлінська діяльність, як контролювання, яка дає змогу виявити існуючі в організації проблеми та причини їх виникнення. Адже саме за допомогою контролю суб'єкт управління отримує інформацію про результати діяльності, а також про ті помилки та зміни ситуації, що можуть призвести до невиконання поставлених завдань чи отримання зовсім інших результатів. Маючи таку інформацію, можна оперативно втрутитися, привести важелі управління у відповідність з умовами, що виникають, та попередити небажані наслідки. Таким чином контроль не тільки дисциплінує виконавців, підвищує їхню відповідальність, сприяє підвищенню професіоналізму і культури праці, але й є основою для вирішення стратегічних завдань і досягнення намічених цілей шляхом найбільш ефективного використання наявних ресурсів з подальшим перспективним плануванням.

Література

1. Іжа М. М., Пахомова Т. І., Різникова Я. О. *Організаційно-правові засади державного управління: навч. посіб.* Одеса, 2008.
2. *Столбовий В. М. Адміністративне право України: посіб.* Київ, 2010.
3. МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ Відокремлений структурний підрозділ «Криворізький фаховий коледж Національного

Хом'як О.М.,

студ. гр.УААМ-21з

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Химич О.В.,

к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

РОЛЬ ЕЛЕКТРОННИХ ДОДАТКІВ ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ ДЛЯ САМОДІАГНОСТИКИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КЛІЄНТООРІЄНТОВАНОСТІ КНП

Інформаційно-комунікаційні технології змінили світ, торкнувшись всіх галузей господарства, які стали безпосередньо залежати від програмного забезпечення, комп'ютерного та мережевого обладнання, а також від систем отримання, аналізу, зберігання, і поширення інформації, в значній мірі побудованих на мережевих технологіях. Ці зміни торкнулися в тому числі і сферу охорони здоров'я, вплинувши на неї кардинальним чином.

При роботі з інформацією в медичній практиці все ще в значній мірі використовуються паперові (тверді) носії, але інформаційні технології стрімко витісняють такий підхід. Наближається час, коли вся медична інформація буде перетворена в цифрову. Також змінюється і підхід до прийняття рішень при діагностиці та призначенні лікування. Якщо раніше, крім інструментальних досліджень і аналізів, визначальними були знання і досвід лікаря, то в даний час велике значення на якісну діагностику і вирішення проблем пацієнтів надають, наприклад, цифрові інформаційні системи з елементами підтримки прийняття рішень.

Основними драйверами зростання використання електронних додатків та Інтернет-ресурсів для самодіагностики є: великі черги, поганий сервіс, призначення дорогих або неефективних ліків); підвищення інформативності пацієнта і, як наслідок, контроль роботи лікарів; доступність електронних додатків та Інтернет-ресурсів в області медицини; залежність від Інтернет-технологій і бажання користувачів самостійно розібратися з проблемою, тим самим «заощадивши час і гроші».

Основним фактором, що перешкоджає розвитку використання самодіагностики із застосуванням електронних додатків та Інтернет-ресурсів, є високий ризик неправильної діагностики, який може бути наслідком:

- 1) неправильної оцінкою власного стану,

- 2) неповним збором анамнезу,
- 3) неповної або неправильної семіотики (в програму введені не всі або зайві ознаки хвороби),
- 4) збоями в роботі програми.

Наслідками можуть бути невірний діагноз або неправильне призначення препаратів за допомогою програми (алергія, надмірне вживання, застосування несумісних один з одним ліків).

Лікарі, фармацевти і споживачі медичних послуг в цілому прихильно ставляться до Інтернет-діагностики, вважаючи, що за цим майбутнє медицини.

На закінчення відзначимо, що, з огляду на істотність частки громадян, готових займатися самодіагностикою і самолікуванням з використанням електронних додатків та Інтернет-ресурсів та її передбачуване зростання, важливо розробити набір заходів по контролю поширення і, можливо, сертифікації розробляються і Інтернет-ресурсів для мінімізації можливих негативних наслідків для хворих.

Література

1. Зацна Л. Я., Івашиків Т. І. Маркетинг медичних послуг та особливості розвитку ринку медичних установ в умовах трансформації економіки. Економіка розвитку.- 2019.- № 1(42). С. 363–367.

Цурак У.Ю.,

студ. гр. УААМ-24з,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Химич О.В.,

к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Необхідною умовою підвищення ефективності державного управління у сфері надання адміністративних послуг є оцінка якості надання адміністративних послуг, під якою розуміється перевірка діяльності суб'єкта публічної адміністрації з надання адміністративних послуг, у тому числі результату такої діяльності, перевірка результатів надання адміністративних послуг, відповідність офіційно встановленим вимогам та/або очікуванням споживачів. Найпоширенішими джерелами інформації для оцінки якості надання адміністративних послуг є: опитування громадської думки (в тому числі онлайн-опитування), моніторинг, експертна оцінка, внутрішній та зовнішній аудит та інші.

Проведення аналізу надання адміністративних послуг в Центрах надання адміністративних послуг свідчать про те, що більшість вузьких місць в ЦНАП по Україні є доволі схожими і до них можна віднести:

1. Недоліки правового регулювання. Основними недоліками чинного законодавства у сфері надання адміністративних послуг в Україні є: неврегульованість критеріїв формування переліків послуг; невпорядкованість законодавства щодо оплати послуг; неузгодженість підзаконних актів між собою, що призводить до різного тлумачення норм відповідними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; відсутність моніторингу та аналізу законодавства щодо всього комплексу адміністративних послуг.

2. Складність та зарегульованість процедури надання адміністративних послуг. Одним із пріоритетів розвитку надання адміністративних послуг є запровадження ефективних механізмів, які дозволять скоротити тривалість процедури надання адміністративної послуги, кількість етапів у рамках такої процедури, мінімізувати корупційні ризики. Важливим у контексті цього питання є також прийняття Закону «Про адміністративне судочинство». Закріплення на законодавчому рівні основних принципів і правил адміністративної процедури сприятиме правовій визначеності та гарантуватиме дотримання прав громадян і юридичних осіб [1].

3. Неналежні матеріальні та організаційні умови для забезпечення здійснення відповідними суб'єктами державного управління повноважень з надання адміністративних послуг. Зокрема: незручний та обмежений режим роботи органів управління, який часто збігається із загальним графіком роботи більшості населення; наявність великих черг в адміністративних органах; відсутність належних умов для очікування; відсутність належної інформації про порядок надання послуги; відсутність бланків та інших форм для заповнення споживачами адміністративних послуг; відсутність альтернативних способів звернення до адміністративних органів за послугами.

4. Відсутність стандартів надання адміністративних послуг, які повинні містити набір характеристик адміністративної послуги, що визначають її здатність задовольнити потреби споживача [1].

5. Відсутність єдиних критеріїв оцінки якості надання адміністративних послуг. Досі відсутні системні механізми оцінки якості та ефективності надання суб'єктами державного управління адміністративних послуг. Відсутній досвід оцінювання діяльності органів державної влади на кожному етапі прийняття управлінських рішень, що є суттєвою перешкодою для підвищення якості надання адміністративних послуг та діяльності органів державної влади загалом.

На рисунку відображено основні напрями удосконалення надання адміністративних послуг в Україні.

Рис. 1. Основні напрямки роботи розвитку надання адміністративних послуг в Україні

Процес удосконалення надання адміністративних послуг, що надаються в Україні, потребує як внесення законодавчих змін, прийняття нових законів, так і покращення матеріально-технічного забезпечення та залучення громадськості до моніторингу за процесами надання адміністративних послуг.

Література

1. Тимошук В. Надання адміністративних послуг у муніципальному секторі. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування, Асоціація міст України, К., ТОВ «Підприємство «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 124 с.

Чурсінов О.А.,

студ. гр. МЕФБі-11,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Цигилик Н.В.,

к.т.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

МОТИВАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ ЯК ЧИННИК ДОСЯГНЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах сучасної ринкової економіки гостро постає питання безпеки підприємства для забезпечення його безперервної і стабільної роботи. Це пов'язане з досягненням результатів, які відповідають стратегічним цілям діяльності конкретного підприємства.

Відповідно до напрямку забезпечення безпеки підприємства можна класифікувати суб'єктів за сферами, в яких діють чинники потенційних загроз і небезпек.

зпек. Виділяють кадрову, інформаційну, майнову, технологічну, екологічну, фінансово-економічну сфери [5].

Українські науковці Н. Ковальчук та А. Корбутяк у статті «Підходи щодо оцінювання фінансово-економічної безпеки вітчизняних підприємств» стверджують, що фінансово-економічна безпека підприємства – це «такий стан його економічної системи, який характеризується внутрішньою збалансованістю, стійкістю до негативного впливу будь-яких загроз, високим рівнем адаптованості до мінливих умов зовнішнього середовища та її здатністю забезпечувати фінансово-господарську діяльність на основі реалізації інтересів власників корпоративних прав, інвесторів шляхом оптимального поєднання наявного інструментарію діагностичного та контролюючого фінансового характеру» [4, с.251]. Тобто, рівень фінансово-економічної безпеки підприємства залежить від ефективності рішень його керівництва і фахівців щодо уникнення можливих загроз і ліквідації наслідків певних негативних складових зовнішнього та внутрішнього середовищ [3, с.10].

На думку багатьох українських науковців в ділянці економіки, одним з важливих факторів, що забезпечує фінансово-економічну стійкість підприємства в Україні на сучасному етапі, є вдосконалення системи мотивації праці персоналу, що спонукає до ефективної діяльності, зокрема, до використання дієвих способів мотивування працівників для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства [2].

Щоби покращити мотиваційну систему персоналу в Україні для забезпечення стійкої фінансово-економічної безпеки варто застосовувати деякі особливості моделей мотивування персоналу зарубіжних країн.

В американській моделі мотивування персоналу домінує спрямованість на збагачення і заохочення працівників підприємств, зокрема, використовується додаткова форма оплати праці: премії, бонуси, компенсації; погодинна оплата (понаднормовий час, нічний час, робота у вихідні дні). Оплата праці в США для працюючого персоналу постійно збільшується і це дозволяє спонукати працівників підтримувати якість своєї роботи, що, безумовно, позитивно впливає на фінансово-економічну безпеку підприємства в цілому.

Японська гнучка модель мотивування персоналу заснована на підвищенні кваліфікаційного рівня працівників, врахуванні їх трудового внеску, тобто застосовується система довічного найму на підприємстві, яка дозволяє забезпечити і зберігати відданість працівників підприємству, що сприяє фінансово-економічній безпеці [1].

Залежність системи мотивації персоналу у Великобританії – це залежність заробітної плати від прибутку підприємства. Особливістю британської моделі мотиваційної системи є участь у прибутках підприємства [1].

Отже, система фінансово-економічної безпеки підприємств в Україні повинна формуватися з урахуванням мотиваційного чинника, який через застосування ефективних методів мотивації працівників сприятиме підвищенню про-

дуктивності праці, зростанню прибутку та забезпеченню стабільності і стратегічного розвитку підприємства.

Література

1. Денисенко М.П., Мельник Л.С. Міжнародний досвід мотивації персоналу в умовах сучасної економіки. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2019. №3 (55). С. 94-100.
2. Живко З. Б. Аналіз та оцінка системи мотивації персоналу як чинника безпеки. *Демографія, економіка праці, соціальна економіка, політика*. 2009. № 5. С. 65–73.
3. Економічна безпека підприємств: Підручник. / Ортинський В.Л., Керницький І.С., Живко З.Б. та ін. К.: Алерта, 2011. 704 с.
4. Ковальчук Н. О., А. Корбутяк. Підходи щодо оцінювання фінансово-економічної безпеки вітчизняних підприємств. *Бізнес-Інформ*. 2014. № 10. С. 249–255.
5. Міненко М. В. Сутність та види суб'єктів забезпечення економічної безпеки підприємств. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. 2014. №2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2802>

Шуварська В.В.,
студ. гр. УАі-11,
Національний університет «Львівська політехніка»,
Науковий керівник – Корчинська О.О.,
к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ КОМУНІКАЦІЙ І ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ

Системи комунікацій є надто важливими в будь-якій організації. Комунікація – акт обміну інформацією, процес передачі емоційного та інтелектуального змісту. На кожному етапі роботи працівники спілкуються між собою, отримують поради та вказівки від керівництва. Є два типи комунікацій в організаціях: міжособистісні та виключно ділові, організаційні.

Міжособистісні комунікації – це спілкування працівників один з одним, певний спосіб комунікації між людьми. Це може бути не лише передача інформації словами, а також у писемному вигляді.

Ділові комунікації поділяються на 3 типи: вертикальні, горизонтальні та діагональні. Вертикальні комунікації – це передача інформації з вищих рівнів керівництва на нижчі в межах бізнесу. Горизонтальні комунікації – формат спілкування різних відділів між собою, пов'язують рівноправні елементи ор-

ганізації. Діагональні комунікації – реалізується між підрозділами з різних рівнів організацій. [1]

Також існує ще один вид комунікації – неформальний. Це спілкування яке залежить від ситуації, добровільне спілкування не лише на тему роботи.

Першочерговим завданням комунікаційного процесу в організації є забезпечення керівників і працівників усіх рівнів інформацією, необхідною для прийняття та реалізації управлінських рішень. У діяльності великих компаній передача інформації є основним чинником їх нормального функціонування. Тому в сучасних умовах інформаційне забезпечення стало важливим напрямком, який включає збір та обробку інформації, необхідної для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Управління – це цілеспрямована діяльність, спрямована на досягнення кінцевої мети, насамперед з використанням потоку інформації. Цілеспрямовано пов'язана інформація становить інформаційну систему підприємства. Обмін інформацією між усіма взаємопов'язаними підрозділами компанії здійснюється за допомогою сучасної електронно-обчислювальної техніки та інших засобів зв'язку.[4]

Інформаційне забезпечення передбачає поширення інформації, тобто забезпечення користувачів відомостями, необхідними для вирішення наукових і практичних завдань, створення найбільш сприятливих умов для поширення інформації, тобто проведення адміністративно-організаційної, науково-дослідної та виробничої діяльності.

Існує також два види інформаційних станів: статичний і динамічний.

Статистичний – це організоване зберігання та накопичення необхідної інформації в базі даних. Динамічний – це рух інформації по комунікаційних каналах у вигляді інформаційного потоку в процесі комунікації. У діяльності великих організацій першочерговими факторами стають операції та доставка достовірної інформації, тому характерним є використання ефективних внутрішніх інформаційних систем компанії. Внутрішньо-фірмова інформаційна система (ВІС) – це сукупність інформаційних потоків, що задовольняє інформаційні потреби різних центрів прийняття управлінських рішень. Він складається з технічних засобів обробки інформації, внутрішніх і зовнішніх каналів зв'язку, інформації, зафіксованої на відповідних носіях.[3]

Цілі ВІС: автоматизація управлінської праці; підвищити оперативність і раціональність прийняття рішень; створити системи доступу, зберігання, оновлення та обробки інформації; постійний розвиток і вдосконалення технології обробки інформації.[2]

Опції ВІС: визначення потреби кожного менеджера в необхідній йому інформації; розробка програмного забезпечення, створення і використання банків даних; визначення потреби в технічних засобах і рівня витрат на їх придбання та експлуатацію; координація всіх робіт з інформаційного обслуговування; автоматизована обробка та видача документів і текстової інформації.[2]

Отже, функції системи комунікацій та інформаційного забезпечення є надзвичайно важливими у всіх організаціях. Такі функції допомагають розвивати

організацію та робити її кращою. Тому відмітимо, що комунікації та інформаційний вплив на діяльність організації є надзвичайно великим, від якого залежить успіх, результативність та ефективність.

Література

1. *Комунікація всередині компанії [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://blog.agrokebety.com/komunikatsiyi-vseredyni-kompaniyi>*

2. *Підручники з бізнесу, підприємництва [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://rua.pp.ua/>*

3. *Технології інформаційної діяльності [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:*

https://pidru4niki.com/11340614/menedzhment/tehnologiya_informatsiynoyi_di

4. *Студентська бібліотека [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://buklib.net/books/30231/>*

Ювхимець Н.Д.,

студ.гр. МЕРІ-24з,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник –Дорош І.М.

доктор філософії, доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

СТРАТЕГІЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Масштабні руйнування об'єктів української енергетичної інфраструктури країною-терористом на порозі опалювального сезону суттєво посилюють загрозу нашій безпеці. Причому це стосується не лише енергетичної, а й економічної та інших складових національної безпеки. В таких умовах важливим є гнучкість та ефективність стратегії енергетичної безпеки України як складової європейської стратегії.

Енергетична безпека країни – це впевненість у наявності, доступності та можливості стабільно отримувати паливо та енергію належної якості як щодня за звичайних умов, так і у випадку за надзвичайних обставин. Іншими словами, енергетична безпека – це захищеність держави, її громадян та економіки від дефіциту енергії [1].

Важливими складовими стратегії енергетичної безпеки України сьогодні повинні бути [2]:

1. Диверсифікація джерел енергопостачання, що дасть змогу уникнути залежності та, відповідно, диверсифікувати ризики. Для цього потрібно оцінити

технічні можливості постачання зрідженого природного газу в Україну, використання вітчизняної газотранспортної системи в реверсному режимі, тощо.

2. Максимальне використання наявних енергоресурсів – це, перш за все, дослідження потенціалу існуючих родовищ нафти, газу та вугілля в Україні, а також ефективного використання потужностей наявних енергоблоків українських атомних станцій.

3. Енергоощадливість та енергоефективність – це максимальна економія електроенергії населенням, установами, організаціями, підприємствами, а також використання виключно енергоефективних технологій та відмова від необґрунтованих енерговитрат.

Варто відмітити, що війна в Україні зумовила ті ж ризики енергетичній безпеці країн ЄС через їх тотальну залежність від імпорту російських енергоресурсів. Цьому передувала відмова від вугільного палива та атомної енергетики у Європі. Що ж до використання відновлювальних джерел енергії, то тут існує потреба у подоланні технологічних обмежень, зокрема щодо її накопичення та зберігання [3].

Проте сьогодні важливо розуміти відсутність часового ресурсу на реалізацію довготермінової стратегії енергетичної безпеки України та Європи, тому тут важливо розробити план оперативного реагування та стратегію, що не потребує суттєвих капіталовкладень та технологічних змін.

Разом з тим, не варто призупиняти ті важливі зміни, котрі забезпечать Україні енергетичну незалежність та допоможуть наростити власний енергетичний потенціал. Скажімо, необхідно підсилювати сильні сторони паливно-енергетичного комплексу (ПЕК) України, такі як великий запас первинних енергоресурсів, наявність газосховищ та відповідної інфраструктури для транзиту, потенціал у секторі відновлювальної енергетики. Проте сучасна ПЕК України має низку слабких сторін, серед яких: залежність від імпортової сировини, неефективне використання технічних потужностей, зношуваність обладнання, висока енергомісткість економіки та монополізація ринку, зменшення власних потужностей через тимчасову втрату кількох об'єктів енергетичної інфраструктури, спричинених окупацією Донецької та Луганської областей та анексією Криму тощо [4]. Враховуючи ці фактори, потрібно адаптовувати стратегію енергетичної безпеки до тих умов, в яких зараз перебуває країна, не залишаючи при цьому тих реформ, які забезпечать стійкий результат у довготерміновій перспективі.

Література

1. *Що таке енергетична безпека і чому це надважливо для України?* URL: <https://hmarochos.kiev.ua/partner/energobezpeka/>

2. *Диверсифікація енергопостачання.* URL: https://www.nas.gov.ua/siaz/Ways_of_development_of_Ukrainian_science/article/13106.3.063.pdf

3. Перезозова І.В., Гринів П.М., Дубовицький І.С., Храбатин А.В., Ластовець О.І. Вплив російського вторгнення в Україну на енергетичну безпеку ЄС. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. Випуск 34/2022. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/584/538>

4. Магас Х. Енергетичний потенціал України. Вісник Прикарпатського університету. Політологія. Випуск 13, 2019, 282-290.

ПІДСЕКЦІЯ 2

УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЕКТАМИ І ПРОГРАМАМИ

Бакирей А. Р.,
студ. гр. МЕУПі- 11,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Лебідь Т.В.,
старший викладач кафедри технологій управління

ВПРОВАДЖЕННЯ ДОСВІДУ ПРОЕКТІВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ КРАЇН У ВІТЧИЗНЯНИХ ПРОЕКТАХ

Характеризуючи трансформацію нової реальності у створенні та управлінні проектами, необхідно визначити, що новим фактором у моделюванні проектної діяльності постав процес залучення людини до впровадження новітніх інформаційних технологій, що має назву – цифровізація.

Використання цифрових технологій широко застосовується іноземними державами від початку залучення команди до презентації готового “продукту”. Опираючись на досвід зарубіжних конкурентів, чимало уроків можна застосувати на вітчизняному ринку.

У ході моєї роботи, було виокремлено основні принципи побудови успішного проекту, що їх не вистачає Україні, однак які мають відношення до цифрових технологій і їх значення у проектній діяльності на прикладі Австралії, Данії, Франції та Нідерландах.

До прикладу, Австралія бере курс на підвищення обізнаності щодо кіберзлочинності, нарощування спроможності державних органів щодо кіберзлочинності, а також підвищення обізнаності щодо обов’язків і прав людини. Крім того, технологічні компанії, і зокрема австралійські стартапи, отримують підтримку за допомогою спеціальних цифрових механізмів у ключових місцях по всьому світу.

Внутрішня програма для підготовки австралійських менеджерів була розроблена та проведена з використанням програми з кібербезпеки.

У Данії в процесі здійснення проектної діяльності можна виділити три стовпи: відповідальність, демократія та безпека. У контексті відповідальності, тобто відповідальної поведінки, стратегія передбачає, що Данія працюватиме разом із технологічними гігантами, щоб забезпечити їхню роботу на рівних ігрових умовах та дотримуватись суспільної відповідальності.

Така стратегія спрямована на те, щоб зробити Данію “міжнародним піонером цифрових проектів”, провівши шлях у відповідальному розвитку та застосуванні нових технологій у співпраці з технологічною індустрією та іншими зацікавленими сторонами. Розвиток потенціалу: враховуючи, що рішення, прийняті технологічною індустрією, можуть вплинути на життя данців, стратегія підготовки проектів ставить громадян Данії в центр.

Щоб отримати уявлення про те, як громадяни сприймають технології, уряд Данії має намір проводити щорічні опитування, організовувати публічні заходи, щоб підвищити обізнаність про переваги та проблеми нових технологій, а також залучати багатьох зацікавлених сторін до обговорення технічних питань. Це особливо підкреслює необхідність залучення маргіналізованих груп. Чого наразі не вистачає в українському просторі.

Маючи на меті посилити привабливість, вплив і конкурентоспроможність Франції та французьких управлінців, їх стратегія у формуванні проектів має на меті сприяти відкритому, надійному та диверсифікованому цифровому простору. Наголошується на повазі основних прав, принципу прозорості та лояльності цифрових платформ, чесній конкуренції та оподаткуванні, а також на дотриманні основних прав. Найпріоритетнішими сферами у створенні проектів у Франції є управління, економіка та безпека.

Головні цілі цифровізаційних проектів у Нідерландах можна охарактеризувати так: використовувати можливості через освіту та роботу, сприяти розвитку цифровізації для надійного, стійкого виробництва продуктів, зміцнювати громадянське суспільство та використовувати цифрові технології для людей, які цього потребують і яким цього не вистачає». Пріоритетні сфери: у контексті трьох спостережень щодо нових втручань, нових коаліцій та нових знань, програма підготовки окреслює чотири пріоритетні сфери: (а) цифровізація та міжнародна позиція Нідерландів, (б) цифровізація саме для розвитку, (с) цифрова безпека та свобода в Інтернеті та (д) цифровізація в системі торгівлі. У відношенні цифровізації для розвитку проектів ключовими сферами діяльності є: освіта, підприємництво та робота; їжа, вода, енергія та зміна клімату.

Результати показують, що грамотне залучення цифрових технологій в рамках реалізації проектів, можуть стати прогресивним інструментом для його популяризації, забезпечити міжнародний авторитет, демократичну безпеку, кібербезпеку та принести вигоду цільовій аудиторії, що, у свою чергу, володіє базовими знаннями з інформаційно-комунікаційних технологій. Таким чином, це взаємопов'язаний процес, де управлінець надає перевагу використанню новітніх технологій, а користувач уміло ними орудує, що відкриває низку нових вигідних можливостей для обидвох сторін в епоху технічної революції та генерації нових методів управління.

Перспективами розвитку проектів цифровізації мають стати:

- боротьба із кіберзлочинністю;
- популяризація новітніх комунікаційних технологій серед населення;
- залучення громадян до цифрової політики держави та їх ознайомлення з тим, як покращити своє життя, використовуючи інструменти діджиталізації;
- вплив на якість освіти за допомогою інтернет-платформ.

Література

1. Бегма В.А, Шемаєв В.М. *Розвиток технологій у провідних країнах світу: Уроки для України. Українські технології асиметричного протиборства.* Київ : ІСД, 2020. С. 1930.

2. Погорецький М.А, Шемаєв В.М. *Поняття кіберпростору як середовища вчинення злочинів. Інформаційна безпека людини, суспільства, держави. 2009. С. 77–81.*

3. Gartner. *Gartner: Line between personal, business cloud use getting blurrier. The Information Management Journal. 2015. Vol. 49(6).*

Гайдар О. І.,
студ. гр. МЕУПі – 11,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Когут І.В.,
старший викладач кафедри технологій управління

ДОСЛІДЖЕННЯ СЕРЕДОВИЩА ПРОЕКТУ ПРОГРАМНОГО ПРОДУКТУ ДЛЯ ТА АНАЛІЗ СТЕЙКХОЛДЕРІВ

Точні вимоги до проекту є важливими для забезпечення високопродуктивного програмного забезпечення в стислі терміни. Іноді клієнт не уточнює не функціональні вимоги, тому важливо узгодити зацікавлені сторони з проектом, щоб зрозуміти такі вимоги.

Зацікавлені сторони – це люди, які активно беруть участь у прийнятті рішень, пов'язаних з проектом, оскільки на них впливають результати виконання проекту та результати [1].

Вони мають свій вплив на проект, його результати та членів проектною групи, тому їхня участь має вирішальне значення для успішного виконання проекту.

Аналіз зацікавлених сторін використовується для визначення зацікавлених сторін і аналізу їхніх потреб у розробці та наданні якісного продукту з першої спроби. Це включає збір якісної інформації для визначення інтересів зацікавлених сторін.

Метою аналізу зацікавлених сторін є стратегічний погляд на різні можливі проблеми зацікавлених сторін.

Отже, аналіз стейкхолдерів справді важливий, а причини для того, щоб знати зацікавлені сторони, можуть поєднуватися з такими перевагами:

Формування проекту.

(Розуміння точки зору зацікавлених сторін допомагає визначити ризики, вимоги та необхідні для полегшення управління графіком).

Отримання додаткових переваг.

3. Побудова довіри. Корисний аналіз зацікавлених сторін допоможе вам визначити та зрозуміти, з ким усе потрібно проконсультуватися, щоб знайти різні аспекти розвитку проекту.

4. Залишатись попереду конкуренції. Ставлення зацікавлених сторін має значний вплив на успіх проекту та пов'язані з ним наслідки. Передбачення очікувань зацікавлених сторін і надання результатів також може виграти вам нові проекти.

5. Визначення стратегії взаємодії з стейкхолдерами проекту.

Основна методика аналізу зацікавлених сторін визначена Брайсеном для оцінки зацікавлених сторін за допомогою настроїв. Цей аналіз можна зробити на початку або під час проекту.

У дослідженні використовується фліп-чарт для представлення точок зору зацікавлених сторін щодо організації в порівнянні з їхніми очікуваннями.

На діаграмі є лівий стовпець для параметрів для перевірки очікувань проекту. На правій стороні використовуються точки трьох кольорів:

Червоний (поганий).

Янтарний (справедливий).

Зелений (праворуч), щоб позначити їх значення для кожного очікування.

Аналіз зацікавлених сторін на основі влади та інтересів враховує матрицю впливу та інтересів для оцінки зацікавлених сторін. Основна мета використання цієї методики полягає у перегляді настроїв найбільш впливових зацікавлених сторін для досягнення максимальної вигоди та успіху. Пояснення через матрицю інтересів проти влади. [2]

Проведення аналізу зацікавлених сторін – це чудовий спосіб надати високоякісний продукт, допомагає зрозуміти різних зацікавлених сторін продукту та наскільки вони можуть вплинути на проект. Аналіз зацікавлених сторін виявляє та усуває численні бар'єри в розумінні прогресу проекту, аналіз зацікавлених сторін. Це також усуває перешкоди у випуску успішних проектів, отримуючи інформацію про прихильників проекту, противників та їх рівень важливості в проекті [3].

З проведеного дослідження можна зробити висновки, що процес збору вимог для проекту програмного продукту є важливим і мінімізує майбутні ризики, що пов'язані з продуктом проекту та його користувачами.

Література

1. *Мета проекту [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://pidru4niki.com/87703/menedzhment/meta_strategiya_rozrobki_proektu_zhittyevi_y_tsikl*

2. *Зацікавлені сторони [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://rua.pp.ua/chto-takoe-matritsa-zainteresovannyih-24413.html>*

3. *Аналіз зацікавлених сторін [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://knowledge.org.ua/doslidnikam/strategichne-planuvannya-ta-kabinetni-doslidzhennya/analiz-zatsikavlenih-storin/>.*

Деркуца О. Б.,
Фальшовник О. М.,
студ. гр. МЕУПі – 11,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Когут І.В.,
старший викладач кафедри технологій управління

ТЕМА “АКТУАЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЄКТІВ СТВОРЕННЯ САЙТІВ ДЛЯ КОНСАЛТИНГОВОЇ СФЕРИ”

Поняття консалтинг або консультування – це послуга що надає компанія чи експерт керівникам та управлінцям з питань покращення роботи їх сфери діяльності. До цих сфер можна віднести: юридичну, технічну, фінансову, технологічну, комерційну та експертну діяльність. Покращення усіх процесів управління, досягнення поставлених цілей та задач найефективнішим шляхом і з більшою ймовірністю їх успішного виконання, це і є мета консалтингу [1].

Основне завдання консалтингу – це використання усіх можливих методів та технологій для ефективного аналізу сфери діяльності клієнта, побудова обґрунтованої перспективи розвитку проєкту, компанії, бізнесу, тощо, а також пошук кращих шляхів з залученням найменшої кількості ресурсів для отримання бажаного результату. Провівши дослідження обсягу ринку консалтингу в Україні, можна побачити його значний зріст майже в 1.5 рази у 2020 році, пов'язано це із зовнішнім чинником, пандемією. Так як значна частина населення перебувала на карантині, впровадження нових інформаційних технологій у консалтинг стало великим поштовхом для розвитку усієї сфери [2].

Інформаційний ресурс (веб-сайт) раніше для різних сфер був невеликим та приємним бонусом, але не грав важливої ролі. Проте у наш час веб-сайт в житті компаній та бізнесу став незамінною візитівкою та обличчям компанії, по якому клієнт може побачити її професійний рівень.

Однією з основних причин розробки власного інформаційного ресурсу це розширення цільової аудиторії, що напряду впливає на об'єм клієнтської бази яка потім конвертується у прибуток компанії/бізнесу. ІТ у сфері консалтингу може мати вигляд веб сайту, чат-боту, додатку, соціальної мережі, месенджеру, системи управління проєктами, тощо.

Нові інформаційні технології потрібно впроваджувати доречно та компетентно у компанію, але їх сукупність може допомогти бізнесу у швидкому розвитку, ефективній оптимізації та автоматизації усіх процесів які допомагають в управлінні.

Якщо залучити їх не вірно вони можуть перетворитися у збитки та марно витрачений час, а не у покращення вашого бізнесу[3].

Для розуміння потреб консалтингової сфери було досліджено джерело, яке наглядно показує дані через які сфери користувач отримує інформацію про консал-

лтингові послуги. Відповідно в цьому дослідженні 9% отримують інформацію через семінари, виставки та конференції. Наступна частина користувачів, а саме 14 % отримують інформацію через ділові видання. Значну частку у 36 % займають рекомендації знайомих. Проте найбільша частина що становить 41 % це надходження інформації про консалтинг це Інтернет. Відштовхуючись від отриманої нами інформації ми можемо зрозуміти важливість залучення сучасних технологій, а також сфери ІТ у життя компанії, для того щоб компанія залишилася актуальною.

Оскільки основною метою дослідження є аналіз актуальності впровадження проєктів створення сайтів для консалтингової сфери, то спираючись на дані джерела можна винести наступні висновки.[4] Коректне та правильне впровадження інформаційного ресурсу в будь-яку компанію відповідно і у консалтингову також, стимулюватиме активний розвиток цієї сфери. Отже, основна роль впровадження це робота сайту на нас як канал комунікації із замовником де компанія показує свої послуги, переваги та попередній досвід.

Література

1. *Консалтинговые услуги [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/SF3wMUC>*

2. *В. С. Рейкін, О. В. Макарова, КОНСАЛТИНГ В УКРАЇНІ: НІОЦІНКА СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ [Електронний ресурс] / – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/SKveaC7>*

3. *Едвін Хастингс, Роберт Будей, Як змусити сайт працювати на консультанта? [Електронний ресурс] / – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/yKc69gI>*

4. *М. І. Лазурко, А. С. Завербний, РОЗВИТОК КОНСАЛТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЄВРОПІ: ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ ТА ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ. [Електронний ресурс] / – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/eF3rp1G>*

Максимюк А. В.,
студ. гр. МЕУПі-11,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Лучко Г. Й.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри технологій управління

ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ПОРТФЕЛЕМ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

На сьогоднішній день сфера електронної торгівлі дуже розповсюджена у всьому світі. Електронна торгівля (trading – англ. – торгівля) – це процес отримання доходу на фінансових ринках [1]. Суть його полягає в найважливішому правилі будь-якої торгівлі: необхідно купувати дешевше, а продавати дорожче. Трейдинг – це не лише спосіб отримати дохід на спекуляції фінансовими інструментами на фінансовому ринку, а ще й чудова можливість вберегти капітал від різних внутрішніх та зовнішніх економічних та інших факторів, збільшивши його та втриматись на плаву в будь-якій сфері виробництва чи надання послуг. У світі науково-технічного прогресу, коли все розвивається і нічого не стоїть на місці, це зробити набагато простіше ніж сто років тому. На допомогу нам приходять комп'ютери, інтернет, різні інноваційні та інформаційні технології.

В життєвому циклі будь якої компанії є цикл росту і цикл спаду. Ці цикли зумовлені різними зовнішніми та внутрішніми факторами. Для того, щоб уберегти свій капітал або свою компанію від певних фінансових та інших ризиків, таких як: інфляція, економічна криза, стихійні лиха, війна, будь-яка компанія чи фізична особа повинна знати, що таке диверсифікація. Диверсифікація (від лат. *diversus* – різний, віддалений і *ficatio* – роблю) – створення багатопрофільного виробництва чи портфеля цінних паперів з метою зменшення ризиків і підвищення ефективності господарюючих суб'єктів [2]. Частину прибутку від виробничої чи іншої діяльності компанії, замість реінвестиції в цю компанію, можна застосувати у сфері електронної торгівлі на фінансовому ринку, що, в свою чергу, допоможе диверсифікувати капітал та, відповідно ризики, коли настане певний зовнішньоекономічний чи внутрішньоекономічний ризик.

У випадку, коли фізична особа чи власник певної компанії хоче диверсифікувати свій ризик, на допомогу приходять портфельне інвестування. Портфельні інвестиції – це вкладення капіталу в іноземні пайові чи боргові цінні папери з метою отримання доходу без права реального контролю над об'єктом інвестування [3]. Таким чином, ми диверсифікуємо наш ризик інвестуванням в ринок цінних паперів, купуючи акції різних міжнародних компаній з різних секторів економіки. У такій ситуації особливо актуальним стає питання управління портфелем цінних паперів – формування ефективного портфеля, моніторинг його стану (зміни доходності та ризикованості), поточне управління (зміна складових портфеля) [4]. Такою сферою займається управляючий портфелем або трейдер на фінансовому ринку.

Управління проектами (Project Management) – це діяльність, спрямована на досягнення поставлених завдань, реалізацію певних планів, використовуючи наявні ресурси – час, капітал, людей, шляхом застосування сучасних методів, техніки і технологій [5]. Проектний підхід полягає у тому, що компанія, виступаючи замовником та заключаючи певний договір, звертається до управляючого портфелем з ініціацією проекту, метою якого буде за конкретний період забезпечити диверсифікацію прибутку та ризиків. Для цього проекту чітко визначено розмір капіталу, з яким управляючий буде працювати, відбувається аналіз та структурування учасників проекту, чітко обговорюються бажані результати та ризики. Це стадія ініціації. На стадії планування проекту управляючий інвестиційним портфелем аналізує, які саме акції він буде купувати, з якого сектора ринку, кому та який сектор ринку делегувати, коли купувати ці акції, в якій кількості купувати та яким методом. Існує три методи – звичаний, дозакупівля та усереднення. На стадії реалізації проекту управляючий, проаналізувавши всі ризики на стадії ініціації може робити ребалансування портфелю в тому разі, якщо якась акція компанії із портфелю падає у ціні, тим самим знижуючи ризик просідання даного портфелю. Існує три типи завершення проекту – нормальне, в якому управляючий досягнув усіх цілей і проект завершився, дострокове – коли замовник або управляючий вирішив ініціювати завершення проекту з тих чи інших причин, та нескінченне, коли замовник пролонгує дію договору із управляючим ще на якийсь термін.

Висновок: одним із шляхів збільшення прибутку та мінімізації ризиків підприємства чи конкретної особи, є метод диверсифікації цих ризиків та капіталу шляхом залучення коштів в електронну торгівлю методом портфельного інвестування. Для реалізації цього проекту важливо залучити кваліфіковану команду.

Література

1. *Трейдинг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://biznecat.com/informatsiia/92-trejdning-shcho-tse-take.html>.*
2. *Диверсифікація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=24218.*
3. *Портфельні інвестиції – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buklib.net/books/24685/>.*
4. *Д.Л. Циганюк, Українська академія банківської справи НБУ УДК 336.76:330.322](477) Портфельне інвестування на Українському фондовому ринку 2007р.*
5. *Управління проектами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/12/330.pdf>.*

Порохнавець С. В.,
гр. МЕУПі-11,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Когут І.В.,
старший викладач кафедри технологій управління

АКТУАЛЬНІ КОМПЕТЕНЦІЇ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖЕРА У СФЕРІ ІТ

Сьогодні ми спостерігаємо швидкий та стрімкий розвиток галузі інформаційних технологій (ІТ). Запускаються нові проекти, розвиваються вже існуючі. Відповідно, збільшується кількість вакантних місць. За даними аналітиків чимала хвиля попиту спеціалістів відбулась у 2021 році. А вже у 2022 році відбулись певні зміни через війну в Україні. [1]. Нових проектів значно поменшало, деякі взагалі зупинили роботу, або значно уповільнили своє зростання. Незважаючи на це, бізнес, який продовжує працювати, дбає про своїх клієнтів та тих спеціалістів, які залишились без роботи.

Візьмемо до уваги проєктного менеджера.

ПМ – це людина, яка ухвалює рішення і несе за них відповідальність. Усе решта, чим він займається – Jiга, управління ризиками, складання графіків, чартів тощо – це другорядні задачі. Завданням ПМ є будувати ефективний процес роботи, а також дбати про те, щоб проєкт був успішним та відповідає за: час виконання, бюджет та зміст. Більшу частину робочого часу спеціаліст витрачає саме на комунікацію. Мітинги з усією командою, або окремими її членами, замовником, додатковими залученими спеціалістами. Також ПМ обов'язково фіксує усі домовленості та створює нові завдання у «task-трекері» та перевіряє, чи все йде за встановленим планом, веде документацію [2].

Згідно статистики зарплат у 2021 році за версією DOU медіаною буде 2 тис. дол. за місяць. На це впливає багато факторів, таких як: локація; попередній досвід роботи; навички; компанія. До прикладу у Львові медіана складає 1,4 тис. дол., у Києві – 2 тис. дол.

Зарплата ПМ з досвідом до року, починається в середньому від 0,75 тис. дол. за місяць, а вже спеціаліст з досвідом роботи від 7 років отримує 3,5 тис. дол. [3].

Серед компетенцій ПМ під час дослідження було виявлено *hard skills* (елементи технічної компетенції), які потрібні менеджеру. Техніки формування вимог: анкетування, інтерв'ю, *use case*, брейнштурмінг.

Етапи планування: WBS, estimate, техніки скорочення розкладу.

Метрики продуктивності. Є два базові фактори, які потрібно відстежувати завжди – це рух до цілей та результатів.

Управління ризиками. Варто завжди детально вивчати можливі загрози (ще на етапі підготовки бюджету) та вчасно інформувати замовника та команду. А також одразу скласти план дій.

Вагомими є і soft skills (елементи поведінкової компетенції). Певні особисті характеристики, якими ПМ у сфері ІТ повинен володіти: лідерство, створення довіри, мотивація, переговори.

Враховуючи активний розвиток ринку ІТ, потрібно розвивати саме ті компетенції, які виділяють майбутні роботодавці виходячи із потреб проєктів. Також потрібно завжди вдосконалювати свої навички, підвищувати рівень іноземної мови, читати професійну літературу, щоб ставати все кращим спеціалістом, який буде затребуваний у галузі.

Література

1. *Дерева не ростуть до небес, або Як змінився український ринок ІТ за останні пів року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://speka.media/dereva-ne-rostut-do-nebes-abo-yak-zminivsia-ukrayinskii-rinok-it-za-ostanni-pivroku-v47edv>*

2. *Кар'єра в ІТ: чим займається Project Manager, плюси та мінуси професії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dou.ua/lenta/articles/project-manager-pros-and-cons/>*

3. *Зарплати українських PM, HR, DevOps, Data Science та інших ІТ-спеціалістів – зима 2021 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dou.ua/lenta/articles/salary-report-tech-nontech-winter-2021/>*

4. *Коли харизми недостатньо: 6 обов'язкових hard skills для PM-а [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://iampm.club/ua/blog/koli-harizmi-needostatno-6-obovyazkovih-hard-skills-dlya-pm-a-2/>*

5. *12 Soft Skills That Make IT Project Managers Unstoppable [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://habr.com/ru/company/hygger/blog/465555/>*

Радевич А. А.,
студ. гр. УА-21,

Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Шишковський С. В.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри технологій управління

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ СУЧАСНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Збройна агресія РФ проти України поставила під загрозу повноцінне існування незалежної європейської держави. Усі ресурси нашої країни – людські, фінансові, економічні, політичні та соціальні – мають бути спрямовані на досягнення спільної мети – Перемоги. Бізнес-середовище змінюється швидко і непередбачувано, порушуються існуючі бізнес-зв'язки, логістичні ланцюги, кана-

ли та ринки збуту товарів і послуг українських підприємств. Управління підприємствами, як і все інше, повинно бути адаптоване до таких умов [1].

Отже, основні завдання сучасного управління підприємствами України в умовах воєнного стану можна звести до трьох наступних:

– по-перше – збереження контролю над підприємством в умовах порушення зв'язку з працівниками, підрядниками, державними регуляторами через запровадження воєнного стану, зміну рівня доступності логістичних шляхів та обмеження мобільності людей, руйнування транспортної інфраструктури. Цей фактор стає головним у збереженні «життєздатності» підприємства та перебуванні його діяльності в нових умовах [2]. Як показала практика управління підприємствами в умовах воєнного стану, необхідно швидко визначити найважливіші найближчі пріоритети в системі управління підприємством: забезпечення фінансово-економічної стабільності, організація чітких ефективних каналів зв'язку, оперативне розташування робочих місць поза межами підприємства, зрозумілі обґрунтовані управлінські дії, спрямовані на збереження кадрового потенціалу та оптимізацію діяльності.

– по-друге – збереження кадрового потенціалу у зв'язку з війною та реальне скорочення чисельності, що забезпечує сталість підприємства, реалізацію ключових бізнес-процесів та впровадження нових. Загроза втрати професіоналу (висококваліфікованих робітників) з високою ймовірністю призводить до закриття будь-якого підприємства навіть у мирний час. Крім того, психологічний стан людини під час війни змушує людей, перш за все, турбуватися про збереження свого здоров'я та життя своїх родин. Керівництво та адміністрація підприємства повинні враховувати такі чинники, докладати максимум зусиль для підтримки нормального психологічного людського стану працівників, з розумінням ставитися до обмеження їхньої працездатності або неможливості виконувати свої обов'язки протягом певного часу, контролювати загрози на місці та вживати заходів для інформування співробітників про майбутні та існуючі загрози [3].

– третє – адаптація та оновлення бізнес-процесів. Війна приносить багато страждань і втрат, але в умовах величезної підтримки українського народу світовою спільнотою, для України відкрилося «вікно можливостей». Відбувається безпрецедентний розвиток нових ділових зв'язків із західними країнами, оволодіння передовими європейськими та світовими моделями управління підприємствами, відкриття доступу до логістичного, виробничого, інформаційного та економічного потенціалу Європейського Союзу. Таким чином, завдання впровадження інноваційного менеджменту на підприємствах з метою впровадження інновацій, пошуку оптимальних рішень, переоцінки наявних та пошуку нових можливостей для бізнесу у війні та після Перемоги є актуальними.

Сформульовані стратегічні завдання управління підприємствами в умовах воєнного стану визначають загальні підходи, які необхідно конкретизувати для кожного окремого підприємства з урахуванням специфіки прояву цих викликів. За таких умов управління підприємством в умовах воєнного стану потребує перегляду існуючих інструментів, де особливу роль відіграють інформаційно-

комунікаційні. Водночас держава має створити сприятливі умови для реалізації цих стратегічних завдань для бізнесу та разом наближати Перемогу.

Література

1. Dyudyayeva O., Rutta O. *The strengthening of the Ukraine's independence through the integration into the European energy system // Problems of science and practice, tasks and ways to solve them. Proceedings of the XX International Scientific and Practical Conference. Warsaw, Poland. 2022. Pp. 24-26.*

2. *Relocation of enterprises in the business assistance system during the conditions of marital state [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vnu.edu.ua/uk/news/relokeyt-pidpryyemstv-u-systemi-dopomohy-biznesu-v-umovakh-voynenoho-stanu>*

3. *Ринок праці під час війни: як організувати HR процеси у компаніях? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eba.com.ua/rynok-pratsi-pid-chas-vijny-yak-organizuvaty-hr-protsesy-u-kompaniyah/>*

Самков А. А.,
студ. гр. МЕУПі-11,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Когут І.В.,
старший викладач кафедри технологій управління

ТИПИ ТЕМПЕРАМЕНТІВ В УПРАВЛІННІ ПРОЕКТАМИ

Керування людьми є досить складним та комплексним процесом яким займаються керівні посади в компаніях. Він вимагає від керівника розуміння та знань в різноманітних сферах людської діяльності. Серед них перш за все потрібно мати знання специфіки власної сфери діяльності, глибокого розуміння технологічних процесів, що є характерними для даного підприємства.

Тільки професійне керівництво здатне правильно надати належну оцінку роботі персоналу, поставити їм відповідну характеристику, визначити кваліфікацію, вірно спланувати і ефективно організувати роботу колективу.

Існує 4 види темпераментів:

1. Холерик.
2. Меланхолік.
3. Сангвінік.
3. Флегматик.

Остаточного єдиного чистого темпераменту не існує. Кожна людина містить в собі усі чотири типи темпераменту в певному відсотковому співвідношенні де домінуючий тим темпераменту буде слугувати головним і визначним для людини. Кожен тип в тій чи іншій мірі відповідає різним професіям.

При дослідженні проведено аналіз кожного типу темпераменту та властиві їм поведінка при виконанні робочих функцій. Розглянемо кожен з темпераментів.

Холерик виділяється потужною нервовою системою, високою швидкістю нервової збудливості, активністю і нерідко коли агресивністю. Вони досить стресостійкі та люблять долати перепони, що виникають перед ними. Якщо ви холерик, ви відмінно впораєтесь з професією менеджера з продажу, PR-менеджера, журналіста, теле-радіо ведучого, коуча, бізнес-тренера і навіть пілота. Також холерики відрізняються своїми лідерськими якостями, тому з них виходять сильні ТОП менеджери, керівники, директора та підприємці.

Флегматик це найбільш стабільний тип темпераменту. У більшості випадків, вони знаходяться в спокійному та рівному настрої. Вони витримані й урівноважені.

Флегматик може виконувати монотонну роботу якісно та довго. А також відрізняється хорошими інтелектуальними показниками, тому з флегматика може вийти відмінний системний адміністратор, іт спеціаліст, ювелір, технік, бухгалтер, акаунт менеджер.

Сангвінік активний і енергійний тип. Відрізняються швидкою мовою і рухами, досить комунікабельний. Сангвініку властива якась мінливість, іноді легковажність. Для цього типу не підходить рутинна, його потенціал значно розвивають різного роду завдання. Релевантні професії для сангвініка це: проектний менеджер, HR, менеджер з продажу, бізнес коуч і творчі заняття.

Меланхоліки часто бувають в пасивному стані, вони є більш сором'язливими на відміну від інших типів темпераменту. Вони важче переносять будь-які зміни в житті або роботі. Тим не менш, вони дуже акуратні, старанні та відповідальні. Цей тип прекрасно впорається із завданнями, які пов'язані з текстами, фінансами, кресленням. З професій це: копірайтер, економіст, бухгалтер, архітектор, перекладач, іт спеціаліст [1], [2].

Отже підхід в управлінні для чотирьох типів теж відрізняється. Якщо менеджер проекту і в проектній команді абсолютно різні темпераменти, це необхідно враховувати на мітингах, а також при розгляді мотивації.

Для прикладу, меланхолік не здатен продуктивно співпрацювати з авторитарним менеджером, а холерик, скоріш за все, не зрозуміє надмірно вільного стилю управління. Під час роботи з персоналом проектний менеджер повинен мати кваліфікацію не лише в своїй роботі та проектом над який йде процес а й в психології людей оскільки управління персоналом і безпосередньо сама робота йдуть нога в ногу і є невід'ємними частинами одного цілого [3].

За результатами проведеного дослідження ми переконались, що на сьогоднішній день менеджеру проекту потрібно розбиратись не тільки в процесах управління проектами, а і бути трохи психологом. Вміння розрізняти типи темпераментів дозволить йому так використати кращі якості членів своєї команди, щоб вони були корисними для проектів.

Література

1. *Типи темпераменту та професії – VIP HR [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://viphr.com.ua/ua/blogg/tipi-temperamentu-ta-profesiyi/>*

2. *Темперамент і вибір професії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://proforientator.com.ua/ua/vopros-otvet-o-proforientacii/temperament-i-vyibor-professii.html>*

3. *Управлінська діяльність і темперамент [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/9156818/page:8/>*

Сливчук А. Л.,
студ. гр. МЕУПі-11,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Когут І.В.,
старший викладач кафедри технологій управління

ВИЯВЛЕННЯ ПРОГАЛИН У ВИМОГАХ ПРОЕКТУ ВИКОРИСТОВУЮЧИ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ВИМОГ

Це дослідження допоможе вивчити відмінності між ризиками проекту та вимог і надасть інформацію, щоб почати усувати причину, якою проекти зазнають невдачі – неточні вимоги, безпосередньо на робочому місці – з використанням методів управління ризиками вимог.

Управління ризиками вимог – це концепція, використовувана для виявлення прогалин у вимогах.

Управління ризиками проекту, яке в першу чергу відоме як підзвітність менеджера проекту (РМ), є знайомою концепцією, але багато з є незнайомими з упр ризиками вимог, яке представляє собою відповідальність бізнес-аналітика (БА) за виконання, оскільки вимоги до продукту виявляються і визначаються.

Ризики проекту – це невизначеності, які можуть вплинути на проект, в той час як ризики вимог – це невизначеності, які можуть вплинути на продукт або рішення.

При визначенні ризиків, пов'язаних з вимогами, шукаємо потенційні ризики або області, в яких можуть бути і винятки з процесу, або точки збою. , прагнемо порушити вимоги і визначити виправлення для них, перш ніж це відбудеться в реальному світі.

В дослідженні наведені деякі пропозиції про те, як виявити ризики, пов'язані з вимогами: аналіз документів, аналіз інтерфейсу, інтерв'ю/семінари, аналіз функціональних вимог, спостереження, аналіз контрольного списку.

Як тільки ризик, пов'язаний з вимогами, виявлений, він повинен бути задокументований у журналі обліку ризиків, пов'язаних з вимогами, для проходження решти аналізу.

Відповіді на ризики вимог відрізняються від відповідей на ризики проекту. У тих випадках, коли заходів реагування на проектні ризики полягають у тому,

щоб запобігати, пом'якшувати, переносити і приймати, заходи реагування на ризики, пов'язані з вимогами, полягають у запровадженні контролю або стратегії управління ризиками.

Проведення оцінки ризику вимог має багато переваг, такі як: виявити прогалини у вимогах може допомогти у визначенні пріоритетів, діяльності в галузі розвитку визначте ризики проекту, які в іншому випадку могли бути опущені.

Отже, оцінка ризиків вимог призначена для обговорення потенційних точок відмови і ризиків, щоб гарантувати, що вони будуть усунені за допомогою засобів контролю та / або стратегій управління ризиками та / або управлятися за допомогою обхідних шляхів.

Література

1. *Project risks identifying causes, risks, and effects [Електронний ресурс]* – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/vNms0Uh>

2. *Risk identification [Електронний ресурс]* – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/HNms7Va>

Ткачук В. О.,
студ. гр. МЕУПі- 11,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Лебідь Т.В.,
старший викладач кафедри технологій управління

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ БЛОКЧЕЙНУ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТІВ РОЗВИТКУ КОМПАНІЙ

Світ стає все більш складним і це дає можливість людям, компаніям, державам різними методами приховувати від інших інформацію, яка мала б бути загальнодоступною або доступною в певному колі зацікавлених осіб. А коли така інформація і є вона не завжди може бути достовірною, адже перевірити чи не відбулися певні фальсифікації в основному досить складно. Через це з'являється можливість підробки документів, корупції, фальсифікації виборів, відмивання грошей, рекету, та інші наслідки до яких призводить закрита та централізована система зберігання інформації.

Блокчейн, як технологія збереження та обробки даних, дає можливість запобігти таким маніпуляціям адже базується на наступних принципах:

- Децентралізація, немає центрального сервера де зберігаються дані, вся інформація записана на кожному комп'ютері в який є частиною мережі.
- Захист від редагування – вся інформація записується в базу послідовно та змінити раніше записані дані неможливо, а якщо такі спроби відбуваються вони фіксуються та запобігаються.

- Відкритість – кожен користувач системи має можливість переглянути всі записи від початку існування такої бази даних.

Менеджер проекту блокчейну відповідає за управління командою розробників та контроль системи баз даних. Після розробки здійснюється контролювання всього процесу інфраструктури блокчейну та моніторинг ресурсів разом зі звітністю, включаючи протоколи безпеки, системами управління транзакціями та розробку будь-яких спеціалізованих функцій. Проектний менеджер може впоратися навіть із проблемою, пов'язаною з процесами блокчейну.

Отже, впровадження даного типу зберігання даних дозволить організаціям збільшити прозорість власної діяльності, зменшити бюрократичний апарат та нівелювати ризики люцького фактору. Менеджеру який займається реалізацією такого проекту потрібно володіти великим стеком профільних знань.

Література

1. *How To Become Blockchain Project Manager? [Електронний ресурс]* – Режим доступу: <https://101blockchains.com/blockchain-project-manager/>.

2. *Блокчейн у держструктурах: які країни вже використовують технологію [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2018/04/17/infografika/suspilstvo/blokchejn-derzhstrukturax-yaki-krayiny-vzhe-vykorystovuyut-texnologiyu>.

3. *Цивілістичні проблеми IT-права [Електронний ресурс]* – Режим доступу: <https://bit.ly/3TGItN7>

Шумінська Д. Я.,
студ. гр. МЕУП – 21,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Когут І.В.,
старший викладач кафедри технологій управління

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АТ «КОНЦЕРН ГАЛНАФТОГАЗ»

В роботі досліджено акціонерне товариство «КОНЦЕРН ГАЛНАФТОГАЗ» на основі аналізу запропоновано напрямки подальшого розвитку об'єкту. АТ «КОНЦЕРН ГАЛНАФТОГАЗ» українська компанія з міжнародним капіталом, яка належить до числа найбільших платників податків і роботодавців України. У власності компанії та її дочірніх підприємств знаходиться АЗС, нафтобази, газобаза, лабораторії контролю якості пального та інші активи.

Станом на серпень 2021 року в компанії працює 10 000 працівників. Аналіз плинності кадрів протягом 2019 – 2021 р.р. показує, що даний коефіцієнт в компанії з кожним роком зростає, а саме у 2021 році він збільшився на 14%, відпо-

відно це зумовлює актуальність дослідження проблем та напрямів розвитку АТ «КОНЦЕРН ГАЛНАФТОГАЗ».

Оскільки, українські АЗС окрім основної послуги – продажу пального – надають багато додаткових послуг, зокрема відкривають мережі магазинів, поштових відділень, кафе та ресторанів, нам потрібно дослідити ситуацію на ринку праці у сфері продуктового ритейлу .

Зокрема, станом на червень 2022 року найбільше персоналу шукає продуктовий ритейл на посади продавців-консультантів, продавців-касирів, менеджерів залу, адміністраторів торгового залу. Чверть від усіх відкритих у серпні вакансій – це пропозиції роботи для спеціалістів сфери ритейл та менеджерів з продажу: продавець-консультант – 3 438 вакансій (+52%) та менеджер з продажу – 3 790 вакансій (+17%).

Середня заробітна плата, яку пропонують роботодавці продавцям – 13 800 грн. На другому місці по затребуваності йдуть таємні покупці (17% вакансій), рівень заробітної плати від 5 000 до 10 000 грн залежно від зробленої роботи.

Середній розмір заробітної плати працівників дочірньої компанії ТОВ «ОККО – Драйв» коливається від 10 500 до 15000 гривень. Найбільший рівень заробітної плати спостерігається у Київській області, а найменший – у Вінницькій, Рівненській та Івано – Франківській областях.

Також, ми вирішили проаналізувати закордонний ринок праці, оскільки серед причин звільнення працівників дочірньої компанії ТОВ «ОККО – Драйв» 18% працівників, що звільнилися виїжджають закордон. Відтак, ми дослідили заробітні плати касирів супермаркетів у Польщі: Lidl – від 3,4 тисячі злотих брутто до 4,1 тисячі злотих брутто; Biedronka – від 3,2 тисячі до 3,6 тисячі злотих брутто; Kaufland – від 3,2 тисячі злотих до 4,1 тисячі злотих брутто; Carrefour – 2,6-2,8 тисячі злотих брутто.

Щоб систематизувати усі виявлені зовнішні та внутрішні чинники розвитку підприємства, здійснено SWOT – аналіз.

Сильними сторонами є відомий бренд; широка база клієнтів; висока якість продукції; високий рівень обслуговування; наявність різних форматів АЗК; офіційне працевлаштування працівників та платник податків.

До слабких сторін варто під час дослідження віднесено: високі ціни на паливо та додаткові послуги; залежність від імпорتنих поставок нафтопродуктів та неконкурентна заробітна плата.

Розглянувши та оцінивши внутрішні сильні та слабкі сторони компанії, було визначено можливості та загрози у зовнішньому середовищі підприємства. Отже, до можливостей можна віднести розширення асортименту додаткових послуг та покращення якості продукції й послуг. Загрозами компанії становлять конкуренція на паливному ринку; зниження рівня доходів споживачів; зменшення попиту на паливо через використання громадського транспорту та широка пропозиція на ринку праці у сфері продуктового ритейлу.

Отже, оцінивши усі внутрішні та зовнішні чинники розвитку АТ «КОНЦЕРН ГАЛНАФТОГАЗ», було запропоновано такі напрями стратегії для розвитку дочірньої компанії ТОВ «ОККО – Драйв» розвиток кадрової політики та розвиток бренду компанії, як роботодавця.

Література

1. *Найлегше знайти роботу в сфері продажу. Що з зарплатами? [Електронний ресурс] – 2022. Режим доступу до: <https://marketer.ua/ua/the-easiest-way-to-find-a-job-is-in-sales-what-about-salaries/>*

2. *Працювати на ОККО – завжди гарна ідея [Електронний ресурс] – 2021. Режим доступу до: <https://happytonday.ua/companu/okko>*

ПІДСЕКЦІЯ 3

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ВІДНОСИН УЧАСНИКІВ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Башак П.Р.,
студ. гр. УАРАі-11,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Данилович-Кропивницька М.Л.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АВІАЦІЙНО- КОСМІЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Авіаційно-космічна галузь України сьогодні переживає найважчі роки з часів проголошення незалежності, адже країна втягнута у широкомасштабну війну. Галузь перебуває в умовах серйозного недофінансування, космічна програма на 2021-2025 роки досі не затверджена ВРУ, сфера зазнає серйозного відтоку наукової еліти.

В Україні працює понад 120 підприємств та установ, що займаються проектуванням ракетно-космічної техніки та понад 150 виробничих підприємств. Провідним центром серед них є КБ «Південне», виробниче об'єднання «Південний машинобудівний завод» у Дніпрі, також ДП «Укроборонпром», на яких створюють та серійно виробляють літаки, ракети-носії, космічні апарати, системи керування, орієнтації, траєкторних вимірювань та інше. На ринку наявна державна монополія, високий рівень державного втручання у процеси.

Розвиток державно-приватного партнерства та загалом розвиток приватного сектора у космічній галузі в США дав можливість компанії SpaceX Ілона Маска досягти нечуваних раніше звершень, що загалом вплинуло на розвиток космічної галузі. Цей досвід комерціалізації галузі слід втілити і у космічній сфері в Україні, потрібно реорганізувати українську космонавтику, щоб залишитися країною з космічним статусом.

Нині очевидні істотні втрати українських позицій на світовому ринку космічних послуг і технологій. Припинення реалізації міжнародного космічного проекту «Алкантара Циклон Спейс» щодо будівництва та використання українсько-бразильського космодрому зі здійснення запусків українських ракет-носіїв «Циклон-4», фінансовий крах космічного проекту «Морський старт» (використовувалася вітчизняна ракета-носієв «Зеніт-3SL») є тими чинниками, котрі негативно вплинули на міжнародний вектор розвитку національної космонавтики. Разом із тим припинення відносин з Російською Федерацією у сфері дослі-

дження та використання космічного простору унеможливилює подальшу космічну співпрацю держав, зокрема, в межах спільного космічного проекту «Дніпро». Під питанням подальше використання об'єктів космічної діяльності українського походження – відповідних систем стикування російських космічних кораблів до Міжнародної космічної станції.

Крім проблем суто міжнародного характеру, додалися й внутрішні проблеми, які пов'язані з відсутністю ефективних економіко-правових умов для розвитку національної космічної діяльності. Паралізована реалізація значущого для формування Національної системи супутникового зв'язку України вітчизняного космічного проекту «Либідь». Надзвичайно гострою стоїть проблема забезпечення імпортозаміщення невід'ємних складових частин української ракетно-космічної техніки, істотна частка яких – російського виробництва. Виокремлюється й проблема диверсифікації розвитку космічних підприємств.

Питання правового забезпечення космічних відносин були предметом законодавчих ініціатив щодо демонополізації видів космічної діяльності та вдосконалення її державного регулювання. Прийнято законодавчі рішення щодо припинення державної монополії на розробку та експлуатацію ракет-носіїв, а також їх запуски, що, безумовно, впливає на подальший розвиток національної космічної діяльності, розширення кола суб'єктів та інвестиційну привабливість космічної галузі.

Вітчизняна космічна галузь взяла курс на міжнародну співпрацю, об'єднавши свої зусилля з Європейським космічним агентством та NASA. Сьогодні Україна співпрацює з тридцятьма країнами, а міжнародні угоди укладено з 28 державами. Державне космічне агентство України (ДКАУ) приймає участь у 12 міжнародних космічних організаціях – це підтверджується географією експорту продукції та річними звітами ДКАУ.

Найбільш важливими пропозиціями щодо підвищення ефективності діяльності галузі є:

1) підняття суспільством теми важливості затвердження нової космічної Програми 2021-2025 через усі можливі способи впливу на влад, що забезпечить не лише ефективне використання вітчизняного космічного потенціалу, а й сприятиме розв'язанню багатьох актуальних завдань – соціально-економічних, екологічних, інформаційних, наукових, безпекових;

2) розробка КМУ спільно з ДКАУ способу нормативного врегулювання приватного сектору у галузі – з метою боротьби проти державної монополії в галузі;

3) створення органу Управління космічної приватної діяльності;

4) збільшення видатків на авіаційно-космічну галузь, які б вплинули на реалізацію актуальних стартап проектів, інноваційний розвиток сфери, сприяли залученню та заохоченню молоді та кваліфікованих знавців працювати саме всередині країни.

Бобиляк Д.А.
студ. гр. УАЕК-21,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Пушак Г.І.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

SMART-СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

В сучасних вітчизняних умовах господарювання серед пріоритетів державної регіональної політики поряд з забезпеченням ефективного функціонування економіки регіонів стоїть підвищення їх конкурентоспроможності як в Україні, так і світі. Це обумовлює пошук новітніх інструментів управління регіональним розвитком територій, до яких і слід віднести smart-спеціалізацію (розумну спеціалізацію).

Концепція smart-спеціалізації розроблена експертами Європейської комісії у 2008 р., якими створено платформу «Smart Specialisation Platform» (S3 Platform), на якій зареєстровано 177 регіонів 19 країн Європейського союзу, а також 30 регіонів із семи країн, які не є його членами [1].

Щодо визначення поняття «smart-спеціалізація», то його по-різному трактують закордонні та вітчизняні науковці, проте загалом smart-спеціалізація – новий підхід до політики в області інвестиційної діяльності, або стратегічний підхід до економічного розвитку країн шляхом адресної підтримки досліджень та інновацій.

Smart-спеціалізація – концепція та політика інноваційного регіонального розвитку Євросоюзу, яка сприяє економічному зростанню в регіонах через краще розкриття його потенціалу. Smart-спеціалізація базується на партнерстві між представниками бізнесу, влади, науково-технічних установ та громадськості. Особливість цієї політики полягає в тому, що влада спонукає та стимулює підприємців, науку та розробників краще співпрацювати з підприємствами для розкриття головних напрямів та/чи секторів спеціалізації регіону [2].

Ключовим аспектом smart-спеціалізації є підприємницьке відкриття – можливість знайти точки регіонального потенціалу для ефективного використання технологій загального призначення задля зміни виробничої функції конкретних перспективних секторів регіональної економіки [1].

Особливості smart-спеціалізації полягають у: орієнтація на реалізацію Стратегії та на стимулювання розвитку ключових галузей; партнерський підхід; гнучке впровадження; орієнтація на зміни та синергетичний ефект; моніторинг результативності по ключових показниках ефективності; акцент на Плані реалізації [3].

В Україні проект по smart-спеціалізації діє з 2016 року. Всі регіони України оцінили економічний та інноваційний потенціал та визначили основні напрямки smart-спеціалізації, які відображені у їх Стратегіях регіонального роз-

витку на період до 2027 року. Так, наприклад, для Львівської області визначено перелік видів економічної діяльності з високим економічним, інноваційним і трудовим потенціалом: 1. Промисловість: машинобудування та приладобудування, текстильна та фармацевтична промисловість; 2. Біоекономіка: деревообробна та меблева промисловість, поліграфія, харчова промисловість, органічне сільське господарство, біоенергетика, біотехнології; 3. Креативні індустрії: створення креативних хабів, бізнес-акселераторів, творчих просторів і платформ, бізнес-інкубаторів, громадських просторів, освітніх і креативних кластерів. Визначені види економічної діяльності характеризуються достатнім економічним та інноваційним потенціалом для нарощення виробництва продукції з високою доданою вартістю та можуть стимулювати розвиток суміжних видів економічної діяльності [4].

Smart-спеціалізація є вагомим інструментом підвищення конкурентоспроможності регіонів, підтвердженням чого є досвід її ефективного використання в країнах ЄС. В Україні зроблено лише перші кроки на шляху до її впровадження. Подальше використання smart-спеціалізації в Україні дає регіонам України переваги, серед яких важливою є можливість використовувати ресурси Європейської платформи S3 Platform, де вже зареєстровано п'ять областей. Актуальним для України сьогодні є поєднання зусиль влади, бізнесу та науки щодо визначення найбільш перспективних, інноваційних видів діяльності, які мають стати основою структурних трансформацій та забезпечення ефективної економіки. Саме ці заходи дозволять підвищити конкурентоспроможність регіонів та активізувати їхній розвиток.

Література

1. Барановський М.О. *Smart-спеціалізація як інструмент активізації розвитку регіонів України. Науковий вісник Херсонського державного університету. Випуск 13. 2020. С. 7-15.*
2. *Смарт-спеціалізація в Україні – якою має бути цільова модель.* URL: <https://www.industry4ukraine.net/publications/smart-speczializacziya-v-ukrayini-yakoju-maye-buty-czilova-model/>
3. Бурик, З. (2020). *Стратегічне планування розвитку території, як інструмент управління. Публічне урядування, 5 (25), 53-62.* [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-5\(25\)-53-62](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-5(25)-53-62)
4. *Стратегія розвитку Львівської області на період 2021-2027 років.* URL: <https://www.minregion.gov.ua>

Боднарюк В.О.,
студ. гр. УАі-42,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Михальчишин Н.Л.
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ЯК ЗАСІБ СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Перед Україною та всім суспільством, яке втягнуто у збройний конфлікт, постає важливе питання: чи є сенс підвищувати податки для бізнесу для забезпечення надходжень до державної скарбниці, і отримувати ресурси для фінансування військових дій [1].

З 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року в Україні введено воєнний стан, причиною чому стала військова агресія Російської Федерації проти України. Саме в цих умовах аби втримати на плаву українську економіку в Україні запровадили зміни до Податкового кодексу. Пакет рішень стосується як приватного бізнесу, так і звичайних громадян. Запроваджено сплату податків на добровільній основі для малого бізнесу. Щоб дати змогу бізнесу працювати на безперервній основі, визначивши безпечне місце здійснення діяльності, усі перевірки призупинили. Винятком є контроль за ціноутворенням та можливістю безготівкового розрахунку. До підприємців, які не мають банківських карток, можуть застосувати штраф у розмірі 8,5 тисяч гривень. Водночас до кінця війни не штрафуватимуть за порушення закону про РРО.

Спрощення щодо оподаткування запроваджено до осіб, які мають оборот до 10 мільярдів гривень: їм дозволено сплачувати єдиний податок в обсязі 2% від обороту, звільнено від сплати податку на прибуток і ПДВ. Зміни стосуються усіх видів бізнесу, крім грального та виробництва алкоголю й цигарок, тобто тих, що мають жорсткіше державне регулювання, та мають більшу вартість свого продукту за рахунок акцизів та ліцензій [2].

Окрім цього, ФОПам II та III груп дозволили не платити єдиний соціальний внесок за працівників, яких мобілізували. За них ЄСВ сплачує держава, починаючи з 1 березня і до закінчення воєнного стану. Водночас за себе сплата єдиного податку для ФОП є добровільною [3].

На час війни було скасовано акциз на імпорт бензину, дизелю та скрапленого газу, знижено ставку ПДВ для ввезення пального на 13%. Проте, станом на жовтень 2022 запроваджено нові акцизні ставки на окремі види пального [4].

Варто зазначити, що в Україні не оподатковуватимуть благодійну допомогу учасникам бойових дій та людям, які живуть в областях, що постраждали від війни. На нецільову благодійну допомогу також не накладатимуть податків, зокрема, гуманітарну та надання товарів Збройним силам, теробороні або державним структурам. Для неприбуткових організацій встановили більшу подат-

кову знижку, на рівні 16%. Власників земель, які розташовані в областях, де тривають бої, звільнили від сплати податку до кінця 2022 року [2].

Податкова відповідальність є обов'язкова для усіх платників податків. Держава, запроваджуючи звільнення від відповідальності, передбачає одночасно і можливість не допустити зловживань. Якщо існують обставини, які перешкоджають виконанню обов'язку щодо вчасної сплати податків, то такі обставини мають належним чином підтверджуватись [5].

Податкові зміни спрямовані насамперед на підтримку економіки, оскільки податкового тягаря бізнес може не витримати і ті, які хоч і скоротили свою діяльність, але продовжують працювати, під високим податковим навантаженням можуть припинити діяльність. Збільшення податкового навантаження та проведення податкових перевірок призведе до краху більшості бізнес структур, що може завдати шкоди економіці не менше, ніж війна. Саме тому держава та органи місцевого самоврядування запровадили значну кількість пільг для підтримання бізнесу.

Література

1. Як збалансувати податки під час війни [Електронний ресурс]: Режим доступу – <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/yak-zbalansuvati-podatki-pid-chas-vijni/>
2. Податкова реформа під час війни [Електронний ресурс]: Режим доступу – <https://ldn.org.ua/event/podatкова-reforma-pid-chas-viynny-shcho-zaprovadyly-ta-skasuvaly-v-ukraini>.
3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: Режим доступу – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
4. Закон України «Про внесення змін до розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо ставок акцизного податку на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану» № 2618-IX від 21.09.2022[Електронний ресурс]: Режим доступу – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2618-20#Text>
5. Блажівська Н.Є. Загальні положення змін в оподаткуванні під час воєнного стану[Електронний ресурс]: Режим доступу – https://buhplatforma.com.ua/files/2022/09/Prezent_Zahalni-polozhennia-zmin-v-opodatkuvanni-pid-chas-voiennoho-stanu.pdf

Васильків М.В.,
студ. гр. УАРАі-11,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Данилович-Кропивницька М.Л.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ

Система залізничного транспорту належить до ключових для держави ринків, які історично високо концентровані, держава через свої підприємства приймає активну участь в її управлінні. АТ "Укрзалізниця" функціонує як вертикально-інтегрований державний монополіст, який містить сегмент природної монополії – колії та іншу інфраструктуру, але може містити й потенційно конкурентний ринок – це сегмент вантажних та деяких пасажирських перевезень. У неї досі немає регулятора та не працює анбандлінг.

У жовтні 2022 р., відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС, мав бути завершено увесь комплекс заходів з реформування залізничного транспорту. Станом на кінець 2021 р. не виконано жодного заходу. Ключовим фактором генерації ризиків порушення законодавства про захист економічної конкуренції є поєднання у складі однієї юридичної особи (суб'єкта господарювання) видів діяльності, що провадиться як на монопольному, так і на конкурентному сегментах ринку. Головна проблема Укрзалізниці – її ж монополія, зловживання своїм статусом. Через відсутність конкуренції підприємство не має мотиву розвиватись та атрофує бізнес-підхід до процесів.

Повністю відмовитись від послуг залізниці люди не можуть, в умовах війни її роль зростає у рази, і від того, як зараз працює власник залізничної мережі залежить експорт військової техніки, вивезення людей із зони бойових дій, перевезення основних видів продовольства та багато іншого.

Стан інфраструктури Укрзалізниці – критичний. Потяги сходять з рейок, локомотиви загоряються на ходу. Це небезпечно і для пасажирів, і для вантажних перевезень. За даними Укртрансбезпеки, кількість залізничних аварій в Україні зростає і майже 90% випадків – через незадовільне утримання шляхів. Капітальний ремонт потрібний майже для половини залізничних колій – це 8423 кілометрів рейок, ще 3373 кілометрів повністю закриті для руху потягів.

Аби уникнути ризиків, Укрзалізниця знижує швидкість руху потягів. На деяких ділянках поїздам не можна рухатися зі швидкістю більше, ніж 20 – 30 кілометрів за годину через аварійність полотна. Це призводить до падіння експлуатаційних показників, тобто до падіння оборотності вагонів. Крім того, втрачають в цілому і вантажовідправники, і сама Укрзалізниця, адже через повільне обертання вагонів компанії недоотримують кошти.

А через погані колії погіршується і стан вагонів та локомотивів. За оцінками експертів, незадовільний стан полотна збільшує обсяги ремонту на 30%.

Знос локомотивів сягнув критичних 95%. На початок 2020 року в парку Укрзалізниці налічувалося 3588 локомотивів, яким уже по 30 – 40 років.

- Основними загрозами в системі залізничного транспорту вважаємо також: високий рівень зношеності основних фондів; недостатній рівень інвестицій у минулому; значне боргове навантаження; відсутність можливості залучення приватних інвестицій через законодавчі обмеження та ін. Також наявні проблеми в організації державного управління всією системою залізничного транспорту:
- В Україні всі реформи і вирішення стратегічних економічних питань наштовхуються на відсутність політичної волі та наполегливості в подоланні опору противників реформ.
- Відсутність чіткого розуміння з боку Мінінфраструктури результатів, яких воно хоче досягти, залучення іноземних фахівців, які не надто орієнтуються у вітчизняних реаліях.
- Корупція в держкомпаніях. Україна може й повинна усунути корупцію на закупівлях в «Укрзалізниці» самостійно, без допомоги ЄС.
- Основним стримуючим фактором може бути політичний вплив на держоператора і вплив на нього різних груп інтересів.

Реформування цієї галузі є надважливою задачею з погляду впровадження сучасних методів організації вантажних та пасажирських перевезень, вдосконалення операційної діяльності та підвищення її ефективності. Українській владі та керівництву держоператора слід здійснити такі кроки:

- визначити найбільш життєздатну корпоративну структуру АТ «Укрзаліниця» в умовах відкриття ринку залізничних перевезень. Чи має оператор перевезень працювати нарізно або разом з оператором інфраструктури;
- розглянути формат і практичні кейси взаємодії з транспортним регулятором ринку щодо затвердження тарифу на доступ до інфраструктури, а також – щодо планування доступу операторів до інфраструктури, забезпечення рівноправності цього доступу;
- отримати дорожню карту щодо порядку дій для взаємного відкриття ринків з ЄС;
- проаналізувати практику щодо визначення взаємного інтересу розвитку залізничних коридорів з ЄС і порядку взаємодії з операторами інфраструктури країн ЄС.

Підсилювати позиції компанії передбачається за рахунок ринкових механізмів (наприклад взаєморозрахунки між вертикалями та розподіл фактичних витрат за видами діяльності, державно-приватне партнерство, лібералізація тарифів) і реформування. І тоді, можливо, вдасться нівелювати наявні негативні тенденції в роботі «Укрзалізниці» як державного монополіста на ринку вантажних і пасажирських перевезень, який відповідає, в тому числі, за захист національних інтересів і забезпечення національної безпеки.

Гадик В. О.,
студ. гр. МЕ-14,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Іваницька Н.Б.,
старший викладач кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ КАСОВИХ АПАРАТІВ ДЛЯ ПІДПРИЄМЦІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Для українських підприємців 2022 рік розпочався затвердженням нової редакції закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг», відповідно до якого бізнес, що здійснює розрахункові операції та отримує гроші від споживачів у формі готівки, жетонів, талонів або розрахунків з використанням банківських карток та інших платіжних систем, має встановити касові апарати [1]. Це було зроблено з метою контролю діяльності підприємців та запобігання поширенню тіньової економіки, а також для захисту прав споживачів.

Виділимо основні проблеми при встановленні касового апарату:

- стаціонарний апарат коштує досить дорого і не всі малі підприємства можуть виділити таку суму на його придбання;
- процедура реєстрації апаратів в податковій досить довга і складна;
- деякі касові апарати мають складну структуру налаштування, тому провізорам складно з ними працювати.

На сьогоднішній день існує проблема незадоволення бізнесменів використовувати касові апарати через небажання «відкрито» вести бухгалтерію та чесно сплачувати податки. Особливо це прослідковується під час воєнного стану, коли штрафи при порушенні закону не застосовуються.

Для покращення впровадження необхідних пристроїв, доцільно:

- Спростити процедуру впровадження касових апаратів (швидка реєстрація в податковій, онлайн-форма через застосунок «Дія» тощо).
- Можливість надання безвідсоткового кредиту на придбання касових апаратів для малого бізнесу.
- Надати детальні роз'яснення, щодо ведення обліку через впровадження курсів, відео лекцій в соціальних мережах тощо.
- Можливість надання касових апаратів в оренду.

Література

1. Закон України Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text>

Гошовська В.В.,
студ. гр. ПМП-23,
Львівський національний університет ім. І. Франка
Науковий керівник – Гошовська О.В.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки
Національний університет «Львівська політехніка»

ІТ ТЕХНОЛОГІЇ В ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ: РЕАЛІЇ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Розвиток інформаційних технологій є одним із провідних трендів сучасності, що формує всі сфери суспільного життя, – включаючи систему публічного управління та адміністрування. Усі процеси стають більш динамічними, цифровізація охоплює ринки розвинених країн і замінює традиційні потоки. ІТ технології змінюють підходи до ведення бізнесу та управління економікою. Україна також є частиною цього глобального ринку, і сфера публічного управління в нашій країні повинна відповідати вимогам часу.

У публічній сфері формуються основи підставових політичних, економічних, соціальних та технологічних принципів розвитку ринків та суспільства; створюючи умови для розвитку бізнесу, конкуренції, захисту прав громадян і підвищення якості життя [1]. Інформаційні технології сприяють забезпеченню прозорості, ефективності державного управління та зростанню ролі контролю громадськості. Хоча 2021 року Україна посідала 53-тє місце за рейтингом Network readiness index, в межах якого за показником «Урядування» (Governance) вона має 58-ме місце [2], а 2020 року – 45-тє місце в Global Innovation Index (GII) серед 131 країни світу [3], є передумови для покращення цих позицій країни у світовому рейтингу. Зокрема, частка громадян із вищою освітою, достатня кількість викладачів, висока частка ІТ-бізнесу в економіці формують потенціал для розвитку країни. Важливою складовою для реалізації цього потенціалу є, власне, розвиток ІТ технологій у публічній сфері, у тому числі певні електронні сервіси уряду, що забезпечують взаємодію держави і громадян та бізнесу. Серед них – портал Дія, онлайн-сервіс державних послуг, мета якого – охопити всі види державних послуг для громадян та бізнесу [4].

Дія містить дві платформи: мобільну версію та вебсайт. У мобільному застосунку громадяни можуть зберігати свої документи, як-от паспорт, водійське посвідчення, COVID-сертифікат тощо, а також користуватися деякими сервісами Дії, як-от каршерінг, Дія ТБ та Дія Радіо, брати участь в опитуваннях чи допомагати ЗСУ/армії, скажімо. Сайт «Дія» містить ширший спектр послуг як для громадян, так і для бізнесу, включаючи реєстрацію ФОП та ТОВ, курси цифрової освіти та Дія Сіті. Дія Сіті – це платформа, яка містить бізнес-сервіси Дії, розроблена для ІТ-компаній зі сфери розробки та тестування програмного забезпечення, кіберспорту, робототехніки, кібербезпеки тощо, – як українських,

так і іноземних, зареєстрованих відповідно до законодавства України. Дія Сіті передбачає нижчі податки, фіксовані умови на 25 років та механізми інвестування та управління, знайомі іноземним венчурним інвесторам.

Отже, зрештою, які основні переваги Дії? Перш за все, зручність: більше не потрібно носити із собою папку з документами, – додаток Дія буде поруч, якщо вони знадобляться. По-друге, Дія забезпечує прозорішу та швидшу комунікацію між державою та її громадянами. І, нарешті, Дія надає чіткі та спрощені умови для бізнесу, особливо малого бізнесу та стартапів, які бажають рости в Україні.

У воєнний період портал [4] створив додаткові можливості, зокрема:

- у «Дії» з'явився тимчасовий цифровий документ на період воєнного часу, який можна пред'являти на блокпостах для підтвердження особи;
- працює сервіс «Допомога армії», а також є можливість придбання військових облігацій;
- створено сервіс подачі заявки на відшкодування збитків для осіб, чие майно постраждало внаслідок воєнних дій.

Разом із тим, від початку широкомасштабного російського вторгнення певні державні послуги для українців стали обмеженими – тимчасово не працювали реєстри, призупинено виплату коштів за вакцинацію в межах сервісу «Підтримка тощо».

Онлайн-портал Дія, який було запущено 2020 року, станом на 2022 охоплює вже понад 17 млн. користувачів; має суттєву підтримку громадян та малого бізнесу. Він неодноразово отримував винагороди на престижних конкурсах за якість розробки та зручний дизайн. Фінансування таких проєктів, як Дія, у воєнний час, можливо, не є пріоритетом номер один. Однак їх розвиток є однією із ключових передумов підвищення ефективності державного управління та публічної сфери в цілому, а тому і лежить в основі реалізації інноваційного та цифрового потенціалів країни, підвищення ефективності економіки та рівня життя суспільства.

Література

1. Використання інформаційних технологій в публічному адмініструванні: досвід України та європейські орієнтири. – Голобородько Т.В., Дубіна О.Д. – Електронне видання «Державне управління: удосконалення та розвиток», № 6, 2018 р. (www.dy.nauka.com.ua)

2. Рейтинг країн за індексом *Network readiness index*. – Інтернет ресурс – <https://networkreadinessindex.org/country/ukraine/>

3. Україна в *Global Innovation Index*: які шанси підвищити позиції в рейтингу.- Інтернет ресурс – <https://mind.ua/publications/20223399-ukrayina-v-global-innovation-index-yaki-shansi-pidvishchiti-poziciyi-v-rejtingu>

4. Електронний портал Дія. – Інтернет ресурс – <https://diia.gov.ua/>

Данилів І.В.,
студ. гр УАі-31,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Гошовська О.В.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ВПЛИВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ: РИНОК ПРАЦІ ТА ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО

Двадцять перше сторіччя стрімголов увірвалося в історію людства та ознаменувало початок ери «нового просвітництва». Повсюдне використання комп'ютерів складає суттєвий вплив на усі сфери людської життєдіяльності.

Вплив діджиталізації на ринок праці можна розглядати у різних вимірах. Важливим є аспект втрати робочих місць, пов'язаний із автоматизацією процесів. У той же час, зростає попит на технологічні продукти та послуги, та відповідно з'являються нові горизонти професійних навичок та вмінь, доступних для опанування. Дослідження серед європейських компаній, проведене в 2019 році, чітко відображає зростання кількості персоналу з початком введення автоматизації та діджиталізації. Частка компаній, які зменшили штат, становить 21-24%, в залежності від рівня проведення новацій. При цьому варто зазначити, що дослідження проводилося на підприємствах, чисельність працівників яких становить не менше 10 людей. Висновки щодо результатів впливу діджиталізації складніше зробити для малих підприємств, де залучення людської праці мінімальне; прикладом такого залучення можна вважати тренд 2022 року в Європі – сферу кав'ярень із самообслуговуванням, де один працівник може обслуговувати цілу мережу кав'ярень. Тому даний аспект вартий окремого дослідження та висвітлення в подальшому.

Окрім впливу на попит та пропозицію на ринку праці, діджиталізація також впливає на самі інституції та інфраструктуру ринку, які сприяють виникненню та формуванню взаємовідносин між працівниками та роботодавцями. Дослідження показують, що використання інтернету для найму працівників є менш витратним, ніж використання інших методів, має невеликий позитивний вплив на заробітну плату та може знизити структурне безробіття. Також, використання інтернету підвищує мобільність та працездатність працівників, а також збільшує потоки робочої сили від працедавця до працівника. Зовсім нещодавно служби соціальних мереж, такі як LinkedIn, стали для працівників чудовим засобом реклами самих себе для потенційних працедавців. [1]

На думку Європейської Конфедерації Профспілок, діджиталізація – це мегатренд у світі праці, у формуванні якого повинні брати участь усі верстви суспільства. Як наслідок, у своїй резолюції Конфедерація визначила наступні аспекти, на які потрібно звернути увагу :

- соціальний вплив діджиталізації на компанії в цілому, працю в цілому, на трудове законодавство, умови праці, баланс життя та роботи, соціальні права;

- забезпечення захисту персональних даних як базового права особи;
- ризику розвитку нестандартної цифрової зайнятості;
- покращення цифрових навиків;
- збереження в Європі значного гендерного та вікового розриву у навиках використання інформаційно-комп'ютерних технологій. [2]

Розрив, що виникає між потребами ринку праці у зв'язку із трендами діджиталізації та дійсними навичками працівників, ліквідовують освітні інституції із залученням допомоги держави. Освіта є одним із секторів, який (у багатьох країнах) довгий час перебував під виключною юрисдикцією держави – оскільки освіта є до значної міри публічним благом, що формує позитивні екстерналії для суспільства. Публічно-приватне партнерство (або Public-Private Partnership = P3) стало популярною стратегією розвитку інфраструктури в усьому світі; ця форма співпраці є альтернативним рішенням для уряду щодо забезпечення суспільства благами, які уряд не може надати через бюджетні обмеження. P3 проекти часто стосуються «м'якої» інфраструктури територій, що передбачає забезпечення приватним сектором логістики, фінансування, будівництва та операційного менеджменту повертаючи свої інвестиції шляхом одноразових/щорічних платежів уряду та через оплату користувачів.

Одним із прикладів таких проектів в Україні є «Навчання і Технології» (НІТ; [3]), задуманий як підтримка для закладів загальної середньої освіти, що покращує та модернізує процес навчання – це платформа, призначена для забезпечення дистанційного та інтерактивного стаціонарного навчання; захищена система управління освітньою діяльністю із забезпеченням спільного доступу для учасників освітнього процесу: вчителів, учнів, батьків та адміністрації навчального закладу. Аналогічні проекти для сфери вищої і професійної освіти дозволять зменшити розрив між запитом ринку та характеристиками пропозиції праці.

Перевагами використання P3 для освіти, окрім залучення приватних коштів, є також підвищення ефективності за рахунок використання експертизи та гнучкості приватних структур, а також сприяння розвитку конкуренції.

Література

1. *Final report of the High-Level Expert Group on the Impact of the Digital Transformation on EU Labour Markets– 2019. – European Commission.*
2. *Digitalisation of the economy and its impact on labour markets, Christophe Degryse. – Working Paper 2016.02 – 2016 – European trade union institute.*
3. *Інтернет ресурс – сайт проекту НІТ <https://nit.school/>*
4. *Tilak, Jandhyala. (2016). Public Private Partnership in Education, THF Discussion Paper.*

Завтура К.О.,
студ. гр. УАі-42,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Михальчишин Н. Л.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ДЕРЖАВНІ ІНСТРУМЕНТИ ЗАХИСТУ ТА ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Робота українського бізнесу, що є економічним тилом у боротьбі проти російських загарбників, забезпечує спроможність економіки України протистояти викликам, спричиненими широкомасштабною агресією[1]. Ключову роль відіграє малий та середній бізнес (далі – МСП), частка податкових надходжень якого складає 37% [2]. Виникає «взаємовигідний синтез» – для забезпечення надходжень держава допомагає МСП. Від початку збройної агресії в Україні зареєстровано майже 150 тис. нових бізнесів[3], з яких 88% фізособи-підприємці. За час війни відбулася зміна напрямів діяльності МСП з перевагою роздрібною та оптовою торгівлі.

Для підтримки МСП в Україні під час воєнного стану уряд запровадив декілька програм: податкові пільги[4] (звільнення від сплати ЄСВ у разі неотримання підприємцями доходу; звільнення від сплати земельного та екологічного податків на час дії воєнного стану та рік після його скасування для підприємств, які розташовані у місцях проведення активних бойових дій); скасування податкових перевірок для бізнесу тощо. З метою забезпечення проведення посівної кампанії, захисту та активізації підприємництва під час війни Уряд вніс зміни до Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%»[5]. Запущено програму щодо тимчасового переміщення підприємств із постраждалих від російської агресії регіонів. Найбільшою є частка переміщених підприємств, які відновили роботу, в оптовій та роздрібній торгівлі, переробній промисловості.

26 травня 2022 року Мінцифра спільно з Мінекономіки та BRDO (Better Regulation Delivery Office – Офісом ефективного регулювання) представили нову послугу для підприємців – «єДекларація» [6] на порталі «Дія». Декларація дозволяє відразу розпочати діяльність, не потребує додаткового розгляду й має прийти на заміну дозвільним документам, таким як: ліцензії, дозволи, сертифікати, свідоцтва, посвідчення та висновки). Також Урядом було схвалено проект змін до Митного кодексу України для міжнародного застосування Нової комп'ютеризованої транзитної системи (New Computerized Transit System – NCTS), прискорення митного оформлення товарів та послідууючої гармонізації Митного кодексу України з Митним Кодексом ЄС.

Кабінет Міністрів України скоротив деяким банкам-кредиторам розміри державних гарантій на портфельній основі[7], що були надані у 2021–2022 рр. Також було утверджено граничні розміри надання цих гарантій для усіх банків-кредиторів.

Запроваджено дерегуляцію трудових відносин для МСП[8], яка зміцнює принципи ринкового саморегулювання та позбавляє численних бюрократичних перепон для самореалізації найманих працівників і для підвищення конкурентоспроможності роботодавців.

Додатково до вже запроваджених заходів важливим елементом ефективної підтримки та відбудови бізнесу в Україні є звернення до світового досвіду країн в умовах форс-мажорних обставин (війни, пандемії тощо), зокрема:

1) збільшення доступу до капіталу для МСП, за допомогою взаємодії між урядом країни та міжнародними кредитними агентствами і організаціями; продуктивного співробітництва приватних підприємств країни, із Міжнародною фінансовою корпорацією (МФК); впровадження фінансово-технологічними підприємствами психометричних інструментів для оцінювання здібностей заявників/позичальників до підприємництва;

2) збільшення доступу МСП до проєктів навчального та консультаційного спрямування за допомогою впровадження програм розвитку з досвіду підприємництва, а також проєктів допомоги МСП; розширення можливостей спілкування підприємців міжнародними бізнес-експертами («Дія. Бізнес»).

Впровадження світової практики допомоги бізнесу в сучасних українських реаліях допоможе післявоєнному відродженню та розвитку української економіки.

Література

1. Огляд інструментів підтримки бізнесу в період воєнного стану в Україні (за період 07–31.03.2022 року). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://niss.gov.ua/en/node/4397>
2. Підтримка малого і середнього підприємництва. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/ekonomichnezrostannya/pidtrimka-malogo-i-serednogo-pidpriyemnictva>
3. Майже 150 тисяч сміливих бізнесів відкрилося з моменту вторгнення РФ / Опендатабот. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://opendatabot.ua/analytics/brave-business-in-war>
4. Нові податкові пільги для ФОПів та підприємств в умовах війни. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://if.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/576960.html>
5. Зміни до програми «Доступні кредити 5-7-9%»: підтримка посівної кампанії та активація підприємництва. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/zmini-do-programi-dostupni-krediti-5-7-9-pidtrimka-posivnoyi-kampaniyi-ta-aktivaciya-pidpriyemnictva>
6. єДекларація. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://diia.gov.ua/services/yedeklaraciya>
7. Про надання державних гарантій на портфельній основі у 2022 році. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-nadannya-derzhavnih-garantij-na-portfelnij-osnovi-u-2022-t240522>

8. *Дерегуляція трудових відносин для малого та середнього бізнесу: Рада схвалила закон. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/07/19/689332/>*

Ковальчук А.О.,
студ. гр. УАі-42,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Комаринець С. О.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ ВНУТРІШЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

В умовах напруженої соціально-економічної ситуації в Україні під впливом різних дестабілізаційних процесів у період кризового стану, спричиненого військовими подіями, які розгорнулись на території нашої держави виникла гостра проблема зайнятості внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Основні виклики, пов'язані з вимушеним переміщенням населення, виявляються у зростанні навантаження на локальних ринках праці, проблемах поселення та розташування громадян, які переселились в безпечні регіони, та соціально-економічної інтеграції до місцевих громад. Проблема зайнятості ВПО в Україні має масовий характер та стає дедалі гострішою, складаючи реальну загрозу для благополуччя в країні. Саме тому дослідження рівня зайнятості та вирішення проблем зайнятості ВПО на сьогодні є надзвичайно актуальним [1].

Міністерство з реінтеграції тимчасово окупованих територій повідомляє, що станом на квітень 2022 року кількість ВПО в Україні перевищила 8 млн. осіб. За даними Міжнародної організації з міграції частка переселенців у загальній кількості населення України зросла до 17,5%. Динаміка кількості зареєстрованих ВПО в Україні за 2018-2022 рік наведена на Рис. 1.

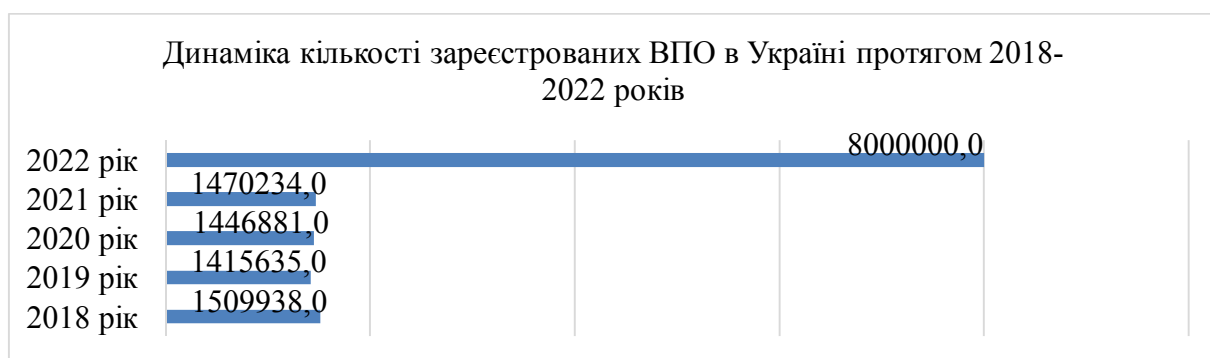

Рис. 1. Динаміка кількості зареєстрованих ВПО в Україні протягом 2018-2022 р.

Сформовано автором на основі даних Міністерства соціальної політики України.

Лише 3% ВПО є зареєстрованими в Державній службі зайнятості (ДСЗ) та мають статус безробітних. Причинами є: 1) те, що велика кількість людей може працювати дистанційно незалежно від місця перебування; 2) багато підприємств закрились тимчасово і простоюють, а тому роботодавці намагаються залишити трудові відносини з працівниками та не звільняти їх; 3) низька інформаційна обізнаність громадян щодо роботи ДСЗ, її функцій та можливої допомоги, через що велика кількість ВПО шукають роботу самостійно на популярних сайтах для пошуку роботи, таких як *work.ua* та *rabota.ua*, які сьогодні пропонують близько 20 тисяч вакансій; 4) тіньова зайнятість населення, причиною якої є низький рівень легальної заробітної плати, тому багато трудових ресурсів переходить у «тінь» задля отримання вищих доходів. Держава намагається створити сприятливі умови для працевлаштування ВПО, зокрема, завдяки урядовій програмі підприємства можуть отримати компенсацію у розмірі 6500 грн на витрати за оплату праці ВПО.

Велика кількість громадян, які були змушені покинути рідні домівки, створила додаткову напругу на ринках праці регіонів переселення. Адже інтеграція ВПО здебільшого відбувається на місцевому рівні. Після переміщення до нової громади ВПО прагнуть знайти роботу та житло, що дозволили б мати гідний рівень життя. На рівні громади ВПО будують нові соціальні зв'язки, починають брати участь у її культурному та політичному житті. Тут ВПО отримують послуги – соціальні, адміністративні, медичні, освітні та інші. На рівні громади простіше зібрати локалізовані дані щодо специфічних потреб ВПО, а також на основі них залучити ВПО та місцевих мешканців до пошуку довгострокових рішень. Кожна область та громада має свої особливості, і віднайти єдиний «універсальний» підхід видається неможливим. Станом на березень 2022 року не було жодної області, де діяла б спеціальна, комплексна інтеграційна програма для ВПО. Саме тому додатково до загальнонаціональних політик, розробка інтеграційних стратегій та програм на обласних та місцевих рівнях є важливою. Отже, сприяння працевлаштуванню та самозайнятості ВПО повинно здійснюватися різноманітними шляхами на саме на локальному рівні: формуванням навичок ефективного пошуку роботи; професійною перепідготовкою та підвищенням кваліфікації з урахуванням господарської специфіки приймаючого регіону та актуальних потреб ринку праці; створенням можливостей для відновлення чи започаткування підприємницької діяльності ВПО тощо.

Література

1. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. В. Калина. – К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. – 498 с. : іл. – Бібліогр.: С. 490–497.

Кравців А.Й.,
студ. гр. УАі-21,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Скорик Г.І.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Сьогодні українська економіка стикнулася з небаченим за всю свою історію шоком. Повномасштабне військове вторгнення східного сусіда завдало потужного удару по всіх ланках економічної системи нашої держави. Знизилася виробництво основних видів продукції, зокрема тієї, що становить основу експортного потенціалу України. Крім того, заблоковані порти, а відтак і лівова частка зовнішньої торгівлі. Нищиться транспортно-логістична, соціальна, маркетингова та інженерна інфраструктура цілих регіонів. Відбувається відтік кадрів за кордон та їх часткова передислокація на захід держави, що тимчасово викладає з активного економічного життя сотні тисяч, або й мільйони людей [1].

Протягом першого місяця війни лише 17% великих підприємств продовжували працювати без будь-яких обмежень (ще 30% змогли перейти на роботу в онлайн, а решта або не працювали зовсім, або призупинили діяльність якщо не до мирних, то принаймні до спокійніших часів) [2].

Відродження національної промисловості повинне відбуватися на засадах її технологічної модернізації. Виключно ринкові стимули не діють у високоризикових сферах, тим більше в умовах постійної воєнної загрози.

Більше 10% орних земель країни виявились не доступними для проведення посівної кампанії, що суттєво вдарило як по експортному потенціалу країни, так і по наповнюваності державного бюджету [3].

Загальні втрати від транспортної блокади, зокрема морських торговельних портів (які забезпечували до 65% міжнародної торгівлі України, передусім за рахунок металургійної та аграрної продукції) становитимуть орієнтовно 3-5 млрд доларів щомісяця (і це без урахування пошкодження об'єктів інфраструктури внаслідок системних бомбардувань) [4].

Понад 50% українців втратили роботу. Насамперед це стосується працівників великих старопромислових підприємств, розташованих у південно-східному регіоні України [5].

Держава має широкий арсенал інструментів політики, здатних стимулювати створення нових робочих місць та генерування мультиплікативного ефекту в економіці:

- державні інвестиції у нові робочі місця в пріоритетних видах діяльності;
- державно-приватне партнерство, насамперед в сфері інфраструктури;
- різні форми державної допомоги бізнесу на створення робочих місць;

- державні гарантії за кредитами та компенсація кредитних процентних ставок;
- державне замовлення на закупівлю товарів та послуг;
- націоналізація системно важливого бізнесу, якому загрожує банкрутство;
- стимулювання імпортозаміщення та локалізації виробництва;
- стимулювання переміщення виробництва у безпечні регіони;
- стимулювання конверсії виробництва;
- розв’язання проблемних питань логістики та транспортної інфраструктури;
- розв’язання проблемних питань енергопостачання [6].

Запуск нових виробництв дозволить ефективно замикати грошову масу в новій доданій вартості та генерувати супутні податкові надходження, що особливо важливо в умовах збільшення емісійних коштів в економіці, дозволить мінімізувати ризики валютної кризи чи розкручування інфляційної спіралі.

Література

1. Борщевський В. Економічний індивідуалізм дасть опір тоталітаризму сусіда. – URL:<https://day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/ekonomichniy-individualizm-dast-opir-totalitarizmu-susida>.
2. Самаєва Ю. Як працює тил. Дзеркало тижня. 2022. 31 березня. – URL:<https://zn.ua/ukr/macrolevel/jak-pratsjuje-til.html>.
3. Через бойові дії неможливо провести посівну на 3,5 млн гектарів сільгоспземель. Agravery. – URL:<https://agravery.com/uk/posts/show/cerez-bojovi-dii-nemozливо-provesti-posivnu-na-35-mln-gektariv-silgospzemel>.
4. Даценко В. Транспортна блокада Росії. Light. Дзеркало тижня. 2022. 8 квітня. – URL:<https://zn.ua/ukr/macrolevel/transportna-blokada-rosiji-light.html>
5. Максимов В. Стало відомо, скільки українців втратили роботу через війну. Today. Ua. – URL:<https://ukraine.today.ua/ru/stalo-yzvestno-skolko-ukraintsev-poteryaly-rabotu-uz-za-vojny>.
6. Економіка України під час війни у червні: пошук нового балансу. – URL:<https://ces.org.ua/economy-in-war-times-june/>

Кравців А.Й.,
студ. гр. УАі-21,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Іличок Б.І.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Соціальний захист – це органічна складова політики держави, відповідальної за добробут, розвиток і безпеку своїх громадян. Це той чинник, від ефективності якого залежить цивілізаційний розвиток будь-якого суспільства. Тобто, соціальний захист – це система економічних, соціальних та організаційних заходів, які здійснюються державою для підтримки незахищених верств населення – пенсіонерів, інвалідів, ветеранів війни, багатодітних сімей та інших мало-забезпечених громадян.

Система соціального захисту включає такі форми:

- соціальне страхування за рахунок обов'язкових страхових і добровільних внесків;
- державне забезпечення та надання соціальних послуг окремим категоріям громадян за рахунок державного бюджету;
- соціальну допомогу та соціальну підтримку непрацевдатних громадян.

Функціонування системи соціального забезпечення в державі безпосередньо впливає на розподіл доходів населення шляхом перерозподілу ресурсів, які акумулюються у вигляді внесків або податків сплачених певними економічно активними особами, підприємствами та установами на користь інших залежних осіб [1].

Серед показників, які комплексно характеризують рівень соціального забезпечення громадян держави на першому місці є відношення обсягу соціальних видатків бюджету країни до обсягу ВВП, подані у відсотках. Інформація про стан та динаміку вищенаведеного показника впродовж 2017-2021 рр. відображена на рис.

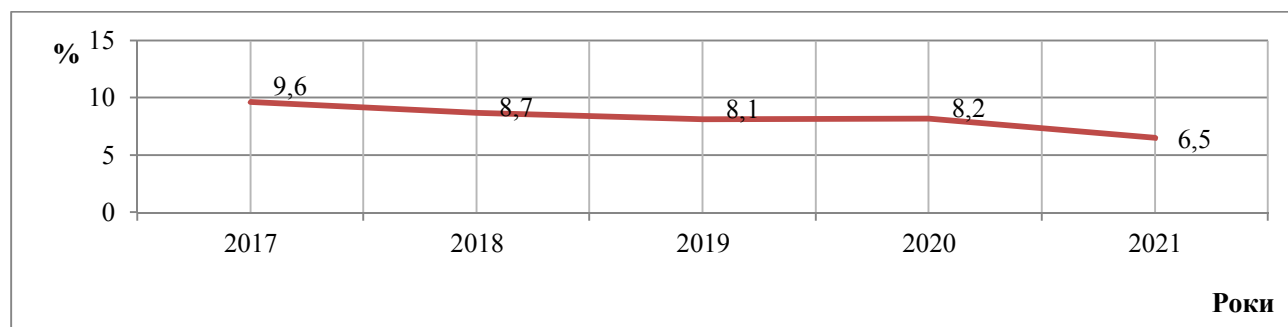

Рис. Відношення обсягу соціальних видатків бюджету України до ВВП протягом 2017-2021 років [2, с.13]

Здійснивши аналіз динаміки відношення обсягу соціальних видатків бюджету України до ВВП протягом 2017-2021 років встановлено, що досліджуваний показник зменшився з 9,6% у 2017 році до 6,5% у 2021 році, тобто на 3,1 відсоткових пункти. Така динаміка є негативною.

Слід наголосити, що якість соціальних послуг та інших заходів соціального захисту в Україні досі залишається відносно низькою порівняно з іншими країнами, а соціальні потреби найбільш уразливих категорій населення не задовольняються достатньою мірою. Це, в першу чергу, стосується боротьби з бідністю.

Бідність – соціальний стан, що характеризується відсутністю необхідних матеріальних засобів для того, щоб проводити повноцінне (відповідно до норм прийнятих суспільством) життя: наприклад, неможливість прогодувати свою родину, дати освіту дітям чи забезпечити сім'ю якісним медичним обслуговуванням.

Проблема бідності в Україні суттєво загострилася за обставин збройної агресії московії з 24 лютого 2022 року. Багато працездатних громадян втратили роботу і зарплату, а багатьом працюючим – зменшено розмір зарплати.

Регіональний директор Світового банку у Східній Європі Аруп Банерджі станом на 15 жовтня 2022 року оцінив зростання рівня бідності в Україні в десять разів. Так, за даними Банерджі, 25% українців житимуть у бідності до кінця 2022 року. До війни цей показник становив трохи більше 2%. До кінця 2023 року ця цифра може зрости до 55% [3].

За таких умов керівництву України слід посилити роботу щодо покращення якості допомоги соціально-вразливим верствам населення, зокрема тим з них, які внаслідок війни стали тимчасово-переміщеними особами тощо [3].

Література

1. Нікітчина О. В. Особливості формування інституту соціального захисту населення України // *Економіка. Управління. Інновації. Економічні науки.* – 2010. – № 2 // <http://www.irbis-nbuv.gov.ua> › *irbis_nbuv* › *cgiiirbis_64*
2. *Соціальний захист населення України 2021. Статистичний збірник.* Державна служба статистики України, К.: 2022. – 125 с.
3. *Рівень бідності в Україні зріс в десять разів,* – Світовий банк. // <https://portal.lviv.ua/news/2022/10/16/riven-bidnosti-v-ukraini-zris-v-desiat-raziv-svitovuj-bank/>

Манченко А.О.,
студ. гр. УАі-42,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Комаринець С. О.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Важливість питання інклюзивної освіти зумовлена постійним збільшенням кількості дітей, які потребують корекційного навчання. В Україні більше 1 млн дітей які потребують удосконалення фізичного та психічного розвитку, а це є 12% від всіх дітей в країні. Тенденції розвитку інклюзивної освіти в Україні представлені у Табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка кількості учнів з ООП в інклюзивних класах, інклюзивні класи, школи та асистенти вчителя

Рік навчання	Кількість учнів	Кількість класів	Кількість шкіл	Асистенти вчителя
2015/2016	2720	-	-	-
2016/2017	4180	2715	1518	1825
2017/2018	7179	5033	2620	3732
2018/2019	11866	8417	3790	7636
2019/2020	18643	13497	5331	12362

Сформовано автором на основі [1]

За останні роки в Україні значно зросла кількість учнів інклюзивних класів закладів загальної середньої освіти. Це пов'язано з покращенням правового забезпечення навчання дітей з особливими освітніми потребами (ООП), збільшенням кількості батьків, які віддають перевагу навчанню дітей у інклюзивних класах (Ст. 55 Закону України «Про освіту»), підвищення рівня професійної підготовки вчителів для роботи в інклюзивних навчальних закладах та запровадження у 2017 році дотацій місцевих бюджетів для забезпечення державної підтримки освітніх потреб осіб з ООП. Здійснивши аналіз тенденцій розвитку інклюзивної освіти за 2021-2022 рр. можна зробити висновок, що незважаючи на стан війни рівень інклюзивної освіти досить високий. Зокрема, вдалося зберегти мережу спеціальних закладів загальної середньої освіти (310 закладів), з них 80 навчально-реабілітаційних центрів для дітей зі складними порушеннями розвитку; 230 спеціальних шкіл. 257 спеціальних закладів мають пансіони (інтернати). Дані про динаміку розвитку інклюзивної освіти в Україні представлено у Табл. 2.

Динаміка розвитку інклюзивної освіти в Україні

№	Показники	Значення показників				
		2018	2019	2020	2021	2022
1.	Кількість учнів	7179	11866	18643	36461	36294
1.1.	Темпи росту, %	-	65	159	407	405
1.2.	Темпи приросту, %	-	65	57	95	-0,45
2.	Кількість спеціальних закладів	197	251	301	319	310
2.1.	Темпи росту, %	-	27	52	61	57
2.2.	Темпи приросту, %	-	27	19	5	-2,82

Сформовано автором на основі [1]

Проте встановлено негативну динаміку розвитку інклюзивної освіти, яка полягає у спадних темпах приросту по кількості спеціальних закладів ЗСО для дітей з ООП в Україні в період з 2018 року по 2022 рік у зв'язку з пандемією, починаючи з 2019 року, повномасштабною агресією з 2022 року, захопленням територій, знищенням шкіл, спеціальних закладів, інклюзивно-ресурсних центрів для дітей з ООП.

Діти з ООП можуть легко адаптуватися до типових життєвих ситуацій, уникати ізоляції, відчуження в спеціально-адаптованих класах, що сприяє зникненню соціальних бар'єрів у спілкуванні та інтеграції, навчає учнів спілкуватися та співпрацювати, а також виховує почуття відповідальності, прийняття та визнання. Основними перешкодами у розвитку інклюзивної освіти в Україні є: недоліки чинного законодавства щодо дітей з інвалідністю та ООП; низький рівень відповідності українського законодавства у цій сфері міжнародним нормам та стандартам; відсутність закону про спеціальну освіту, в якому б чітко визначалися правові основи інституту інклюзивної освіти та принципи механізму створення економічних умов для реалізації інклюзивних підходів до освіти осіб з ООП; наявність стереотипів щодо людей з інвалідністю; неготовність сформованої системи освіти відповідати індивідуальним потребам кожної дитини; відсутність спеціальних стандартів освіти та варіативних програм для навчання з особливими освітніми потребами; відсутність програм із супроводу осіб з обмеженими можливостями здоров'я, що навчаються в загальному освітньому закладі [2, с.30].

Література

1. Статистичні дані ДНУ «Інститут освітньої аналітики». [Електронний ресурс]. – 2020 – Режим доступу: <https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/Spetsshkoli-19-20.pdf>.
2. Лукіна Т. Моніторинг якості освіти: теорія і практика. – К.: Вид. дім «Шкіл. Світ» Вид. Л. Галіцина, 2006. – 128 с.

Машталір С.Г.,
студ. гр. УАРАі-11,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Комаринець С. О.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день розвиток держави цілком залежить від успіху тих, хто в майбутньому відіграватиме основну роль в усіх процесах життєдіяльності цієї держави. Це зумовлює необхідність формування та проведення якісної молодіжної політики, що відповідає потребам та інтересам молоді на максимальному рівні. Здійснення молодіжної політики вказує на позицію держави стосовно молоді та ефективність політичного курсу. Саме вона є інструментом для забезпечення соціального становлення молодого покоління українців, основою взаємодії держави з молодими людьми.

Актуальність обраної теми полягає в тому, що в умовах війни росії проти України ефективна та доцільна реалізація молодіжної політики є просто необхідною, оскільки задоволеність молоді своїм становищем відіграє значну роль для подальшого функціонування держави. Саме державна молодіжна політика повинна забезпечувати розвиток національно-патріотичного виховання молоді, популяризацію культури волонтерства та моральну стійкість молодого покоління в такий важкий час. У той же час, формування та реалізація молодіжної політики в умовах нестабільності соціально-економічного стану держави потребують створення та впровадження ефективного та обґрунтованого її розвитку.

Сьогодні, державна молодіжна політика не відзначається особливою активністю. Представники уряду не до кінця усвідомлюють важливість молоді в прийнятті рішень стосовно соціально-політичного життя, що негативно впливає на ефективність її реалізації. До проблем механізмів реалізації національної молодіжної політики, зазвичай, відносять: недосконале правове регулювання, низьку взаємодію між суб'єктами політики, недостатнє науково-методичне забезпечення процесу здійснення молодіжної політики тощо. На думку автора, основною проблемою є недостатнє фінансування реалізації молодіжної політики. 2 грудня 2021 року ВРУ затвердила проект Державного бюджету України на 2022 рік. 8,2 млрд грн видатків передбачались Міністерству молоді та спорту. Зокрема, на реалізацію молодіжної політики та національно-патріотичне виховання видатки становлять 124,9 млн грн, в тому числі вперше передбачено кошти на забезпечення діяльності Українського молодіжного фонду – 45 млн грн [1]. Аналіз видатків з держбюджету на розвиток молодіжної політики наведено у Табл. 1.

**Видатки державного бюджету України
Міністерству молоді та спорту на розвиток молодіжної політики**

Рік	Видатки держбюджету загалом	Видатки Міністерству молоді та спорту		Видатки на розвиток молодіжної політики	
	Сума, млрд грн	Сума, млрд грн	У % до видатків держбюджету	Сума, млн грн	У % до видатків Міністерства
2017	839,2	2,1	0,25	27,5	1,3
2018	985,8	2,5	0,25	48	1,9
2019	1072,9	2,8	0,26	53,2	1,9
2020	1288	2,6	0,2	43,7	1,7
2021	1490,3	7,8	0,52	75,2	1
2022	1499,5	8,2	0,55	124,9	1,5

Обчислено та сформовано автором на основі джерел [1-2]

Тобто, у 2022 році було виділено 1,5% від загальних видатків Міністерства молоді та спорту України на розвиток галузі спорту та молодіжної політики [2]. Здійснивши аналіз видатків бюджету, бачимо, що стрімке зростання видатків Міністерству молоді та спорту України не відповідає змінам видатків на розвиток молодіжної політики. Це пояснюється тим, що більша частина грошей залучилась до розвитку спорту та фізичної культури, зокрема: вперше за 10 років виділили гроші на купівлю сучасного обладнання для наукових досліджень в сфері спорту. Також, значну суму виділено на розвиток спортивної медицини та забезпечення діяльності Українського центру спортивної медицини, розвиток об'єктів спортивної інфраструктури. Видатки на розвиток молодіжної політики, порівняно, залишились незмінними, тому їх частина у видатках міністерства скоротилась.

Можна стверджувати, що рівень щорічного державного фінансування молодіжних програм є дуже низьким, недостатнім.

Література

1. *Бюджет Міністерства молоді та спорту України на 2022 рік [Електронний ресурс] // – Режим доступу: https://mms.gov.ua/ministerstvo/obsyagi-byudzhetnih-priznachen-asignuvan-ta-provedenih-vidatkiv-byudzhetu/byudzhetni-zapiti/2022-rik_3ek*
2. *Бюджетний кодекс України: Закон України від 01.05.2022 р. №2456-VI [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>*

Мельник І.Р.,
студ. гр. УАРАі-11,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Данилович-Кропивницька М.Л.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

АНАЛІЗ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЛЬВІВСЬКОГО РЕГІОНУ

Львівська область є одним із найбільш конкурентоспроможних регіонів у державі. Її конкурентні переваги: високий рівень інвестиційної та туристичної привабливості; підприємства, які активно впроваджують інновації, працюють в сфері високих технологій, ІТ-індустрії; налагоджена комунікаційна, транспортна та інженерна інфраструктура; висока частка освіченої та навченої робочої сили; висока забезпеченість регіону природними і рекреаційними ресурсами; близькість до кордону з Європейським Союзом, розвинені зовнішньоекономічні зв'язки.

Регіон має налагоджені господарські зв'язки із багатьма європейськими країнами, активно приймає участь у експорті вітчизняної продукції, переймає найкращі світові зразки ведення бізнесу. Однак, протягом останніх років все ще не вирішеними залишаються багато проблем, які стосуються вимушеної трудової міграції молоді та фахівців всіх напрямів, інфраструктурні, екологічні та соціальні проблем, які тільки посилюються, оскільки регіон став один із найбільших осередків міграції для осіб, які покинули свої домівки внаслідок військових дій. Процес створення ОТГ (всього 73), укрупнення районів в регіоні завершився, тепер потрібно забезпечити функціонування органів місцевого самоврядування, щоб вони могли реалізовувати своє право на виконання управлінських функцій і забезпечення місцевих громад потрібними ресурсами.

Наявні у Львівській області кліматичні умови, природні мінеральні та водні ресурси є сприятливими не лише для ведення промислової та сільськогосподарської економічної діяльності, а й розвитку рекреаційно-оздоровчого туризму.

Демографічна ситуація має негативний вплив на формування трудового потенціалу області, оскільки кількість населення області щорічно зменшується внаслідок природного скорочення зумовленого зниженням рівня народжуваності та зростання рівня смертності. Не сприяє покращенню демографічної ситуації зростаюча освітня та трудова міграція населення регіону, до того ж зниження рівня безробіття не вирішує проблему забезпечення трудовими ресурсами економіки області.

Якщо характеризувати динамічний і структурний потенціал галузей економіки, то потрібно концентрувати увагу на тих видах економічної діяльності Львівського регіону, які характеризуються економічним й інноваційним потенціалом водночас. Загалом відібрано 12 галузей, які впродовж останніх років нарощували потужності та здійснювали інноваційну діяльність. Сумарна кількість зайнятих в цих сферах складає 8% загальної зайнятості в регіоні.

Спеціалізацією Львівського регіону є виробництво харчових продуктів, виробів з дерева, машинобудування та текстильна промисловість, які за показниками частки виду економічної діяльності (ВЕД) регіону у загальнонаціональних показниках є найбільшими. Найвищі темпи змін питомої ваги ВЕД регіону як за обсягами випуску, так і за чисельністю зайнятих протягом в економіці України спостерігались у машинобудуванні (виробництві автотранспортних засобів та електричного устаткування), текстильному виробництві, виробництві виробів з дерева, паперу та поліграфічній промисловості, виробництві фармацевтичної продукції та виробництві харчових продуктів. Визначені види економічної діяльності характеризуються достатнім економічним та інноваційним потенціалом для нарощення виробництва продукції з високою доданою вартістю та можуть стимулювати розвиток суміжних видів економічної діяльності, зокрема віднесених до креативних індустрій та біоекономіки.

Порівняльна структура експорту Львівщини свідчить про спеціалізацію регіону в машинобудуванні, текстильній галузі, деревообробці, харчовій промисловості. Водночас порівняльна структура експорту не на користь таких товарних груп як: мінеральна продукція, полімерні матеріали та пластмаси, живі тварини та продукти тваринного походження, жири та олії, недорогочінні метали та вироби з них [1].

Соціально-економічне становище регіону характеризується потужним науковим потенціалом, високим рівнем освіченості населення та розвинутою науково-освітньою інфраструктурою, проте рівень інтегрованості науки, освіти та реального сектору економіки залишається недостатнім.

Брак коштів на інноваційну діяльність на підприємствах, низький технологічний рівень виробничої бази промисловості, відсталість технологічної структури виступають стримуючими факторами розвитку видів економічної діяльності з високою доданою вартістю. Тому в регіоні необхідно створювати відповідні стимулюючі механізми для інвестування в інноваційно-технологічні процеси, у відновлення вітчизняного виробництва на інноваційних засадах, а також розбудову інноваційної інфраструктури (інформаційних центрів, технопарків, бізнес-інкубаторів, венчурних фондів), які є важливою складовою забезпечення конкурентоспроможності економіки регіону.

Література

1. *Львівська обласна державна адміністрація. Стратегія розвитку Львівської області на період 2021-2027 років.* URL: <https://loda.gov.ua/article/art5cbf3e8804547>

Недошитко А.А.,
студ. гр. УАі-21,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Рисін М.В.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

КОНКУРЕНЦІЯ ЯК ЗАСІБ СПІВІСНУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Співіснування суб'єктів публічно-приватної структури – розуміння економічних конфліктів, що виникають через суперечливі інтереси сторін у ринковій економіці, що мають на меті отримання (у фізичній та/або фінансовій формі) значної частини ресурсів, які в них використовуються, і отриманого доходу. Іншими словами конкуренція допомагає адекватно оцінити область економічних безкомпромісних питань та методів їх розв'язання.

Забезпечення конкуренції та стабільного функціонування бізнес-структур на ринках – одна із актуальних проблем сьогодення. Проте покращення інструментів та методів забезпечення конкурентної боротьби спонукає фірми до пошуку нових, інноваційних, стратегічних підходів до управління господарською діяльністю, використання засобів забезпечення ефективної діяльності, не забуваючи про економічну безпеку. Саме таким засобом і є конкуренція [1].

Метою дослідження є аналіз проблем конкуренції, як засобу співіснування суб'єктів публічно-приватної взаємодії та реалізації ефективної господарської політики.

Ключові слова: конкуренція, конкурентна поведінка, публічно-приватна взаємодія, господарська діяльність, підприємництво.

Основний виклад матеріалу. Загалом поняття конкуренції розуміється в економіці як синонім до суперництва учасників ринкових відносин за хорошу реалізацію власних інтересів. У своїй діяльності підприємці зіставляють власні інтереси з інтересами інших учасників ринкової системи та реалізують власну політику ведення діяльності через вплив існуючих факторів суперництва на ринку. Проте, якщо звертати увагу на вчення А. Маршалла, то можна сказати, що змагальність «лише другорядна і є випадковим наслідком корінних особливостей сучасного життя» [2]. Чинники, які стимулюють людей до конкуренції між собою, можуть і підштовхують людей «у напрямку співпраці та створення асоціацій усіх видів». Таке чітке та нескоординоване протистояння інтересів гравців ринку природним чином підвищить ефективність виробництва та відштовхне некваліфікованих комерційних гравців, тим самим покращуючи конкурентоспроможність товарів, підприємств та бізнесу у цілому[3].

Також, відповідаючи на питання «чому існує фірма?» і «що визначає її межі?», усталені теорії фірми зосереджуються на виборі меж у контексті відносно легко визначених і оцінених альтернатив. Суб'єкти публічно-приватної взає-

модії переходять до окреслення підприємницької точки зору на їх природу та межі самого підприємства, де межі рішень обумовлені труднощами впровадження нових суб'єктивних засобів і цілей на інколи дуже несприйнятливих ринках. Набір пропозицій, які розвивають концепції невідповідності, припускають, що діяльність трансформується, коли інші учасники ринку не в змозі прийняти або зрозуміти суб'єктивно сприйману підприємцем структуру засобів і цілей забезпечення конкурентної поведінки.

Отже підсумуємо, що суб'єкти підприємництва не можуть діяти у економічному середовищі лише заперечуючи та конкуруючи, протиставляючи свої цілі та інтереси як взаємовиключні. Конкуренція – невід'ємний фактор співіснування суб'єктів публічно-приватної взаємодії. Підтвердженням цього є розвиток економіки. Завдяки такому фактору як суперництво, у контексті ведення діяльності, забезпечується рух прогресу через вплив зовнішнього середовища на актуальні потреби суспільства.

Висновки: Конкуренція посідає провідне місце у забезпеченні звичайного функціонування суб'єктів публічно-приватної взаємодії на ринку. Проте реальний ринок є далеким від спрощеної картини конкуренції за виживання: це не про «війну на ринку», а про співіснування та взаємне доповнення підприємств різних видів, базоване на розмежуванні сегментів, у кожній з яких існують свої правила ведення діяльності.

Конкуренція у першу чергу – взаємодія суб'єктів господарювання, яка супроводжується суттєвим розвитком одних і регресією інших. Таким чином, конкуренція проявляється як конфлікт, у якому перемагає більш конкурентний гравець ринку. Сучасна наука розглядає ці взаємозв'язки як рушії економічного прогресу, а участь публічних органів влади у розвитку ринку як гаранта добросовісної конкуренції.

Література

1. Мохненко, А. С. (2010). *Економічна сутність конкуренції і конкурентоспроможності*.
2. Marshall, A. (1993). *Printsipy ekonomicheskoy nauki [Principles of economic science]: in 3 volumes. Progress: Univers, vol. 3, 594 p.*
3. Шнирко, О. С. (2005). *Конкуренція як специфічна форма конфлікту і співіснування суб'єктів ринку. Економіка і прогнозування, (1), 33-44.*

Недошитко А.А.,
студ. гр. УАі-21,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Іличок Б.І.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ВПЛИВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ УМОВ

Діджиталізація публічних процесів – це цифрова трансформація умов здійснення управління, що спрощує бюрократичні процеси та розвиває поняття адміністрування через вплив передових технологій. У більшості розвинених країн цифрова трансформація державного управління відбувається досить повільно, розвиток значно відстає від офіційно визначених і оголошених графіків. Сам процес є неможливим без залучення креативності та винахідливості людей у формі ініціативи, спрямованої в державне управління. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває оцінка ефективності цифрового менеджменту.

Якщо розглядати державотворчий процес України, то разом із традиційними підходами управління, державний апарат, адаптує досвід провідних країн світу, та, враховуючи технологічні новинки та суспільні потреби, обрав одним із пріоритетних напрямків соціумної діяльності – застосування публічно-управлінських інновацій. А саме використання підходу діджиталізації публічних послуг (громадських та державних). Тому можна сформулювати твердження, що діджиталізація – свого роду публічно-адміністративна інновація, що впроваджена у дію сучасними керівними механізмами і відіграє важливу роль у забезпеченні публічно-управлінських відносин. Цей перспективний напрям публічних відносин держави і суспільства допоможе змінити характер проблеми підвищення задоволення інтересів громадян та впровадити нові підходи до адміністрування [1].

Згідно з законодавством України, цифровізація – це насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливує інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір [2].

Інструменти, що використовуються у засобах електронної демократії збільшують залученість громадян у процесі прийняття рішень.

Цифровізація публічного адміністрування є процесом реалізації цифрових трансформацій, що має за наслідок перехід до цифрового врядування та надання публічних послуг шляхом застосування цифрових технологій (інструментів цифрового робочого місця, штучного цифрового інтелекту прийняття типових управлінських рішень, blockchain-, smart-, portal-, cloud-, network-сервісів) [3].

Етапи еволюційного провадження інформаційно-цифрових технологій у діяльність органів влади включають: інформатизацію державного управління, елект-

ронне врядування, цифровізацію публічного врядування. Звертаючи увагу на еволюційні етапи діджиталізації в Україні протягом періоду незалежності, варто відмітити, що основною передумовою становлення даної сфери є реалізація нових нормативних актів та впровадження їх відповідно до європейських стандартів.

Для того аби ефективно розвивати діджиталізацію у публічному адмініструванні та зробити послуги зручнішими для народу, у 2019 році було створено Міністерство цифрової трансформації України (далі – Мінцифра). Цей орган має на меті забезпечення формування та реалізацію державної політики у таких галузях [4]. Також вони орієнтовані на розвиток ІТ-індустрії. Проте головна місія Мінцифри – реалізація проекту «Цифрова держава». Тобто об'єднання усіх відомств у одну системну мережу.

Найвідоміший продукт діяльності МЦТ – «Дія» («Держава і я»). Це веб-портал та додаток електронних послуг, які є частиною проекту «Держава в смартфоні»[5].

Зараз Україна, не зважаючи на війну, займає провідні позиції з цифрового розвитку у світі. Досягнення діджиталізації вже сьогодні здійснюють вплив на певні сфери публічного адміністрування. Тому важливо продовжувати розвивати на державному рівні загальнонаціональні програми, що будуть спрямовані на підтримку та розвиток цифрової інфраструктури для покращення механізмів публічного адміністрування та суспільства загалом. Також необхідно продовжувати напрацювання у сфері цифровізації медицини, освіти, фінансів, демократії та уряду. Це допоможе не лише зручно комунікувати народу із державою в особі чиновників (що особливо актуально у контексті сучасних умов), але й допоможе залучити інвестицій в Україну.

Література

1. Токар М. Ю. (2020). Діджиталізація як оптимізація взаємодії публічної влади і громадських організацій// *Аспекти публічного управління Том 8 Спецвипуск № 1 2020*. URL: <https://aspects.org.ua/index.php/journal>.
2. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>
3. Разумей, Г. Ю., Разумей, М. М. (2020). Діджиталізація публічного управління як складник цифрової трансформації України// *Публічне управління та митне адміністрування, № 2 (25), 2020*. URL: <http://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2020/2/27.pdf>.
4. Положення про Міністерство цифрової трансформації України : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.09.2019 р. № 856. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF>.
5. Е-урядування – ключ до реформ в Україні. Міністерство цифрової трансформації України: URL: <https://www.e.gov.ua/ua/news/e-uryaduvannya-klyuch-do-reform-v-ukrayini>.

Олійник Ю.В.,
студ. гр. УАі-21,
Національний університет “Львівська політехніка”
Науковий керівник – Скорик Г.І.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

РОЛЬ ДЕРЖАВИ В ЕКОНОМІЦІ КРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З початку повномасштабного вторгнення вся економіка України зазнала колосального стресу. Про це свідчать дані Міністерства економіки України, що загалом, за підсумками перших трьох кварталів 2022 року падіння ВВП в Україні оцінюється на рівні 30 %. Роль держави зараз дуже важлива, вона повинна не допустити повного краху нашої економіки та захистити громадян, не допустити гуманітарної кризи [1,2].

Кожній особі, що вимушено покинула зону активних бойових дій, призначені виплати в розмірі 2 тис. грн. щомісяця. За кожен дитину, що переїхала у безпечне місце, батькам виплачується 3 тис. грн. [3].

Власники житла, які безкоштовно прийняли внутрішньо переміщених осіб, отримують гарантовану державну підтримку в розмірі 450 грн. на місяць за кожен прийняту особу. Людям, чиє житло було пошкоджене чи зруйноване під час бойових дій, даватимуть нове житло і надаватимуть фінансову компенсацію.

В Україні пенсіонери-переселенці можуть отримати додаткові 2 тис. грн до своєї пенсії. Також 100 тис. грн. отримують військові, які безпосередньо воюють на передовій, 30 тис. грн. виплачують військовослужбовцям, бійцям Нацгвардії СБУ, які не беруть участь у бойових діях. Сім'ям загиблих осіб, зокрема військовослужбовцям ЗСУ та іншим, уряд постановив виплачувати одноразову грошову допомогу у розмірі 15 000 000 грн. [3].

Постановою КМУ від 05.03.2022 №206 під час дії воєнного стану заборонено нараховувати та стягувати неустойку інфляційних нарахувань, процентів річних, нарахованих на заборгованість, утворену за несвочасне та/або неповне внесення населенням плати за житлово-комунальні послуги. Також заборонено припиняти надавати житлово-комунальні послуги населенню через їх несплату.

Станом на лютий 2022 року тільки у зв'язку з війною на Донбасі очікувалось, що 2,9 млн людей потребуватимуть допомоги. З них 1,1 млн – це мешканці підконтрольних Україні територій Донецької та Луганської областей, серед яких 133 000 ВПО, та ще 160 000 ВПО в інших областях по всій Україні. Секторально потреби розподілені таким чином: захист – 2,5 млн; вода, санітарія та гігієна – 2,5 млн; охорона здоров'я – 1,5 млн; продовольча безпека та засоби існування – 1,1 млн; освіта – 252 тис.; житло та непродовольчі товари – 158 тисяч. [4].

Наприкінці березня 2022 року було зареєстровано законопроект №7239 “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення

цінової стабільності у період дії воєнного стану”. Він пропонує розширити регуляторні повноваження для місцевого самоврядування, військово-цивільних адміністрацій та уряду і покладає на них зобов’язання підтримувати цінову стабільність у період війни.

Важливим напрямком державного регулювання в сучасних умовах є енергетика України, що перебуває в стані війни ще з 2014 року. Оперативно відновити інфраструктурні об’єкти від руйнувань, завданих воєнними діями, забезпечити проходження осінньо-зимового опалювального періоду 2022/2023 років, стратегічне відновлення та оновлення енергетичної галузі в контексті набуття Україною статусу кандидата на вступ до ЄС – це проблеми, які держава вирішує.

Завдяки реалізації «Зернової ініціативи» через порти Великої Одеси за серпень-вересень експортовано 5,5 млн тон агропродукції. У вересні, в порівнянні з серпнем, кількість експортованої продукції зросла у понад 2 рази, а кількість суден, які вийшли з портів, – майже втричі. У вересні 2022 р. обсяг українського експорту у грошовому еквіваленті виріс більш ніж на 23% у порівнянні з серпнем цього року.

У вересні АТ «Укрзалізниця» перевезла 11,7 млн т вантажів, що на 8,4% більше за обсяги перевезень серпня 2022 року та на 41% до березня відповідно.

Відбувається подальше продовження ремонтів та будівництва інфраструктурних споруд та прикордонних доріг і митних переходів, пошкоджених внаслідок бойових дій, а також робіт з відновлення функціонування шляхів, створюються безпечні логістичні ланцюжки на деокупованих територіях. Минулого місяця капітальні видатки державного бюджету порівняно з серпнем 2022 року збільшилися на 33,2% [1].

Література

1. *Падіння ВВП України за 9 місяців 2022 року оцінюється на рівні 30%.* – URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=4725f89d-00a3-4d63-941e4dac3018ab07&title=PadinniaVvpUkrainiZa9-Misiatsiv2022RokuOtsiniutsiaNaRivni>
2. *Українська економіка під час війни. Що далі? Що втрачає українська економіка через війну та як держава допомагає бізнесу відновити роботу?* – URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/15/685810/>
3. *Українцям під час війни держава виплачує допомогу – кому і скільки* – URL: <https://economics.segodnya.ua/ua/economics/finance/ukraincam-vo-vremya-voyny-gosudarstvo-vyplachivaet-pomoshch-komu-i-skolko-1615706.html>
4. *Механізми надання державою гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану (станом на 01 червня 2022 року), Київ 2022, аналітична довідка, Національне агентство з питань запобігання корупції.* – URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/07/Mehanizmy-nadannya-derzhavnoyu-gumanitarnoyi-dopomogy-v-umovah-voennogo-stanu.pdf>

Петраш К.І.,
студ. гр. УАі-21,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Іличок Б.І.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

Проблема ефективності стосується усіх сфер, видів, форм, методів організації життєзабезпечення людини. Найбільшою мірою це властиве управлінню як діяльності, що здійснюється людьми, стосовно людей та виключно в інтересах людей. Від рівня ефективності цієї діяльності безпосередньо залежить добробут як окремої людини, так і суспільства загалом. Бо врешті-решт йдеться про ефективність суспільної системи.

Публічне адміністрування передбачає функціонування універсального організаційно-правового механізму виявлення, узгодження і реалізації суспільних потреб та інтересів, формування прав та обов'язків учасників суспільних процесів та їх взаємовідносини в правовому полі. [1]

Важливим показником оцінки ефективності публічного адміністрування в державі є Індекс глобальної конкурентоспроможності країни. Україна у 2021 році посіла 54 місце у Світовому рейтингу конкурентоспроможності.

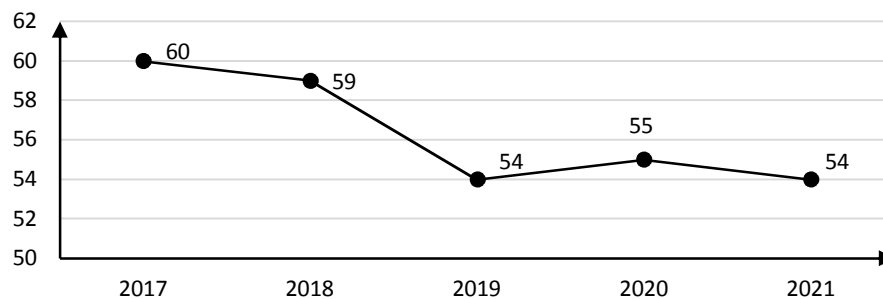

Рис.1. Динаміка місця України в Індексі глобальної конкурентоспроможності за 2017-2021 роки [2]

Динаміка місця України в Індексі глобальної конкурентоспроможності за 2017-2021 роки є позитивною. Зокрема, з 60 місця у 2017 році держава піднялася до 54 місця у 2021 році. Щоправда, слід зазначити, що така суттєва позитивна динаміка в основному властива змінам у 2017-2018 роках. А протягом 2019-2021 років позитивних змін у динаміці даного індексу фактично не відбувалося.

Ще одним важливим міжнародним індикатором ефективності розвитку держави є Індекс економічної свободи. На даний час оцінка економічної свободи України становить 54,1 балів, що робить її економіку 130-ю найвільнішою в Індексі 2022 року. Тобто, за підсумками 2021 року Україна погіршила позиції та опустилася на 130 місце серед 177 країн у рейтингу економічних свобод. Україна за підсумками

2021 року посіла 44 місце серед 45 країн європейського регіону, а її загальний бал нижчий від середнього регіонального та світового показників [3].

П'ять років тому українська економіка за рівнем економічної свободи набирала сили, але в 2019 році зростання сповільнилося, а в 2020 році економіка скоротилася. Зростання відновилося в 2021 р. Протягом 2017-2022 економічна свобода в Україні загалом мала тенденцію до зростання. Завдяки збільшенню свободи праці та монетарної свободи Україна зафіксувала вражаючий загальний приріст економічної свободи на 6,0 балів з 2017 року, але Україна все ще перебуває в середньому рядку «Переважно невірних» країн. Фіскальний стан є певною мірою позитивним, але свобода інвестицій, фінансова свобода та верховенство права демонструють слабкі сторони [3].

З огляду на вищенаведені дані слід наголосити, що діюча система публічного адміністрування в Україні все ще залишається неефективною, корумпованою та внутрішньо суперечливою, що є суттєвою перешкодою на шляху до позитивних змін у суспільстві та державі. Недостатній рівень прозорості та відкритості у сфері державного управління, нечіткість розмежування політичної та адміністративної сфер, недостатній професійний рівень державних службовців, відсутність єдиної системи оцінювання їх компетентності, низький рівень дисциплінарної відповідальності, недосконалість механізму політичного та адміністративного контролю в системі державного управління – всі ці фактори є деструктивними елементами в організації ефективної системи публічного адміністрування.[1]

Ефективність та результативність у публічному адмініструванні України є наразі однією з найголовніших проблем через те, що саме ці критерії можуть дати відповідь на питання, чи вірно вибраний план розвитку держави, чи правильні рішення приймаються на найвищому законодавчому рівні. Оскільки за останні роки наша країна пережила низку значних потрясінь, значущість публічного адміністрування як нової форми державного управління значно зросла, так як вона повинна не лише забезпечити розвиток держави, але і здійснити це найшвидшим та найбільш оптимальним шляхом.

Література

1. Дума О.І. *Ефективність публічного адміністрування в Україні: проблеми та виклики* // *Ефективна економіка* № 3, 2017 <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5509> //
2. *Індекс глобальної конкурентоспроможності* // <http://edclub.com.ua/tegy/indeks-globalnoyi-konkurentospromozhnosti>.
3. *Україна залишається переважно економічно невірною країною* // <https://finclub.net/ua/news/ukraina-pohirshyla-pozytsii-u-reitynhu-ekonomichnykh-svobod.html> //

Радевич А.А.,
студ. гр. УАі-21,
Національний університет “Львівська політехніка”
Науковий керівник – Скорик Г.І.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РІВНЯ ЖИТТЯ ГРОМАДЯН В УМОВАХ ВІЙНИ

Рівень життя населення – це соціально-економічна категорія, яка характеризує можливості суспільства щодо забезпечення життя, діяльності та всебічного розвитку. Він виражається сукупністю суспільних відносин і умов, що характеризують життя, працю, побут та інтелектуально-культурний розвиток людей, їх свободу та правову захищеність. Вимірюється як реальний дохід на душу населення та кількість населення за межею бідності.

Державне регулювання економіки за допомогою заробітної плати тією чи іншою мірою практикується в багатьох країнах. Його основу становлять відповідні законодавчі акти, які визначають рівень соціальних гарантій кожного члена суспільства: мінімальний прожитковий рівень, мінімальну заробітну плату, умови призначення витрат по безробіттю, розмір пенсій та трудовий стаж, необхідний для її одержання, тривалість оплачуваної відпустки тощо [1].

Соціальний захист населення – один із найважливіших напрямків політики будь-якої країни. Забезпечити достойний рівень життя населення держава може за допомогою таких інструментів як субсидування, встановлення рівнів мінімальної заробітної плати, пенсії, прожиткового мінімуму.

Згідно із чинним законодавством оформити субсидію в Україні можуть ті, хто зареєстровані (прописані) в будинку (квартирі); хто не зареєстрований, але фактично проживає у будинку, наприклад орендарі помешкання, або внутрішньо переміщені особи [2]. Щоб претендувати на субсидію, плата за житлово-комунальні послуги повинна бути більшою, ніж визначений для сім'ї обов'язковий платіж. Обов'язковий відсоток платежу за ЖКП розраховується індивідуально за сталою формулою для кожної сім'ї індивідуально та залежить від сукупного доходу.

Розмір мінімальної заробітної плати в Україні постійно зростає, що позитивно впливає на рівень життя громадян. Так, за період 2020-2022 рр розмір мінімальної заробітної плати зріс на 1977 грн (із 4723 грн у 2020р до 6700 грн. у 2022 р.) (рис. 1).

Прожитковий мінімум в Україні відрізняється для різних представників населення. Загальні показники відрізняються від прожиткового мінімуму для дітей до 6 років, дітей до 18 років, працездатної людини і осіб, які втратили працездатність. Загальний показник прожиткового мінімуму в Україні за період 2020-2022рр зріс на 562 грн. (з 2027 грн. у 2020 р. до 2589 грн. у 2022 р.), що свідчить про незначне підвищення рівня життя населення (табл. 1) [3].

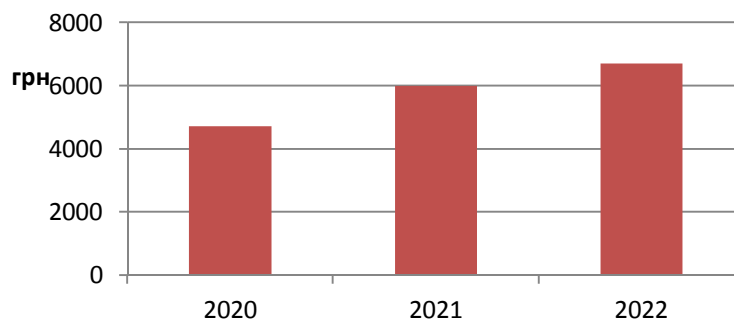

Рис 1. Мінімальна заробітна плата

Таблиця 1

Прожитковий мінімум в Україні у 2022р, грн.

Основні демографічні та соціальні групи населення	Прожитковий мінімум на особу в розрахунку на місяць		
	з 1 січня	з 1 липня	з 1 грудня
Загальний показник	2393	2508	2589
Діти до 6 років	2100	2201	2272
Діти від 6 до 18 років	2618	2744	2833
Працездатні особи	2481	2600	2684
Особи, які втратили працездатність	1934	2027	2093

Реалізація державних гарантій соціального захисту громадян від безробіття в умовах воєнного стану може бути забезпечено через систему «Дія», а грошові виплати здійснюються за програмою «Підтримка».

Література

1. Конституція України Редакція від 01.01.2020. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text)
2. Субсидії. URL: <https://ukc.gov.ua/knowledge/pryznachennya-za-faktychnym-mistsem-prozhyvannya-vpo-za-dogovorom-orendy/>
3. Прожитковий мінімум в Україні 2022. URL: [https:// index.minfin.com.ua/ua/labour/wagemin/](https://index.minfin.com.ua/ua/labour/wagemin/)

Радевич А.А.,
студ. гр. УАі-21,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Іличок Б.І.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РИНКОМ ПРАЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Війна підвищила ризики та невизначеності, створивши бар'єри для вільного руху факторів виробництва, зокрема – робочої сили, призвівши до руйнування інститутів ринку праці та механізмів їх функціонування.

За час війни бізнес та ринок праці в Україні пережив кілька еволюційних етапів своєї діяльності в нових умовах воєнного стану. Наприкінці лютого та березні 2022р. активність на ринку праці різко скоротилась. В країні закрилося багато бізнесів і люди масово втратили роботу. Перемістити весь колектив або частину персоналу у безпечні регіони чи інші країни та продовжити роботу змогу лише окремі компанії. Переважно це були представники ІТ-сектору.

З початком московської воєнної агресії чимало українців втратили робочі місця, багато громадян не мають документів, які підтверджують трудову діяльність. У зв'язку з цим нещодавно був ухвалений розроблений Міністерством економіки Закон України №2220-ІХ [1], який спрямований на спрощення отримання статусу безробітного та подальших виплат фінансової допомоги із безробіття. Новий закон спростив процедуру оформлення статусу безробітного та виплат. Зокрема, українці на час воєнного стану матимуть змогу стати на облік у телефонному режимі або онлайн. Також цей закон передбачає, що внутрішньо переміщені особи та особи, які знаходяться на території бойових дій, які втратили необхідні документи, теж можуть оформити статус безробітного. Підставою оформлення та розрахунку суми виплат у цьому разі є інформація з реєстрів та баз даних органів виконавчої влади. Важливим є те, що під час дії воєнного стану для безробітних, які перебувають на тимчасово окупованій території, виплата може здійснюватися без особистого відвідування центру зайнятості. Ці нововведення будуть діяти під час воєнного стану та ще 180 днів після його скасування або припинення.

Через війну, оскільки безробітних стає значно більше, ніж вакантних робочих місць, спостерігається зниження зарплат. Частка населення з доходами, нижчими за фактичний прожитковий мінімум (який для працездатних осіб у 2022р. становить 2 481 грн.) може досягти 70% [1].

Війна призвела до втрати значної кількості кваліфікованої робочої сили не лише через міграцію до сусідніх країн, але й через загибель (серед яких медики, юристи, вчителі, інженери, ІТ-спеціалісти, журналісти).

Кількість жертв може продовжувати зростати навіть після завершення бойових дій, через численну кількість протипіхотних мін та вибухонебезпечних

предметів. За підрахунками ООН, у 2021р. близько 2 млн. українцям загрозували протипіхотні міни та вибухонебезпечні предмети на сході України по обидва боки лінії розмежування. Торік Україна була на п'ятому місці у світі за кількістю жертв серед цивільного населення через протипіхотні міни. Сьогодні ж, внаслідок збільшення районів проведення бойових дій, Україна стала найбільш «забрудненою» мінами країною у світі [3].

До змінення структури пропозиції кваліфікованої робочої сили в Україні призвела низка факторів: – підвищена смертність людей працездатного віку; – збільшення чисельності мігрантів за кордон; -збільшення числа працівників з обмеженими можливостями, а рівень їх працездатності та перелік робіт, які вони можуть виконувати, відрізняється від довоєнного періоду; – збільшення пропозиції жінок на ринку праці, зокрема – через відкладення шлюбу та народження дітей через війну (перебування годувальника сім'ї у Збройних Силах чи його втрата призвели до того, що жінкам доводиться брати на себе більше обов'язків, щоб забезпечити базові життєві потреби своїх сімей); – очікуваним є і збільшення показників дитячої праці внаслідок поширення бідності та втрати можливостей для отримання освіти, особливо вищої.

Релокація та вимушена міграція призвели до зміни структури ринку праці, а також структури пропозицій та насиченості фахівцями у розрізі регіонів. У регіонах, які найбільше відчували на собі військову агресію РФ, зменшилася кількість робочих місць і зросла конкуренція. Переміщення підприємств у безпечні регіони України, внутрішня та зовнішня міграція фахівців спричинили те, що у західних областях кількість пропозицій роботи була меншою за січневі показники майже втричі внаслідок збільшення чисельності пошукачів [3].

Станом на 1 червня 2022р., в середньому по Україні, на одне вільне робоче місце претендувало 12 безробітних (на 1 червня 2021р. – 5 осіб) [2].

Станом на червень 2022р. сферами, які найбільше потребують працівників загалом по Україні, є роздрібна торгівля, сільське господарство, перевезення та логістика, нафтогазовий сектор, сектор металургії, фармацевтика, харчова промисловість, будівництво, державне управління.

Загалом, ринок праці корелює з секторами економіки, які забезпечують базові потреби населення на тих територіях, де не ведуться бойові дії – енергетика, логістика, медицина, сектор харчової промисловості.

Література

1. Ринок праці України після півроку війни. <https://marketer.ua/ua/ukraine-s-labor-market-after-six-months-of-war/>

2. Безробіття в Україні. <https://www.slovoidilo.ua/2022/06/04/statija/suspilstvo/bezrobittya-ukrayini-chomu-kilkist-oficijno-bezrobotnyx-zmenshylasya-ta-yaka-bude-sytuacziya-rynku-praczi-pislya-vijny>

3. Landmines Still Pose a Threat to Two Million Ukrainians, United Nations Ukraine. <https://ukraine.un.org/en/123917-landminesstill-pose-threat-two-million-ukrainians>.

Сапожник Д.О.
студ. гр. УАі-42,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Комаринець С.О.
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ (ВДЕ) В УКРАЇНІ

Розвиток ВДЕ у світі активізувався протягом останнього десятиліття для протидії кліматичним змінам та недопущенню зростання середньої глобальної температури вище +2 °С. В Україні також спостерігається значний ріст потужності ВДЕ, оскільки наша країна взяла на себе зобов'язання за Паризькою угодою (2016). Встановлена потужність ВДЕ в Україні збільшилась майже у 4 рази за 2016-2020 рр. Частка сонячних електростанцій домінує в загальному енергетичному балансі ВДЕ (7166 МВт), на другому місці – вітрові електростанції (1475 МВт). Найбільшими областями України за встановленою потужністю ВДЕ є Дніпропетровська (1163,9 МВт), Миколаївська (1073 МВт), Херсонська (1063,7 МВт). Україні вдалось виконати взяті на себе зобов'язання в Національному плані дій з відновлюваної енергетики на період до 2020 р., досягши понад 11% частки ВДЕ в кінцевому енергоспоживанні. Тепер Україна рухається до нової мети, затвердженої в Національній економічній стратегії (25% електроенергії, виробленої з ВДЕ, в структурі енергетичної системи до 2030 р.) [1].

Україна має переваги для розвитку ВДЕ, а саме велику територію, де можна розташувати достатню кількість потужностей, сприятливий клімат, унікальну диверсифікацію енергетичного сектору, діючий «зелений» тариф до 2030 року. Багатий потенціал для розвитку та політика «зеленого» субсидування допомогла залучити Україні велику кількість іноземних інвесторів, частка яких складає 30% від загальної суми інвестицій у секторі ВДЕ. Наразі в Україні діють інвестори з понад 20 країн світу, серед яких Acciona (Іспанія), Scatec (Норвегія), Total Eren (Франція) та інші. За допомогою іноземних інвесторів та міжнародних фінансових інституцій (EBRD, EIB тощо) було понад 400 млн євро було інвестовано на ремонт та будівництво енергетичної інфраструктури України, розвиток соціальних програм (будівництво доріг, шкіл, обладнання та інфраструктури) та сплату податків в місцеві бюджети регіонів [2].

Проте існують і проблеми розвитку ВДЕ в Україні. Законодавець гарантує інвестиції у розвиток ВДЕ в Україні. Основним регулятором ринку ВДЕ виступає Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), яка встановлює тарифи за вироблену електроенергію. «Зелений» тариф запроваджений для розвитку альтернативної електроенергії (сонячної, вітрової, гідро, біопаливної) та фінансового заохочення громадян та бізнесу. Він є зобов'язанням країни викуповувати всю виробле-

ну з відновлюваних джерел енергії за вищою ціною ніж встановлена для побутових споживачів. Схема «зеленого» тарифу недосконала. Високі тарифи виплат виробникам альтернативної електроенергії для держави стали непідсильні, що призвело до накопичення заборгованості та впровадження Меморандуму про скорочення «зеленого» тарифу, за яким знижено ставки на тарифи, що суттєво знизило рентабельність /прибутковість виробництв, в подальшому заставило змінити інвестиційні плани та загальмувало розвиток ВДЕ [2]. Меморандум про скорочення «зеленого» тарифу підірвав довіру не тільки майбутніх інвесторів, а й виробників. Щоб вирішити питання та внормувати стабільність виплат було ухвалено постанову про надання державних гарантій для кредиту НЕК «Укренерго» на суму 22,8 млрд гривень.

Проте найбільшого зниження ліквідності в секторі альтернативної електроенергії Україна зазнала з початком повномасштабного вторгнення росії та введення військового стану. Тому НКРЕКП внесла корективи до правил та форм виплат тарифних ставок. Усі виплати по ставках, які вказані у власників СЕС в договорах будуть виплачені в повному обсязі після 45 днів від завершення військового стану в країні. Будувати сонячні електростанції під час військового стану можна, але отримати договір на продаж електроенергії по умовах «зеленого» тарифу зможуть лише ті, хто отримав технічні умови до 24 лютого. Всі інші будувати можуть, але отримати технічні умови зможуть лише після закінчення військового стану в країні. Також виробники ВДЕ все ще можуть позиватися до держави, щоб отримати свій неоплачений «зелений» тариф, зараз або після війни, навіть якщо вони збанкрутують [3]. Натомість, власники сонячних електростанцій запропонували переобладнання діючих мережевих електростанцій за «зеленим» тарифом у гібридні, що дозволить забезпечити кожній оселі автономність в електроенергії на період відсутності централізованої мережі.

Література

1. *Що таке ВДЕ в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://euea-energyagency.org/uk/novyny-ta-podiyi/publikatsiyi/shho-take-vde-v-ukrayini-realna-statystyka-lypen-2021/>*
2. *Сонцедім. Альтернативні джерела енергії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://soncedim.com.ua/blog/alternativni-dzherela-energiyi>*
3. *Юнісолар. Зелений тариф під час воєнного стану. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://unisolar.com.ua/news/zelenij-tarif-pid-chas-vo%D1%94nnogo-stanu-2022/>*

Станько Л. І.,
студ. гр. УАі-21,
Національний університет «Львівська Політехніка»
Науковий керівник – Скорик Г.І.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної і прикладної економіки

ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ ВІЙНИ

Внутрішньо переміщеною особою (ВПО) згідно із українським законодавством вважається громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру [1].

З початком повномасштабного вторгнення на територію України збройних сил РФ 24 лютого 2022 року збільшилась кількість вимушено переміщених осіб. На місцях їх прибуття ключовою стає проблема адаптації переміщених осіб за новим місцем проживання. Одним із найважливіших показників інтегрованості ВПО у соціум, що приймає, є рівень їхньої зайнятості. Для висвітлення цих питань скористаємося результатами репрезентативного експрес оцінювання загального населення України Міжнародної організація з міграції (МОМ) у період з 17 по 23 серпня [2].

Серед ВПО, які були працевлаштовані до війни, 60% втратили роботу з моменту переміщення (з лютого 2022 року). Протягом останніх 6 місяців майже половина (48%) усіх переміщених осіб намагались працевлаштуватися, покинувши місце проживання через війну.

Для підтримки ВПО з працевлаштуванням діє урядова програма з надання роботодавцям компенсації оплати праці ВПО. Метою її є стимулювання бізнесу працевлаштовувати вимушених переселенців [3]. Проте 45% з тих, що намагались працевлаштуватись, все ще залишаються безробітними та активно шукають роботу.

За даними опитування можна побачити, що зацікавлення ВПО працевлаштуватись є і окрім того, майже одна п'ята (19%) опитаних переміщених осіб погодилися працювати на низькооплачуваній роботі, тоді як інші (17%) погодилися працювати на менш кваліфікованій роботі. ВПО-чоловіки найчастіше згадували про використання стратегій подолання ситуації на ринку праці, включно зі згодою працювати на низькооплачуваній (24%) або менш кваліфікованій роботі (23%).

Щодо каналів пошуку роботи, найбільш використовуваними були: Інтернет (81%), мобільні застосунки для пошуку роботи (23%), родичі/друзі/знайомі (17%), Державна служба зайнятості (13%) та візуальні інформаційні матеріали (плакати, дошки оголошень) (6%).

Якщо розглядати динаміку безробіття серед усього населення України протягом повномасштабного вторгнення, то за результатами п'ятнадцятого загальнонаціонального опитування в умовах війни, проведеного Соціологічною групою «Рейтинг», кількість безробітних серед опитаних українців зменшилась з 53% до 39% (рис. 1) [4].

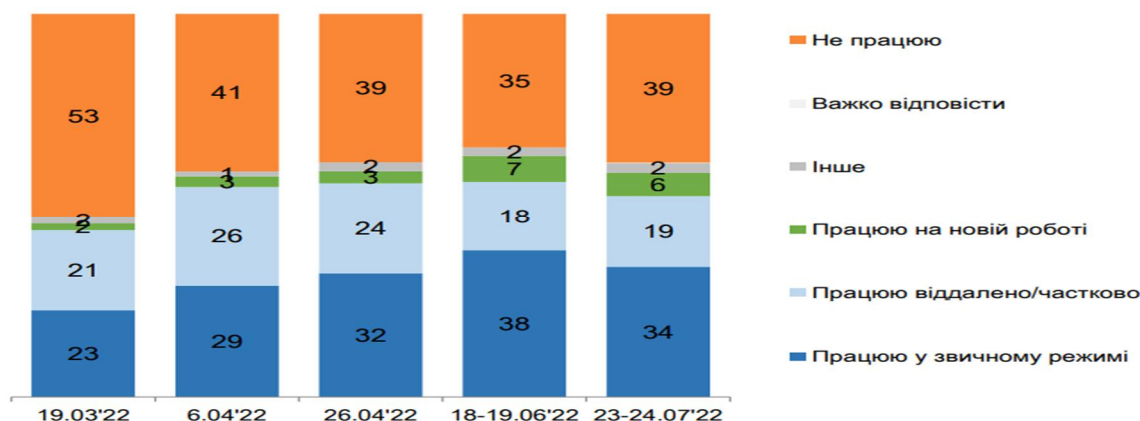

Рис. 1. Динаміка відповідей на запитання «Чи працюєте ви зараз?» серед українців з березня по липень 2022 року.

Отже, у сучасних умовах є необхідним здійснення аналізу проблем у сфері зайнятості ВПО та забезпечення обґрунтування основних напрямків їх подолання. ВПО залишаються уразливою категорією на ринку праці і державою не використані можливості раціонального використання висококваліфікованого трудового потенціалу та рівномірного розміщення додаткових людських ресурсів.

Література

1. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>.
2. Звіт про внутрішнє переміщення в Україні опитування загального населення раунд 8, 17-23 серпня 2022 року – URL: <https://displacement.iom.int/reports/zvit-pro-vnutrishne-peremischennya-v-ukraini-opituvannya-zagalnogo-naselennya-raund-8-17-23?close=true>.
3. «Працевлаштування внутрішньо переміщених осіб дозволить адаптуватися їм до нових умов життя та поживати роботу бізнесу» – вважають у Комітеті з питань бюджету. Офіційний вебпортал парламенту України – URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/225819.html>.
4. П'ятнадцяте загальнонаціональне опитування. Україна під час війни. Зайнятість і доходи (23-24 липня 2022). Соціологічна група «Рейтинг» – URL: https://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_ua_job_income_1000_ua_072022_%D1%85v_press.pdf.

Станько Л. І.,
студ. гр. УАі-21,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Іличок Б.І.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Державно-приватне партнерство (ДПП) – це конструктивне співробітництво держави, суб'єктів підприємницької діяльності та громадянських інститутів в економічній, політичній, соціальній, гуманітарній та інших сферах суспільної діяльності для реалізації суспільно значимих проектів на засадах пріоритетності інтересів держави, її політичної підтримки, консолідації ресурсів сторін, ефективного розподілу ризиків між ними, рівноправності та прозорості відносин для поступального розвитку суспільства.

Залучення приватних партнерів використовувалося ще у Римській імперії, коли приватним особам передавали в управління такі об'єкти інфраструктури як: поштові станції, порти, ринки та лазні. Основні принципи використання державно-приватного партнерства, які були закладені ще з давніх часів, збереглися й по наш час, але зазнали трансформацій під впливом економічних, політичних, соціальних змін та юридичних норм і правил.

Зокрема, для розвитку соціальної інфраструктури на даний час активно застосовується принцип ДПП з метою більш активного залучення недержавних інвестиційних ресурсів. Це пов'язано перш за все з тим, що бюджетні витрати не можуть покривати всезростаючої потреби у розвитку соціальної інфраструктури. За підрахунками McKinsey Global Institute до 2030р. обсяг необхідних інвестицій на розвиток інфраструктури в світовому масштабі досягне 57 трлн. дол. США. Ця цифра більша за вартість всіх інфраструктурних об'єктів, побудованих на сьогоднішній час [1].

Використання ДПП для розвитку об'єктів соціальної інфраструктури широко використовується у світі у зв'язку з тим, що:

- ускладнюються і дорожчають суспільні завдання на тлі відносного зменшення необхідних фінансових ресурсів;
- виникає потреба у використанні управлінського досвіду приватного бізнесу та залученні ресурсів приватного сектора для виконання ряду функцій, які традиційно відносяться до завдань влади.

Використання механізмів ДПП дає змогу країнам підвищити свою конкурентоспроможність, яка є підсумковою інтегральною оцінкою розвиненості країни загалом. Країни з високим рівнем конкурентоспроможності характеризуються наявністю розвиненого інституційного середовища, що генерує доходи, високоякісної інфраструктури, стабільністю макроекономічного середовища, високою якістю систем охорони здоров'я та вищої освіти. Відкритість ринку і розвине-

ний фінансовий сектор створюють основу для швидкого впровадження інновацій, що сприяють підвищенню якості життя [1].

Систематизуючи досвід реалізації ДПП у різних країнах світу можна виділити три узагальнені стадії розвитку ДПП, які об'єднують відповідні характеристики цих стадій і групи країн.

До першої (найвищої) стадії розвитку, де державою створені умови і передумови для ефективної реалізації ДПП, слід віднести Великобританію й Австралію. Зазначені країни характеризуються застосуванням різноманітних за розділенням вкладів і ризиків моделей партнерства, що охоплюють усі періоди життєвого циклу проектів, залучення різних категорій інвесторів, враховуючи приватні і пенсійні інвестиційні фонди [1].

На середній стадії знаходиться більшість розвинутих країн, зокрема США, Японія, Франція, Канада і Німеччина. Застосування інституту ДПП у зазначених країнах наближене за різноманітністю застосовуваних моделей до першої групи, проте за масштабом охоплення галузей і територіальних рівнів спостерігається деяке відставання. Водночас рівень розвитку моделей ДПП можна охарактеризувати як високий. У компаніях цих країн, що реалізують інфраструктурні проекти, утворені спеціальні підрозділи, використовують широкий спектр інструментів для їх фінансування [1].

Країни третьої групи, що знаходяться на початковій стадії розвитку, в числі яких знаходиться і Україна, тільки приступають до формування законодавчої бази й інституційного середовища ДПП. У цих країнах питання ДПП відносно недавно стали обговорювати на різних рівнях державного апарату і бізнес-спільноти, кількість реалізованих проектів невелика та форми застосовуваних моделей не відрізняються різноманітністю.

Об'єднання фінансових ресурсів державного і приватного сектору дозволяє ефективніше вирішувати економічні і соціальні завдання. від такого об'єднання у формі ДПП виграють як бізнес, так і держава. Зрештою це служить підвищенню якості життя населення і посиленню конкуренто-спроможності національної економіки.

Література

1. Кнір М. О. (2018). *Державно-приватне партнерство: світовий досвід і досвід України* // Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Економіка, – 2018. – № 10. – С. 10-14: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2018_10_4
2. Хусаїнов Р. (2015). *Моделі державно-приватного партнерства: закордонний досвід та перспективи для України* // Науковий вісник ОНЕУ. Всеукраїнська асоціація молодих науковців.–Науки: економіка, політологія, історія, (4), 224 // <http://n-visnik.oneu.edu.ua> › 2015 › 224 › pdf.
3. Кириченко С.О. (2016). *Використання світового досвіду задля розвитку соціальної інфраструктури в регіонах України* // Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут». № 13 (2016) // <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/80088>

Удичка З.В.,
студ. гр. УАі-42,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Тревого О. І.
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

СПІВПРАЦЯ ДЕРЖАВИ, БІЗНЕСУ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ НА ПРИКЛАДІ «ДІЇ»

Головний ресурс, за допомогою якого відбувається безпосередня взаємодія громадян та бізнесу із державою, є застосунок «Дія». В 2019 новообраний президент Зеленський В.О. презентував суспільству таку ідею, за допомогою якої ще в 2020 вдалось лише за допомогою телефону брати участь в управлінні державою та налагоджувати відповідні комунікації [2]. За два місяці після запуску застосунку його завантажили 2 025 000 користувачів, і ця цифра надалі зростає. Станом на 2022 додаток встановило понад 17 мільйонів українців [1].

«Дія», як ресурс комунікацій з цифровою державою, важливий і для бізнесу. Головним завданням «Дії» є допомогти українцям у створенні, розвитку та масштабуванні бізнесу. З цією метою додаток містить інформацію про відкриття власного бізнесу, його реалізації та розвитку. Доступ до дії можливий як через додаток в телефоні, так і через офіційний сайт, на якому міститься інформація про ідеї, реальні кейси та актуальні новини, безкоштовні консультації, пропозиції та можливості. Філософія проекту «Дія Бізнес» – «надихати створювати бізнес в Україні; навчати підприємництва із дитинства протягом життя; допомагати зі стартом власного бізнесу; стояти на захисті українського підприємця – стежити за бізнес-кліматом та регуляторним середовищем; сприяти розвитку, масштабуванню та інтернаціоналізації українського бізнесу» [3].

Найбільш гостро суспільство потребує підтримки держави й швидкої комунікацій при форс-мажорах, одним з яких є війна. В «Дія» запроваджено розділ про державні та донорські програми, а також приватні ініціативи підтримки, які допоможуть зберегти бізнес, робочі місця та підтримати економіку України. «Дія» запропонувала онлайн-доступ до інформації, який не вимагає фізичного контакту, що в умовах війни подекуди є неможливим. Фахівці зможуть проконсультувати про початок роботи бізнесу, про оформлення його реєстрації, напями ефективною роботи.

Для громадян України, які вимушено переїхали за кордон, виникло багато проблем, пов'язаних з правилами й процедурами оформлення свого перебування, працевлаштування, легалізації, отримання фінансової підтримки від урядів приймаючих країн, зокрема країн ЄС. Першу інформаційну допомогу надає застосунок Дія, в якому враховано потреби й літніх людей – працює гаряча лінія із 8:00 до 20:00 (за київським часом), де провідні фахівці надають безкоштовну онлайн-консультацію.

В Дії охоплено практично всі сфери: пенсійне забезпечення та пільги, послугами при народженні дитини, початок будівництва, послуги щодо землеустрою, отримати довідки та витяги з питань пенсій, безпеки, транспорту, податків здоров'я чи будівництва. Також охоплена медична сфера – можна сформувати власний Covid-сертифікат про вакцинацію чи про одужання від хвороби.

Розширення ресурсу та можливостей дії триває. У 2021 презентовано платформу «Дія. Цифрова громада». Цифрова держава розпочинається з цифрової громади, що вимагає відповідних фахівців з цифрової трансформації на місцевому рівні. Платформа передбачає обмін досвідом між громадами з питань цифровізації (проекти, практики тощо). До таких цифрових проєктів, наприклад, належить ресурс щодо цифрових петицій, відкрите місто, консультації з громадськістю, бюджет участі[4].

Таким чином, дія є майданчиком співпраці, де держава не дистанціюється від суспільства, а стає ближчою. Публічні рішення приймаються з врахуванням потреби громади та бізнесу. Розвиток держави не сприймається як відокремлений, а лише у взаємозв'язку з громадами. Відповідно функціонувати і розвиватись цифрова держава без цифровізації громад не може. Відповідно позитивний досвід більш розвинутих громад передається іншим. Принципи взаємопідтримки, усунення асиметрії інформації, швидкі комунікації в сфері адміністративних послуг – все це створює засади для розвитку цілого суспільства.

Література

1. Коломієць В. Мобільний додаток «Дія» завантажили вже понад 2 млн громадян – Мінцифри. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hromadske.ua/posts/mobilnij-dodatok-diya-zavantazhili-vzhe-ponad-2-mln-gromadyan-mincifri>.

2. Офіційне інтернет-представництво Президента України. Зеленський В. Я мрію про державу у смартфоні, 2019. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/news/ya-mriyu-pro-derzhavu-u-smartfoni-volodimir-zelenskij-55585>.

3. Про національний проєкт Дія Бізнес. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://business.dii.gov.ua/about-project>.

4. Мінцифра презентувала платформу Дія.Цифрова громада для цифрових лідерів у регіонах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://thedigital.gov.ua/news/mintsifra-prezentovala-platformu-diyatsifrova-gromada-dlya-tsifrovikh-lideriv-u-regionakh>.

Фабрисова А.Д.,
студ. гр. УАРАі-11,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Михальчишин Н. Л.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ ШАБІВСЬКОЇ ОТГ)

Проблема оптимізації видатків місцевих бюджетів є надзвичайно актуальною з огляду як на проведення в Україні бюджетної реформи, так і на значну роль видатків для економічного розвитку. Видатки бюджету – це кошти, спрямовані на здійснення програм і заходів, передбачених відповідним бюджетом [1]. Видатки місцевих бюджетів – це економічні відносини, які виникають у зв'язку з фінансуванням власних і делегованих повноважень місцевих органів влади. Для ефективного управління видатковою частиною бюджету досить важливо правильно розподілити наявні фінансові ресурси, тобто отримати максимальні результати економічного розвитку при мінімальному витрачанні коштів [2].

До початку воєнних дій в Україні існували тенденції до зменшення покриття всіх необхідних видатків місцевих бюджетів. Наприклад, видатки загального фонду бюджету Шабівської ОТГ недофінансовано в 2020 році на 15,22 %, а у 2021 р. – на 2,55 %. Дана ситуація була викликана фінансовою кризою, яка охопила світову спільноту, підсиленою коронавірусом SARS-CoV-2 [3]. Можливими причинами неефективного виконання видатків місцевого бюджету Шабівської ОТГ є: неефективне використання бюджетних коштів; надмірна кількість державних цільових та бюджетних програм, які не завжди відповідають пріоритетам та ресурсним можливостям ОТГ; відсутність ефективних механізмів середньострокового планування; зменшення дохідної частини місцевого бюджету, що провокує скорочення обсягу видатків; недостатній рівень внутрішнього контролю, що не сприяє максимальній економії та ефективності використання бюджетних коштів; не врахування точки зору громадськості під час прийняття рішень щодо використання бюджетних коштів [2].

Відтак, до напрямів оптимізації видаткової частини місцевого бюджету Шабівської ОТГ можна зарахувати: наявність достатнього обсягу фінансових ресурсів для здійснення соціально-значущих і капітальних видатків; запровадження економіко-математичного обґрунтування бюджетних програм з чіткими цілями, обсягами видатків та бажаними результатами; необхідність забезпечення прозорості виконання місцевих бюджетів; здійснення дієвого бюджетного контролю за формуванням і використанням фінансових ресурсів місцевого бюджету; налагодження способів співпраці й взаємодії місцевої влади з громадськістю, а також організація громадських слухань стосовно важливих питань розвитку територій [4]. Зазначені заходи значно спростять процес фінансування

видатків місцевих бюджетів, підвищать прозорість бюджетного процесу на місцевому рівні та довіру місцевих жителів до представників влади.

Але, не лише криза та пандемія впливають на рівень виконання місцевих бюджетів. Военні дії на території України значно відобразились на системі видатків ОТГ, особливо в прифронтових районах. Варто відзначити, що війна суттєво змінила пріоритетні галузі фінансування органами місцевої влади. Так, визначено пріоритетність здійснення видатків – їх можна проводити насамперед на національну безпеку і оборону; далі за пріоритетом – соціальні видатки і захищені статті бюджету, після них можна проводити інші видатки [5]. Це суттєво обмежує можливості місцевих рад здійснювати заплановані видатки, навіть якщо вони мають на це фінансовий ресурс. В умовах війни Шабівська ОТГ, як прифронтове село в Одеській області, взяла на себе велику частку завдань в гуманітарній сфері, приймаючи потоки біженців з південних регіонів України та забезпечуючи оборону країни в системі територіальної оборони. Все це суттєво збільшує видатки Шабівської ОТГ та вимагає жорсткішого контролю за витратами та ефективного процесу їх розподілу [3].

Для оптимізації видаткової частини важливо створити підґрунтя до забезпечення економічної і соціальної стійкості територіальних громад. На місцях повинні консолідовано працювати усі сектори: державний, місцевий, приватний (бізнес), громадський, кожен з яких має свої функції та завдання. Ця співпраця дозволить громадам забезпечувати свою життєдіяльність у воєнний період та покращувати якість життя мешканців, надаючи усі необхідні послуги.

Література

1. Бюджетний кодекс України: за станом на 01.05.2022. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 30.09.2022).

2. Коваленко С.О., Ярцева Я.І. Підвищення ефективності видатків місцевих бюджетів у сучасних умовах// Бізнес Інформ, 2018. – № 7. – С. 245-250. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_7_37 (дата звернення 15.10.2022).

3. Офіційний сайт Шабівської сільської ради. URL: <https://shabivskagromada.gov.ua> (дата звернення 12.10.2022).

4. Стащук О. Бюджетна ефективність територій в умовах децентралізації, Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки, 2021. URL: <https://echas.vnu.edu.ua/index.php/echas/article/download/652/529>(дата звернення 14.10.2022).

5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» від 09.06.2021 № 590. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення 15.10.2022).

ПІДСЕКЦІЯ 4

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Білич В.В.,
студ. гр. ЕБ-11,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Корицька О.І.,
к.е.н., асистент кафедри теоретичної та прикладної економіки

РИНОК ЗЕРНА В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА НОВІ РЕАЛІЇ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ

Через вторгнення російських військ на територію України внутрішні та зовнішні економічні процеси припинилися повністю або частково. Це спричинили бойові дії, окупація міст та окремих об'єктів, втрата робочої сили (через мобілізацію, рух біженців та смерті цивільних). Однією з найбільш постраждалих галузей є зернова, одна з найрозвиненіших та прибуткових в Україні. Війна вплинула не тільки на експорт, а й на збір урожаю, зберігання та майбутні засіви.

Щоб виявити тенденції ринку зерна в Україні потрібно подивитися на статистичні дані. Найбільший збут зерна припадає на експорт, близько 70% [1]. Через війну в Україні постраждав весь світ, адже у глобальній торгівлі на експорт з України припадає 16% кукурудзи, пшениці – 11% і 15% на ячмінь у поточному маркетинговому році [1].

З 2013 до 2017 років експорт стабільно збільшувався на 7,1%-13,5%, а в 2019–2020 роках досягнув максимуму – 57,2 млн тонн [2]. Однак, з 2021 р. почав зменшуватися. Експорт зерна з України станом на 19 серпня склав майже *2,99 млн тонн, що на 51,6% менше*, аніж за відповідний період 2021–2022 років [3]. Згідно із прогнозам голови Мінагрополітики експорт минулорічного урожаю може скласти ≈ 50 млн тонн, а нового ≈ 18 млн тонн [3]. Значні фінансові втрати відчула економіка України через блокаду портів, з яких від початку війни припинили роботу вітчизняні морські порти. Це приносило збитки нашій економіці щодня в розмірі ≈ 170 млн доларів, за оцінками голови уряду Д. Шмигала; близько 25 млн тонн зерна залишилися невивізними у портах на той момент [4]. Однак, можемо констатувати, що тільки за місяць із моменту відкриття зернового коридору у серпні 65 кораблів відправилося з трьох працюючих портів, а загалом вивезли близько 4,1 млн тонн зерна, за останніми даними [5]. Основну частину продукції вивезли до Туреччини [5].

Ще один фактор, що наніс збитки для економіки України – розкрадання та знищення зернових запасів росіянами. У Мінагрополітики кажуть, що вкрадено щонайменше 400 млн тонн зерна та знищено зерновий термінал у Миколаєві [6]. Збитки вже оцінюють у 4 мільярди 300 мільйонів доларів [6].

На наступний рік території під посіви на зерно зменшаться, адже фермери обирають більш прибуткові культури як ріпак та соняшники. Експерти прогнозують, що близько 30% посівних площ будуть непридатними до посівів під час війни. У поточному році завершено збір пшениці більше 19 млн тонн, ячменю – 5,5 млн тонн, розпочато збір кукурудзи, на яку прогнозують 27 млн тонн. Показники є меншими за попередні роки, та кращими за прогнозовані.

Станом на 30 вересня 2022 року близько 4 млн українців перебуває за кордоном; достовірна кількість поранених та загиблих від рук агресора наразі невідома. Тобто, ці люди, що займалися в тому числі і обробкою земель, не можуть займати своїх попередніх посад і несуть економічні втрати для країни, через нестачу робочої сили. Держава почала програму по наданню субсидій для аграріїв, до якої вже надійшло 17000 заявок [5].

Отже, ринок зерна постраждав через війну, адже втрачено багато територій та робочої сили, але держава використовує всі доступні ресурси щоб заохочити людей повертатися до праці в аграрному секторі і відновити довоєнний урожай. Завдяки допомозі країн ЄС та власним зусиллям експорт та робоча сила відновлюються в потужності і завдяки ЗСУ наші землі знову будуть українськими.

Література

1. *Експорт українського зерна: в Мінагро озвучили підсумки серпня та прогнози на вересень.* [URL] : <https://landlord.ua/news/eksport-ukrainskoho-zerna-v-minahro-ozvuchily-pidsumky-serpnia-ta-prohnozy-na-veresen/>
2. *Обсяги експорту зернових з України в 2014–2020 роках.* [URL] : <https://www.slovoidilo.ua/2021/02/18/infografika/ekonomika/obsyahu-eksportu-zernovykh-ukrayiny-2014-2020-rokax>
3. *З початку 2022/23 експорт зерна з України склав 2,98 млн т.* [URL] : <https://latifundist.com/novosti/59730-z-pochatku-2022-23-eksport-zerna-z-ukrayini-sklav-298-mln-t>
4. *Україна втрачає \$170 млн щодня через заблоковані порти – Шмигаль.* [URL] : <https://biz.nv.ua/ukr/economics/ukrajina-vtrachaye-170-mln-shchodnya-cherez-zablokovani-porti-novini-ukrajini-50240697.html>
5. *Експорт зерна в Україні.* UA War Infographics. [URL] : <https://t.me/uawarinfographics>
6. *Росія вивезла щонайменше 400 тисяч тонн українського зерна – Мінагрополітики.* [URL] : <https://www.radiosvoboda.org/a/news-rf-zerno-ukrayina-minagropolityky/31915713.html>

Бончик К.С.,
студ. гр. МК-15,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Садова У.Я.,
д.е.н., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПІРАМІДА МАСЛОУ ДЛЯ УКРАЇНЦЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Від початку повномасштабного вторгнення військ росії в Україну потреби наших співгромадян, пріоритети їх задоволення зазнали значних змін. Згідно з опитуванням від Google Україна («Programatic Media Group»), проведеного у серпні 2022 року, 70% респондентів зазначають, що війна вплинула на психологічну сферу їхнього життя [1]. Постійна загроза базовим потребам й надалі нівелює прагнення людини до вищих ланок самореалізації. В цих умовах актуальною темою стає дослідження стану справ та чинників змін потреб українців за пірамідою Маслоу

«Піраміда потреб по Маслоу» – це відображена в схемі психологічна теорія людської мотивації потреб, висунута американським психологом Абрагамом Маслоу в 1943 році. Суть теорії полягає в поясненні мотивації тих чи інших дій людини, залежно від їх першорядної важливості у задоволенні потреб. Піраміда складається з п'яти рівнів: фізіологічні потреби, безпека та комфорт (базові потреби); соціалізація, визнання (психологічні потреби); самоактуалізація (самореалізація). Допоки людина не забезпечена базовими потребами, вона не може перейти на вищі ланки. Але як «зламали» усю систему піраміди українці під час війни? Для пошуку відповіді на питання, скористаємося результатами кількох досліджень [1; 2; 3; 4].

Рис. 1 Піраміда потреб по Маслоу

Так, за даними соціологічних опитувань дослідницької компанії Gradus [3] після 24 лютого 2022 року провідними емоціями українців стали страх (40%) та гнів (41%). У широкому сенсі «ми всі разом звалилися» з верхівки піраміди Маслоу до самого низу. І замість планів підкорити світ, першочерговою потребою вийшла потреба фізичної безпеки. Проте суспільство значно соціалізувалось та досить швидко адаптувалось до поточних умов. Потужний негативний чинник у вигляді війни спричинив «руйнацію» піраміди Маслоу для українців. Люди об'єдналися, задовільняючи цим ланки своїх психологічних потреб. Вони спілкуються, знаходять однодумців, піклуються про ближніх та отримують турботу у відповідь. Їхня згуртованість забезпечує їм базові потреби. Зараз багато чого тримається на довірі та підтримці, що є ознакою найвищого рівня піраміди – лідерства. Волонтери й активісти зуміли зібрати довкола себе людей, за лічені години закриваючи фактично усі персональні та державні потреби (харчування, ліки, житло, кошти). Яскравим прикладом національної взаємодовіри став фонд Сергія Притули та проєкт «Народні байрактари».

Отож, можна дійти висновку, послідовність рівнів потреб за пірамідою Маслоу не відповідає актуальним потребам українців. Уся її структура – хибна. На жаль, сучасні тлумачення теорії вченого часто нехтують принципово важливим поняттям інтегрованої ієрархії, натомість концентруючись на піраміді зі сходинками, хоча у своїх опублікованих працях Маслоу не зображував ієрархії потреб у такому вигляді. До речі, дослідження Тодда Бріджмана виявило, що насправді «піраміду Маслоу» створив у 1960-х один з консультантів у сфері управління. Відтоді вона швидко набула популярності в молодій галузі знань з організаційної поведінки.

Література

1. Аліна Бородій *Industry Manager, Creative Strategies, Google* «Сприйняття рекламного креативу під час війни» (жовтень 2022 р.) – URL: <https://services.google.com/fh/files/events/webinar.pdf>
2. Піраміда Маслоу – що це таке простими словами, коротко. – URL: <https://termin.in.ua/piramida-maslou/>
3. Як змінились життя і поведінка українців – інсайти із досліджень воєнного часу- URL: https://gradus.app/documents/216/Gradus_Dentsu_05052022.pdf
4. Марк Лівін «Не лише їжа та сон». Як теорія потреб Маслоу може покращити життя – URL: <https://www.the-village.com.ua/village/knowledge/book-of-the-week/313755-kniga-tizhnya-za-mezhami-piramidi-potrebi>

Борейко Х. А.,
студ. гр. ОП-11,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Корицька О.І.,
к.е.н., асистент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ДЕПОРТАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Повномасштабна війна в Україні спричиняє не лише зменшення ВВП, спад економіки, руйнування інфраструктури але і значні соціальні проблеми і трагедії. З початку повномасштабної війни в рамках кампанії «Трибунал для путіна» правозахисники задокументували близько 20 тисяч воєнних злочинів, включаючи депортацію. Відкриті джерела російської федерації (рф) повідомляють, що депортованих дітей є близько 690 тисяч, проте, згідно з даними Національного інформаційного бюро [1] (станом на ранок 15 жовтня 2022 року) інформація є лише стосовно 8140 дітей. Такими діями рф порушує норми статті 49 Женевської конвенції [2] про захист цивільного населення під час війни, яка забороняє здійснювати примусове переселення, або депортацію осіб з окупованої території.

Серед примусово депортованих дітей більшість становлять вивезені з кимось із дорослих, частина – діти, які втратили батьків та родичів під час війни, та інші – діти-сироти. Проте, алгоритм для всіх однаковий: спершу у них забирають документи, позбавляють засобів комунікації та розподіляють, здебільшого у віддалені регіони рф. Країна-агресор називає це «добровільною евакуацією», утім вони не збираються повертати вивезених дітей, що підтверджує наступне: наприкінці травня 2022 року президент рф підписав указ, щодо спрощення надання громадянства усім українцям від 11 липня 2022 року [3].

Утім, паспортизація українських громадян не має юридичної сили, як і усиновлення росіянами українських дітей. Однак процедура усиновлення є небезпечна тим, що усиновлювач може змінити паспортні дані дитини, що унеможливить у майбутньому ідентифікувати наших дітей (порушення конвенції ООН про права дитини [4]: стаття 8, якою встановлено зобов'язання держав поважати право дитини на збереження індивідуальності, включаючи громадянство, ім'я та сімейні зв'язки, не допускаючи протизаконного втручання, а також стаття 21, де закріплено обов'язок держав забезпечувати, щоб усиновлення дитини дозволяли лише компетентні органи влади згідно за всіма правилами).

Метою депортації є знищення України як держави, української нації та етносу. З відкритих джерел ми спостерігаємо русифікацію українців на окупованих територіях, а також тих, кого вивезли примусово. Цим людям насаджують російську пропаганду та створюють умови культурної асиміляції.

За даними Національного інформаційного бюро на сьогодні повернуто 96 дітей [1]. Цей процес є неймовірно складним з двох причин: складність прове-

дення ідентифікації та відсутність дипломатичних зв'язків з рф. Першим етапом є збирання усієї можливої інформації про дитину. До прикладу, це звірка усіх баз даних: медичної, соціальної, освітньої та інших сфер, проте єдиного алгоритму немає. Для кожної дитини підбирається власний метод, що ускладнює процес, адже через це неможливо повернути всіх одразу. Далі, через розірвані дипломатичні відносини з країною-агресором, питання повернення та пошуків дітей обговорюється через посередників. Україна співпрацює з Міжнародним Червоним хрестом, ЮНІСЕФ, та іншими організаціями, які долучаються до цього питання.

На сьогодні немає точної інформації щодо кількості зниклих дітей, проте, за особистим дорученням Президента України було створено платформу «Діти війни» [1], яка запрацювала 1 серпня 2022 року. Портал виконує дві основні функції: інформативну – щодня оновлюються актуальні дані про дітей, які постраждали внаслідок війни (загинули, зазнали поранень, зникли безвісти чи депортовані), та допомогу в розшуку дітей – портал дає змогу зв'язатись з правоохоронними органами (можна надати інформацію про постраждалу дитину).

Отож, зараз як ніколи важливо отримувати максимальну кількість інформації, щоб фіксувати, розслідувати та рятувати юних громадян, а також для передання справ у міжнародні судові інстанції.

Література

1. *Національно-інформаційне бюро («Діти війни»)*. URL: <https://childrenofwar.gov.ua/>
2. *Женевська конвенція про поводження з військовополоненими (укр/рос)*. ООН; Конвенція, Угода, Положення [...] від 12.08.1949. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text
3. *Путін спротив отримання російського громадянства для всіх жителів України. В МЗС відреагували. Суспільне. Новини*. URL: <https://suspilne.media/259370-putin-sprostiv-otrimanna-rosijskogo-gromadanstva-dla-vsih-ziteliv-ukraini/>
4. *Фейсбук-аккаунт аккаунт уповноваженого Верховної Ради України Д. Лубінця*. URL: <https://www.facebook.com/dmytro.lubinets>

Вахняк О. В.,
студ. гр. МЕ-12,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Корицька О.І.,
к.е.н., асистент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ВОЛОНТЕРСТВО В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

З першої хвилини повномасштабного російського вторгнення українці єдналися та проявляють мужність. З війною ми стикнулися в 2014-му, і за вісім років не лише загартували свій дух, але й розвинули волонтерську культуру в Україні. Благодійністю опікується чи не кожен, не звертаючи уваги на вік, сферу діяльності та досвід організації команд і процесів.

З 24 лютого до 30 червня 2022 року в Україні зареєстрували 4365 організацій громадянського суспільства. Таку інформацію Центр демократії та верховенства права (ЦЕДЕМ) отримав від Міністерства юстиції України. Серед зареєстрованих – 3364 благодійні та 1001 громадська організація. Деякі з них є новими, інші – раніше працювали неформально, а зараз отримали офіційний статус. Ці цифри значно перевищують торішні показники. Для прикладу, за весь 2021 рік у країні з'явилися 792 нові благодійні організації. А за трохи більше як 4 місяці 2022-го – у понад 4 рази більше [1].

Нижче подаємо перелік основних та найбільш активно діяльних благодійних волонтерських організацій, які функціонують в Україні та наближають нас до перемоги:

1. Повернись живим. Цей фонд активно функціонує ще з 2014 року, тому в переддень повномасштабного вторгнення на його рахунок небайдужі українці надіслали 48 млн гривень. Наприкінці липня 2022 року загальна сума української народної допомоги нашій армії склала 4 млрд грн. Заснував "Повернись живим" Віталій Дейнега.

Основним напрямком діяльності фонду є закупівля тактичного обладнання для наших воїнів: тепловізори, засоби захисту, квадрокоптери й авто, засоби розвідки та вогневої протидії.

2. Благодійний фонд Притули. Раніше Сергій Притула був телеведучим та політиком, однак сьогодні він – повелитель «народного Байрактара» та володар космічних очей. Одними з найвідоміших ініціатив Притули стали: благодійний аукціон спільно з переможцями Євробачення 2022 музичним гуртом Kalush Orchestra, де збирали кошти на потреби ЗСУ та коментуванням футбольного матчу української збірної з політиком, телеведучим Олександром Скічком, під час якого збирали на тактичні планшети військовим.

Загалом цей фонд забезпечує українських воїнів засобами зв'язку, оптичними пристроями, дронами та БПЛА, транспортом та засобами тактичної медицини. Не забуває фонд і про постраждалих мирних громадян. Частину коштів

скеровують в гуманітарний прифронтний штаб, який допомагає цивільним в окупації та прифронтних містах й селах. Допомагає координувати фінансову та гуманітарну допомогу налагоджена логістична система з п'яти центрів в Україні та Польщі.

3. *United 24*. Головний лозунг цієї волонтерської ініціативи це донат одним кліком з будь-якої точки світу. Запустив дію цієї платформи Президент України Володимир Зеленський. Усього за три місяці роботи вдалося зібрати понад \$175 млн, які направили на такі важливі напрямки: підтримку ЗСУ, медичні й гуманітарні потреби цивільних, відновлення інфраструктури в регіонах.

Щоб привернути якомога більше уваги та допомоги, для кожного напрямку виділили амбасадора зі світовим ім'ям. Обличчям медичної допомоги став гурт Imagine Dragons, а креативний директор дому моди Balenciaga Демна Гвасалія просуватиме напрям відбудови країни. Щоб людям було зручніше, надсилати кошти у фонд UNITED 24 тепер можна надсилати кошти на кожен окрему потребу. Можна обрати, в який напрям ти хочеш спрямувати свої фінанси [2].

Поряд із вищенаведеними найбільш потужними волонтерськими організаціями працюють багато інших громадських організацій, фондів та груп, до прикладу, Razom for Ukraine, KSE Foundation, Коло, Армія SOS, Зграя, Корпорація монстрів і багато інших.

Отже, бачимо що з 24 лютого 2022 року волонтерський рух в Україні значно активізувався, після початку повномасштабної війни в Україні стрімко набула популярності культура благодійності. Десятки тисяч людей в Україні на початку війни частково або повністю змінили професії та стали волонтерами на користь своєї країни. Кількість благодійних організацій збільшилось в 5 разів у порівнянні з 2021 роком. Саме цим авторитетним волонтерським організаціям, які стоять на фронті гуманітарної, мілітарної й тактичної допомоги до снаги зробити неможливе й забезпечити армію та цивільних усім необхідним.

Література

1. *За час повномасштабної війни в Україні з'явилося 4365 громадських та благодійних організацій. Центр демократії та верховенства права. [URL]: <https://cedem.org.ua/news/4365-gromadskyh-ta-blagodijnyh/>*

2. *Скажи їм дякую: 10 благодійних організацій, які наближають нас до перемоги. Вікна ТВ. [URL]: <https://vikna.tv/styl-zhyttya/10-volonterskyh-organizacij-ukrayiny-yaki-praczuuyut-pid-chas-vijny/>*

Курило С.А.,
студ. гр. МК-15,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Садова У.Я.,
д.е.н., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки

КОМПАНІЇ, ЯКІ НЕ ВИЙШЛИ З РИНКУ РОСІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ: ЕКОНОМІЧНИЙ І МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИЙ АСПЕКТИ

Війна Росії проти України відкрила тему солідарності країн світу у боротьбі проти геноциду українського народу. Це десятки тисяч загиблих, поранених, згвалтованих, мільйони людей зі статусом «тимчасово переміщені особи». В підтримку українців велика кількість компаній припинили свій бізнес в країні-агресора. Проте, далеко не усі суб'єкти ринку зайняли таку позицію. Останні продовжують вести бізнес, що викликає критику інших як з погляду моралі (усе має конкретну – не тільки фінансову – цінність в сучасному світі), так й прибутків, отриманих на токсичному російському ринку). Проаналізуємо процес виходу компаній з російського ринку детальніше.

За даними спеціальних досліджень у першій хвилі виводу бізнесу з ринку росії заявили про свої наміри компанії з чіткими моральними принципами. Для глобальних світових брендів, які ніяк не могли не відреагувати на війну в європейській країні, це був урок [1; 3]. Так, на думку Катерини Маркевич, провідного експерта економічних і соціальних програм Центру Разумкова, відсікання агресора від фінансових ресурсів стало вагомим інструментом на полі битви [4]. І ним скористалися корпорації, наклавши на себе санкції. Компанії діяли на випередження, значно підсиливши ефект від вже запроваджених та лобіюючи введення нових. За даними дослідження Павла Кухти, компанії навіть здебільшого виграли від цього виходу, тому що вартість акцій публічних компаній в середньому зросла після виходу з ринків РФ, аніж вони втратили доходів та активів на російському ринку.

Проте деякі компанії мають зовсім інші погляди стосовно цієї ситуації. Вони або припиняють вкладати нові інвестиції в росії, не виходячи із ринку, або просто чекають розвитку подій. Щоб пришвидшити вихід компаній з росії українські студенти із США створили сайт Don't Fund War, де можна перевірити певний товар щодо присутності на ринку та знайти інструкцію для бойкоту та заклику зупинити бізнес у країні-агресора. Також компанії у списку поділено на п'ять категорій – А, В, С, D та F, де А – повністю покинули РФ; В – пішли, але з можливістю повернутися; С – скоротили операції; D – відмова від нових інвестицій/розвитку; F – business as usual. Це призвело до того, що велика кількість компаній бажає приєднатися до списку корпорацій, які виводять бізнес з росії. Незважаючи на деяку тривалу нестійкість, російський імпорт значною мірою впав, і країна стикається з серйозними проблемами, пов'язаними з забез-

печенням важливих ресурсів, запчастин і технологій від нерішучих торгових партнерів, що призводить до широкомасштабного дефіциту поставок у національній економіці. Найпопулярніші компанії, що продовжують вести бізнес в росії, як і до війни: Asus, Huawei, Auchan-Retail, Metro, Raiffeisen Bank International, Alibaba Group, Novartis, D-BASF, Aalberts, Acer, Align Technology, Cloudflare, Didi, Leroy Merlin, Bayer та інші. До речі, за даними дослідження, проведеного фахівцями Єльського університету, станом на 18.09.2022р. ситуація з виходом бізнесу з росії є наступна [2]: 17 повністю покинули ринок; 500 тимчасово призупинили свою діяльність, але розглядають можливість повернутися; 169 скоротили обсяг поточних операцій; 159 призупинили нові інвестиції/розвиток; 240 продовжують працювати без будь-яких змін.

В Україні Рада економічної безпеки, яка створена наприкінці 2021 року з метою напрацювання експертизи з виявлення та протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам, постійно закликає зробити правильне моральне рішення, розірвати всі стосунки з росією. До речі, щоб стимулювати компанії покинути російський ринок, уряди інших держав можуть запроваджувати додаткові обмеження на торгівлю з РФ, наприклад, заборонити постачання до неї продукції машинобудування та автомобілів, хімічної продукції, обладнання для енергетичної галузі, фінансових послуг. Долучитися можуть усі громадяни, бойкотуючи тих, хто не хоче зупиняти кривавий бізнес у росії.

Література

1. *Подак К. Спонсори війни. Zahid.net.- URL: https://zaxid.net/sponsori_rosiyskoyi_agresiyi_n1540075*
2. *Соловчук Л. Russia goodbye. Thepage.ua – URL: <https://thepage.ua/ua/business/majzhe-1000-kompanij-zgornuli-svoyu-diyalnist-u-rosiyi-deyaki-zalishilisyia-skladeno-povnij-spisok>*
3. *Пилипенко Я. Вести справу в РФ стає менш вигідно, але міжнародний бізнес це не зупиняло. Що зараз? Epravda.com.ua – URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/10/10/692379/>*
4. *Маркевич К. Чи є виправдання міжнародним компаніям, які продовжують працювати в країні-агресорі? – URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/13/686986/>*

Лазорко С. Ю.,
студ. гр. МК-12,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Корицька О.І.,
к.е.н., асистент кафедри теоретичної та прикладної економіки

УКРАЇНСЬКА ЕКОНОМІКА ПІД ЧАС ВІЙНИ. ШЛЯХИ ЇЇ ВІДНОВЛЕННЯ

Вже понад 232 дні триває повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну. Ні для кого не секрет, що війна це надзвичайно дороговартісний процес. І видатки нашої держави на комплексний захист та підтримку економіки, за інформацією глави Уряду Дениса Шмигала, становлять близько 2 млрд гривень щодня [1].

Розглянемо окремі приклади руйнувань. З початку військової агресії росії в Україні пошкоджено, зруйновано або захоплено понад 15,3 тис. багатоповерхівок, 115,9 тис. приватних будинків, 44 соціальні центри, 1 118 закладів середньої освіти, 1 991 магазин, 593 аптеки, 188,1 тис. приватних автомобілів, 9,5 тис. автобусів, 492 трамваї та тролейбуси, 978 медзакладів, 511 адмінбудівель [2].

За оцінкою KSE Institute, загальний обсяг знищеної чи пошкодженої житлової нерухомості складає близько 26 млн кв. м. [2]. Відтак, статистика невтішна: за перший тиждень квітня прямі втрати економіки України досягли показника 80,4 млрд доларів, або 2,4 трлн гривень, і ця сума зростатиме. У Міністерстві економіки України наголосили, що близько 30% українських підприємств повністю припинили діяльність, 45% частково працюють [3]. Зупинка роботи підприємств через активні бойові дії на території більшості міст, через пошкодження або знищення цілих заводів та об'єктів інфраструктури створили величезний дефіцит в українському бюджеті та негативно впливають на економіку і суспільство [4].

Але все залежить від нас і є багато способів аби підтримати нашу економіку і допомогти їй розвиватись:

1. Відновити український бізнес, зокрема, виробництво вітчизняних товарів, роботу кафе, ресторанів, надання різноманітних послуг тощо.

2. Бойкотувати на рівні держави та громадян компанії, які спонсорують і продовжують вести господарську діяльність в економіці країни-агресора. Публічний вихід міжнародних компаній з російського ринку демонструє чітку позицію і підтримку України.

3. Вести інформаційну війну усіма можливими шляхами та формами: соціальні мережі, новини, радіо, телеканали, інтерв'ю, залучення блогерів та інфлюенсерів і так далі, аби світ бачив і чув про наші проблеми і не залишався осторонь.

4. Провести оперативну державну політику у податковій та митній сферах. А саме: зменшити адміністративне та податкове навантаження на вітчизняний бізнес, що дасть можливість залишати більше коштів в грошовому обороті та мати ресурс на подолання актуальних викликів сьогодення.

5. Активно провадити роз'яснювальну роботу серед населення, особливо молоді, щодо прихованого спонсорування війни через підтримку російськомовних музичних платформ, переглядів фільмів, ютубу, підвищуючи таким чином їхню монетизацію та прибутковість.

6. Волонтерити, допомагати армії, долучатись до офіційних зборів коштів на пряму допомогу Збройних Сил України, проекти із відновлення інфраструктури чи допомогу внутрішньопереміщеним українцям.

Отже, нинішня ситуація в країні є найскладнішою, але Україна не одна у цій війні. Ми повинні розуміти, що економічний фронт так само важливий як і військовий. Український народ і держава повинні бути згуртованими, єдиними, працювати і допомагати заради нашої спільної перемоги!

Література

1. Шмигаль розповів, скільки день війни коштує українському бюджету. Слово і діло. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/04/04/novyna/finansy/shmyhal-rozpoviv-skilky-den-vijny-koshtuye-ukrayinskomu-byudzhetu>

2. Прямі збитки української інфраструктури внаслідок війни перевищили \$114 мільярдів. KSE. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3567272-prami-zbitki-ukrainskoi-infrastrukturi-vnaslidok-vijni-perevisili-114-milardiv-kse.html>

3. Тривала війна стає більш вірогідною. Яка економічна політика потрібна Україні? Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/08/14/690382/>

4. Українська економіка під час війни .Що далі? Українська правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/15/685810/>

Лопачук О. О.,

студ. гр. ЕВ-21,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Корицька О.І.,

к.е.н., асистент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ТЕНДЕНЦІ НЕПОВЕРНЕННЯ БІЖЕНЦІВ В УКРАЇНУ

У зв'язку із повномасштабною війною, яку 24 лютого розпочала росія на українській землі, багато громадян України вимушено покинути батьківщину та рятували власні життя за кордоном. Із 24 лютого до 2 жовтня 2022 року фахівці ООН зафіксували 15246 випадків загибелі або поранення цивільних осіб в Україні [1]. За найновішою інформацією, з України виїхало 7 млн громадян [1]. Однак, невизначеною залишається ситуація із українцями, яких примусово вивезли і продовжують вивозити без їхньої згоди і бажання в росію.

Щоб виявити ризики і тенденції неповернення біженців в Україну соціологи, журналісти, демографи намагаються дослідити умови їх проживання в чужій країні та бажання повернутися додому. За результатами опитування, яке проводила соціологічна група «Рейтинг» на початку травня, близько 8-9% українців заявили, що вони не мають наміру повертатися в Україну. Про те, що Україна втратить від 7% і більше населення інформує директор Київського міжнародного інституту соціології (КМІС) В. Паніотто [2]. Водночас, Е. Лібанова (директор Інституту демографії і соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України) застерігає, якщо війна буде тягнутися понад рік за кордоном назавжди залишаться 5 млн українців [2].

На початку осені 2022 року кількість біженців не зменшується – люди продовжують втікати з країни, зокрема в Чехії у вересні кількість біженців зростає утричі [1]. Для дослідження найбільш актуальних проблем вимушено переміщених осіб та біженців з України ми провели власне анонімне анкетне опитування серед українців за кордоном (рис. 1).

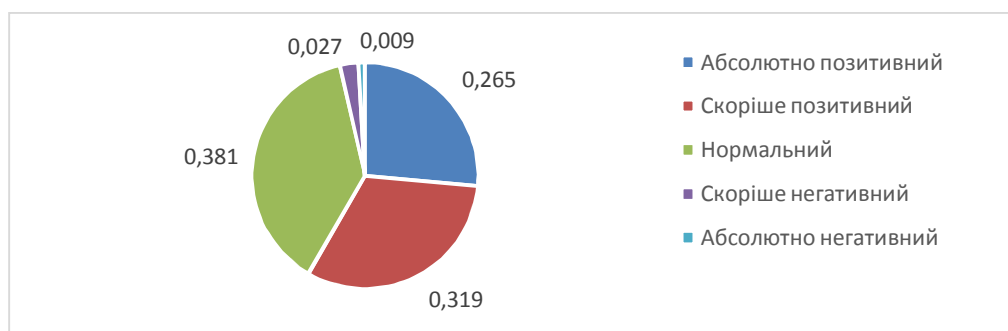

Рис. 2. Досвід перебування біженців за кордоном

Джерело: розраховано авторами шляхом опитування громадської думки на основі анонімного анкетного опитування

Основа вибірки – громадяни України, які виїхали закордон після 24 лютого 2022 року. Фактична кількість обстежених – 120 осіб. За результатами досліджень встановлено, що 22,5% осіб планують повернутися в Україну одразу після завершення війни, 22,5% не планують, 15,8% – планують але через декілька років, після завершення війни, натомість 28,3% – важко відповісти. Такі результати насторожують.

Основними ризиками неповернення біженців в Україну вважаємо:

1. Адаптацію. Чим довше триватиме війна, тим швидше українці вчистять нові мови, шукатимуть за кордоном роботу, віддаватимуть дітей у місцеві школи та університети.

2. Інтеграцію. Протягом попередніх місяців багато чоловіків, які були на заробітках до повномасштабної війни, негайно забрали в Європу своїх дружин та дітей.

3. Асиміляцію. Переважна частина жінок, які виїхали за кордон без чоловіків, знайшли собі роботу, винаймають прийнятне житло, їх діти ходять до шкіл, дитсадків, вступили до університетів, а коли знімуть заборону на виїзд чоловіків за кордон, голови сімейства поїдуть до дружин і дітей і, ймовірно, там залишаться.

4. Освіченість. Серед біженців дуже багато конкурентних, дефіцитних кадрів, які користуються великим попитом на іноземному ринку праці.

Отже, ризики неповернення біженців з-за кордону є дуже високими. Станом на зараз точні плани щодо повернення на батьківщину багатьом біженцям назвати важко. Більшість із них кажуть, що це залежить від рівня небезпеки, який панує в Україні. Окрім військової ситуації, суттєво на неповернення громадян впливає рівень життя, який змогли досягти біженці на чужині, досвід перебування, працевлаштування та переваги здобування освіти за кордоном.

Література

1. *Ukraine – civilian casualty update as of 2 October 2022 UKR.* [URL] : <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2022-10/Ukraine%20-%20civilian%20casualty%20update%20as%20of%202%20October%202022%20UKR.pdf>.

2. *Дорога додому. Як повернути в Україну біженців з-за кордону?* РБК-Україна. [URL] : <https://www.rbc.ua/ukr/news/doroga-domoy-vernut-ukrainu-bezhentsev-rubezha-1655823664.html>.

Малинич Р. С.,
студ. гр. ЕКСЕі-11,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Садова У.Я.,
д.е.н., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки

ВЕБ-ПОРТАЛ ЯК ЗАСІБ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ЗВО І ЗПТО РЕГІОНУ

З розвитком інформаційних технологій в Україні популяризація діяльності закладів системи освіти стала однією з важливих задач державного управління. Нині ці технології перестають бути чимось надзвичайним у житті пересічної людини, доступ до них отримує усе більша кількість населення, Інтернет стає затребуваним у найбільш віддалених куточках Планети. Мережа Інтернет є основним джерелом інформації, оскільки представлена величезною кількістю сайтів, соціальних мереж, віртуальних спільнот, засобів електронних комунікацій. Усе це дозволяє розширити межі географічного, міжкультурного спілкування. Це шлях до пізнання нового, розвитку творчості, до простої комунікації.

Ціль даної публікації полягає в узагальненні досвіду реалізації Проекту регіонального розвитку «Моніторинг реалізації інтелектуального потенціалу випускників закладів вищої та пр та професійнотехнічної освіти прикордонного регіону: соціальне партнерство, державне і регіональне замовлення», який виконувався в рамках секторальної підтримки ЄС у Львівській області в 2018-2020

роках за безпосередньою участю автора [1] та популяризації діяльності закладів ЗВО і ЗПТО Львівської області завдяки розробці Інтернет(Веб)-порталу «Індикатори якості та ефективності професійної і вищої освіти Львівщини». Принагідно слід вказати, що ідея Проєкту полягала у вирішенні управлінської задачі підвищення ефективності використання бюджетних і приватних коштів, які вкладені у вищу і професійну освіту через запровадження моніторингу кар'єри випускників. У процесі роботи командою Проєкту було підготовлено кілька аналітичних звітів за результатами окремих соціологічних опитувань, які лягли в основу подальшої роботи над розробкою веб-порталу. Йдеться про обстеження випускників ЗПО регіону з питань зайнятості та якості професійної освіти; випускників ЗВО регіону з питань зайнятості та якості вищої освіти; роботодавців з питань потреби в кадрах та якості їхньої підготовки (опитування проведено відповідно до наперед укладеної угоди з асоціацією Львівського обласного об'єднання роботодавців). Крім цього, збір додаткової інформації було забезпечено через організацію фокус-груп з керівниками ЗПТО роботодавцями і експертами.

Мета Веб-порталу полягала у тому, щоб надати доступ до результатів опитування, візуалізувати анкетні дані у легкій для сприйняття формі, диверсифікувати ключову інформацію для різних споживачів (аудиторія – абітурієнти, керівники закладів освіти, органи влади як державні, так і регіональні, роботодавці). Процес розробки сайту став відображенням робіт, пов'язаних із супровідом попиту на інформацію практично від анкети до користувача.

Нині проводиться робота з модернізації Веб-порталу, яка включає не тільки нові можливості технічної платформи, котра використовується. На часі проведення робіт з розширення функціоналу взаємодії з користувачами (отримання зворотнього зв'язку), формування механізму популяризації відповідних робіт і діяльності установ ЗВО та ЗПТО регіону. Важливим завданням залишається наповнення сторінок у доступному для широкого кола споживачів форматі.

Загалом, роль Веб-порталу (як засобу популяризації діяльності закладів ЗВО та ЗПТО регіону) визначається якістю представлення на ньому інформації. А це питання аналізу статистики його відвідуваності.

Іншим блоком питань для розвитку Веб-порталу є те, що робота залежить не тільки від технічних спеціалістів, але й фахівців та професіоналів у сфері маркетингу. Лише спільними зусиллями можна забезпечити постійний характер і коректність рішень з коригування платформи з врахуванням потреб, викликів і можливостей суспільства, яке змінюється.

Література

1. *На Львівщині за участю політехніків триває реалізація проєкту з відстеження якості системи професійної і вищої освіти. НДЦ «ДЕМОС» НУ «Львівська політехніка»: веб-сайт. URL.: <https://lpnu.ua/news/na-lvivshchyni-tryvaie-realizatsiia-proiektu-z-vidstezhennia-iakosti-osvity> (дата звернення: 17.10.2022).*

2. *Уляна Садова, Ольга Гринькевич, Тетяна Степура, Ростислав Малинич «Карпатські ескізи до моніторингу працевлаштування випускників» (За підсу-*

мками громадських слухань результатів Проєкту "Моніторинг реалізації інтелектуального потенціалу випусників закладів вищої та пр та професійнотехнічної освіти прикордонного регіону: соціальне партнерство, державне і регіональне замовлення". 6-9 лютого 2021 року). НДЦ «ДЕМОС» НУ «Львівська політехніка»: веб-сайт. URL.: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2021/2/16/news/8565/dem-000-slavske-09022020-ndc-demos-redagovano.pdf> (дата звернення 18.10.2022).

Назарчук В. Ю.,
студ. гр. ЕБ-12,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Корицька О.І.,
к.е.н., асистент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ, АБО ЯК ВІЙНА ВПЛИНУЛА НА ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ

Повномасштабна війна змусила багатьох людей опинитись у скрутній ситуації. Окрім допомоги держави, на поміч прийшли волонтери. Відтак, сотні тисяч людей приєдналися до волонтерського руху: допомагають у гуманітарних штабах, плетуть маскувальні сітки, закупають амуніцію тощо.

Волонтерський рух – громадський рух, який базується на добровільному об'єднанні волонтерів з метою провадження будь-якої соціальної, добровільної, неприбуткової та вмотивованої діяльності, що має суспільно корисний характер[1]. За даними UN Volunteers (підрозділ ООН, присвячений волонтерству та волонтерській діяльності), приблизно кожен сьомий землянин є волонтером – таких майже мільярд (970 млн, якщо бути точнішими). Їхня робота є еквівалентом 125 млн повноцінних робочих місць або \$1,348 трлн – а це 2,4% світової економіки. Це дуже різні люди з різними професіями, статками, інтересами та цілями, але всі вони мають спільну цінність – небайдужість до того, що відбувається навколо [2].

Українські волонтери помітно відрізняються від інших [3]:

- у нас є досвід військового волонтерства (що є рідкістю для інших країн);
- українське волонтерство не підтримується державою.

У нас немає жодної державної програми, яка була б спрямована на розвиток волонтерства. Хоча в інших країнах такі програми є [3].

В Україні близько 12% населення долучається до волонтерського руху, і ця цифра потроху зростає. Щоб волонтерство приносило користь і задоволення, воно не обов'язково має займати весь наявний час. Волонтерство – це знайти те, що відгукується особисто вам та вписується у ваше життя[2].

Після початку повномасштабної війни в Україні, одразу були створені штаби допомоги, фонди та платформи, які займаються збором коштів на допомогу нашій армії та всім, хто постраждав від війни [4]. Сила народної підтримки виявилася настільки потужною, що соціальними мережами почали ширитися жарти, мовляв, українці можуть назбирати не лише на Байрактари, а й на космічний корабель [4].

Аналізуючи різні форми волонтерських рухів, різні причини, чому люди стають волонтерами та яку користь це приносить громаді, постає питання: так чому б не перетворювати волонтерські проекти та ініціативи на державні інституції (раз останні не справляються зі своїми функціями) [3]? Що ж, відповідей на це може бути кілька, і одна з них – державі та волонтерам варто вчитись одне в одного, а не змагатись між собою; підтримувати, але не скидати відповідальність [3].

За результатами наукових досліджень, волонтерство має переваги для здоров'я. Люди, що займаються ним, часто мають довшу тривалість життя, нижчий рівень стресу, кращу роботу мозку тощо.

І, звичайно ж, волонтерство допомагає розширити кругозір, коло спілкування. Окрім того, волонтери беруть активну участь у розбудові громадянського суспільства, що робить окремі спільноти сильнішими – а загалом, і всю країну [2].

Отже, волонтери – це люди, які перші відкликнулись на проблеми сьогодення, адже ще з 2014 року вони допомагають нашим військовим, переселенцям та людям, які постраждали від війни. Вони бувають в найгарячіших точках, привозять туди їжу, допомагають як можуть, аби хоч якось зробити життя військових та цивільних кращим.

Література

1. *Про волонтерський рух. Проект Закону України від 13.04.2009 № 4345 (Одержаний ВР України).* [URL]: <https://ips.ligazakon.net/document/JF3CP00A?an=8>.

2. *Волонтерство – все, що потрібно знати.* [URL]: <https://givingtuesday.org.ua/blog/volonterstvo-vse-scho-potribno-znati/>.

3. *Чому містам потрібні волонтери?* [URL]: <https://kufer.media/misto/publichne-dobro-chomu-lyudy-stayut-volonteramy-i-yake-znachennya-tse-maye-dlya-mist/>.

4. *Скажи їм дякую: 10 благодійних організацій, які наближають нас до перемоги.* Вікна ТВ. [URL]: <https://vikna.tv/styl-zhyttya/10-volonterskyh-organizacij-ukrayiny-yaki-praczuuyut-pid-chas-vijny/>.

Нудик Ю. О.,
студ. гр. ЕКЕБ-11,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Степура Т.М.,
д.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПЕРСПЕКТИВИ ВОДНЕВОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Використання викопних видів палива приносить в атмосферу 73% від усіх викидів парникових газів у світі, що впродовж останніх 100 років суттєво посилює парниковий ефект і поставило світ перед викликом глобального потепління. Важливим з боротьби з наслідками зміни клімату є «декарбонізація економіки», а одним з її основних ключів має стати саме воднева енергетика [1].

Водень має таку ж температуру горіння як і природний газ. При згорянні водню на одиницю маси виділяється майже в 3,5 разу більше тепла, ніж коли згоряють вуглеводні вугілля чи нафти [2]. Водночас, в чистому вигляді у природі водню не існує. В залежності від способів отримання водню, його поділяють на: сірий, коричневий, рожевий та зелений. Звичайно, в контексті «декарбонізації економіки» нас цікавить саме зелений водень [1].

Суттєвою перевагою водню є те, що при його згоранні утворюється лише тепло (енергія) і вода. Це те, що потрібно для зупинки негативних кліматичних змін. Проте, водень має і недоліки. Перш за все, він є набагато більш вибухонебезпечним, ніж природний газ. Через це та низьку щільність водню його досить складно і дорого зберігати і транспортувати. Україна має розвинуту газотранспортну систему, але для транспортування водню потрібна комплексна модернізація, що може коштувати щонайменше 3,7 млрд. дол [3]. Також водень має досить низьку ефективність технологій – лише під час електролізу втрачається до третини енергії [1].

Важливим фактором переходу до водневої енергетики є її вартість та перспективи експорту. Станом на 2021 рік навіть за найдешевшою технологією електролізу вироблений водень коштуватиме дорожче ніж газ, навіть за пікових цін. Якщо сьогодні ціна зеленого водню 3-6 доларів за кг, то в 2030 році, за прогнозами науковців, вона знизиться до 1 долара. У 2050 році становитиме 80 центів за кг [3].

У 2020 році в ЄС презентували водню стратегію, в якій є наміри завдяки водню зробити Європу першим кліматично нейтральним континентом до 2050 року. Цікавий момент полягає в тому, що згідно даної стратегії з 40 ГВт імпорту водню, 10 ГВт планується отримувати саме з України. Наша країна здатна виробляти до 500 млрд. кубометрів зеленого водню на рік, що є достатнім як для внутрішніх потреб, так і для експорту [3].

Варто відзначити, що ГТС України разом із трьома європейськими компаніями вирішили об'єднатися, щоб створити водневу магістраль для транспортування водню з районів, які є перспективними для виробництва зеленого водню.

Також НАК «Нафтогаз» заключив Меморандум з німецьким газовим трейдером RWE про розвиток проектів для створення повного ланцюга – від виробництва зеленого водню до експорту в Німеччину [3].

Отже, енергетика, побудована на викопних видах палива, призводить до забруднення атмосфери, збільшення парникового ефекту та як наслідок до глобального потепління. В контексті боротьби зі зміною клімату у Європі вважають перспективною водневу енергетику, яку сподіваються імпортувати також і з України. Водень, а саме зелений, може розв'язати одразу дві проблеми – шкідливі викиди та важкість «консервації» енергії з відновлюваних джерел. Проте воднева енергетика має і ряд недоліків, пов'язаних з важкістю транспортування водню та високою собівартістю. Українські підприємства наразі лише починають реалізовувати пілотні проекти разом з європейськими компаніями. Звичайно, одразу відмовитись від викопних видів палива неможливо, але потрібно думати вже сьогодні, про те, як ми будемо отримувати енергію в 2030-2050 роках, чи зможемо успішно її експортувати. Відомо, що Європейські країни зацікавлені співпрацювати з Україною над проектами, пов'язаними з воднем. Тому саме воднева енергетика може сприяти як економічному розвитку країни, так і покращенню екології.

Література

1. Чи врятує водень від зміни клімату? Екодія : веб-сайт. URL: <https://ecoaction.org.ua/chy-vriatue-voden-klimat.html> (дата звернення: 28.04.2021).

2. Воднева енергетика в Україні: лише на рівні розмов, чи реально? Укрінформ : веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3315760-vodneva-energetika-v-ukraini-lise-na-rivni-rozmov-a-ci-realno.html> (дата статті: 15.09.2021).

3. Зелений водень для України та світу: стратегічна перспектива чи новий великий пиик. BBC News Україна : веб-сайт. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-58722468> (дата звернення: 03.10.2021).

Папроцька В. В.,

студ. гр. МК-15,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Садова У.Я.,

д.е.н., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки

ДИНАМІКА ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ: ФАКТОР ВІЙНИ

Інфляція відома здавна. Практично з часу, коли грошовим товаром у світі стало срібло (ІУ-ІІ ст до н.е.), з'явилися й ознаки явища інфляції (втрата довіри до монет, у яких закладалося менше металу порівняно з офіційно встановленою кількістю). У сучасних джерелах інфляція трактується як процес зростання загального рівня цін внаслідок порушення грошового обігу (відбувається знеці-

нення грошей, які стають дешевшими, а ціни зростають). Дослідження інфляційних процесів, які притаманні усім економікам світу, свідчать, що для вирішення це дуже складна проблема. Причиною росту цін вчені називають диспропорцію державних витрат, що породжує дефіцит держбюджету; інфляційний ріст цін, який відбувається через непродуктивне використання державного капіталу (спричиняє збільшення боргу).

Нині в Україні інфляція перевищує 20% (станом на серпень 2022 року – 23,8%, за даними Держстату України) [1]. Така ситуація склалася через масштабне вторгнення військ російської федерації на територію нашої держави, внаслідок розгортання чинників світової кризи. Тобто, активізувалися чинники як прямої дії (війна та руйнації), так й розриви логістики, окупація територій, знищення складів та виробництв і, як наслідок, дефіцит товарів та послуг, що «потягло» ціни вгору. Спочатку, під впливом високого попиту подорожчали споживчі товари та послуги. На тлі подорожчання енергоносіїв швидше почали зростати ціни на цукор. Згодом – ціни на алкогольні напої та тютюнові вироби. Зросла оренда житла, медичні та телекомунікаційні послуги. У сфері готельно-ресторанного бізнесу суттєво сповільнилися операції через зниження попиту на послуги та «відсутність», так званого, туристичного сезону. Водночас, тарифи на послуги ЖКГ майже не змінилися. Після певного часу врегулювалась вартість транспортних послуг. До речі, у проєкті Державного бюджету на 2023 рік закладено курс долара в 42 грн. Очікувана інфляція – в районі 30%. У місячному вимірі ціни зросли на 1.1% [2].

В рамках даного дослідження інфляції нами було поведено власне опитування студентів першого курсу економічних спеціальностей НУ «Львівська політехніка» на предмет їх обізнаності у інфляційних проблемах економіки України та впливу інфляції на особисте життя (метод акетування, спосіб – гугл-форма, вибірка – 15 осіб). Робочою гіпотезою стало припущення, що студентська молодь у віці 16-20 років недостатньо у них розбирається. Результати збору та обробки анкет частково підтвердили гіпотезу. Вони показали, що, з одного боку: 83,3% студентів стежать за інфляцією в країні; на питання «Як змінився рівень інфляції з початком повномасштабної війни» позитивну відповідь дали 91,7% опитаних; 50% називає поточний рівень інфляції дуже високим; 2/3 опитаних переконані, що знизити її рівень та уникнути кризи буде можливо тільки після перемоги; що уряд правильно робить, коли пропонує знизити витрати виробництва економіки (66,7%). З іншого боку, 2/3 опитаних студентів наголошує, що уряд, який накопичив значний борг, – виграє від інфляції; чверть стверджує, що інфляція на них не вплинула. До шляхів стабілізації інфляційних процесів студенти зарахували: проведення нуліфікації; повернення доінфляційної вартості паперових грошей з метою стабілізації; проведення грошово-кредитної політики; здійснення раціоналізації співвідношення постійних та змінних витрат, їх економія; збільшення ефективності використання власного капіталу; оновлення матеріально-технічної бази; віднайдення секторів економіки, де б підприємства забезпечували підвищення попиту економіки на

гроші; стимулювання товарності економіки шляхом державної підтримки. І головне, – досягнення перемоги у війні. Загалом, дослідження показує, що інфляційні процеси в Україні набрали небезпечних обертів для економіки, держави, суспільства. Причиною є війна та високі витрати держави на ВПК, загострення геополітичної ситуації у світі, ризики та нестабільність допомоги міжнародних партнерів у ліквідації дефіциту бюджету тощо. Студентська молодь, яка прийшла на навчання в НУ «ЛП» у 2022 році, має суб'єктивне сприйняття стану справ: чверть недостатньо обізнані і слабо орієнтується в макроекономічних показниках розвитку України; інші (¾ осіб) з достатнім рівнем мотивації підтримують запровадження заходів держави для стабілізації економіки. А це – ефективна грошово-кредитна політика, відновлення обсягів виробництва продукції розвитку імпорту споживчих товарів тощо.

Література

1. *Інфляція в Україні в серпні зросла до 1,1%, у річному вимірі – до 23,8% – Держстат. Interfax-Україна. Інформаційне агентство. 9.09.2022 – URL.: <https://interfax.com.ua/news/economic/857658.html>*

2. *У проєкті Державного бюджету на 2023 рік закладено курс долара в 42 грн. Очікувана інфляція – в районі 30%. Мінфін. – 13 вересня 2022 року. URL.: <https://minfin.com.ua/ua/2022/09/13/92174942/>*

Пронько В. Я.,

студ. гр. МЕ-12,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Корицька О.І.,

к.е.н., асистент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ТЕНДЕНЦІ ПРискорення інфляції в Україні в умовах воєнних дій у 2022 році

У вересні 2022 року споживча інфляція в річному вимірі пришвидшилася до 24,6% (із 23,8% у серпні). У місячному вимірі ціни зросли на 1,9%. Про це свідчать дані, опубліковані Державною службою статистики України [1]. Основною причиною прискорення інфляції залишаються наслідки повномасштабної війни росії проти України – руйнування виробництв, порушення ланцюгів постачання та логістики, зниження пропозиції товарів і послуг та збільшення виробничих витрат бізнесу. Додатковий тиск на ціни зумовлювало погіршення очікувань населення та бізнесу, а також коригування офіційного курсу гривні в липні, яке натомість надало стимул для внутрішніх виробників та посилило стійкість економіки України в умовах «війни на виснаження».

«Наприкінці 2022 року темпи зростання споживчих цін, за нашим прогнозом, перевищать 30%», – зазначив Кирило Шевченко, голова Національного Банку України [2]. Він додав, що у червні інфляція стрімко зростала та сягнула 21,5% у річному вимірі переважно внаслідок шоків, зумовлених війною, та через глобальний ціновий тиск. Війна призвела до порушення ланцюгів постачання, скорочення пропозиції окремих товарів, збільшення витрат бізнесу, фізичного руйнування виробничих потужностей та інфраструктури, а також тимчасової окупації окремих територій. Збереження високих цін на енергоносії та рекордні рівні інфляції в країнах-партнерах також значно посилювали ціновий тиск в Україні. Він зазначив, що базовий прогноз Національного Банку містить низку припущень, зокрема про те, що у 2023 році відновиться логістика, знизяться ризики для бізнесу та поступово зростатимуть врожаї. Споживчий та інвестиційний попит після війни ще досить тривалий час залишатиметься стриманим, що також сприятиме сповільненню інфляції в наступні роки.

«Враховуючи наслідки війни та значний внесок від підвищення адміністративних цін, Нацбанк очікує, що інфляція у 2023 році знизиться до 20,7%, а у 2024 – до 9,4%. Її повернення до цілі 5% передбачається у 2025 році», – зауважив голова НБУ [2].

У наступному році за умови зниження безпекових ризиків очікується повернення економіки до зростання через поживлення споживчого попиту, налагодження технологічних та логістичних процесів, відновлення інвестиційної діяльності, зокрема завдяки перспективам євроінтеграції. Водночас значні втрати виробничого та людського потенціалу стримуватимуть відновлення економіки. У 2023-2024 роках ВВП зростатиме приблизно 5–6% на рік.

Пропозиція робочої сили значно перевищує попит на неї, що зумовлює високий рівень безробіття та зниження зарплат.

Суттєве зниження економічної активності призвело також до різкого зниження доходів населення. На початку війни підприємства намагалися виплачувати зарплату в повному обсязі, але через продовження бойових дій та погіршення фінансово-економічного стану переважна кількість підприємств не в змозі забезпечувати довоєнний рівень оплати праці. Як наслідок, номінальні зарплати у 2022 році скоротяться на 12%, а в реальному вимірі (тобто з врахуванням інфляції) – на 27%.

Надалі з відновленням економіки та поживленням попиту на робочу силу номінальні зарплати швидко зростатимуть і перевищать довоєнний рівень вже у 2023 році. Утім, з урахуванням інфляційних процесів реальні зарплати наприкінці 2024 року все ще будуть нижчими за довоєнний рівень. [3]

Отже, зважаючи на вищенаведене можемо виснувати, що ситуація з інфляцією є контрольованою, але водночас зберігаються доволі високі ризики розгортання інфляційних процесів та подальшого розбалансування очікувань, що посилює фундаментальний інфляційний тиск, попри пригнічений споживчий попит. Так, у разі тривалого збереження високих безпекових ризиків економічна

активність у 2023 році залишатиметься пригніченою – ВВП зросте лише на 2%, а повноцінне відновлення розпочнеться не раніше 2024 року.

Література

1. Коментар Національного банку щодо рівня інфляції у вересні 2022 року [URL] : <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-rivnya-inflyatsiyi-u-veresni-2022-roku>.

2. Наслідки війни: в Україні інфляція цього року перевищить 30% [URL] : <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3533894-naslidki-vijni-v-ukraini-inflaciya-cogoric-perevisit-30.html>.

3. НБУ: рівень безробіття – 35% у II кварталі, реальна зарплата у 2022 році впала на 27% [URL] : <https://finbalance.com.ua/news/nbu-riven-bezrobittya-v-ii-kvartali-buv-35-realna-zarplata-v-2022-rotsi-vpade-na-27>.

Сенів Л. О.,
студ. гр. МК-15,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Садова У.Я.,
д.е.н., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПРОБЛЕМА ВТРАТИ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Людські ресурси – це специфічний і найважливіший вид економічних ресурсів, що уособлює сукупність людей з їхніми фізичними і розумовими здібностями, а також з відповідним трудовим потенціалом (як фактор економічного розвитку). В Україні з моменту повномасштабного вторгнення росії на її землі вони зазнали неймовірних втрат і структурно-кваліметричних деформацій. Про критичний стан справ у сфері їх відтворення свідчать втрати серед цивільних в тилу та військових на фронті; міграційна хвиля виїзду громадян за кордон; масова депортація мешканців з окупованих територій. Нині дуже важливо забезпечити належний облік втрат людських ресурсів. Спробуємо провести власне дослідження втрат людських ресурсів України в умовах обмежених даних статистики. До уваги прийнято дані різних відомств, зокрема, про кількість осіб, які вбиті окупантами, про втрати військових, про біженців, про депортованих мешканців із захоплених територій. Отож, ситуація є наступною:

1. Вимушена смертність цивільних осіб. В Україні в період 24.02 до 09.10.2022 р. від насильницьких дій окупантів становить 6221 випадки [4]. Щодо втрат серед військових керівництво країни даних не надає, проте станом на 23 вересня 2022 р. Міністерство оборони назвало приблизну кількість – близько

9 тис. військовослужбовців ЗСУ [5]. Варто зазначити, що більшість військових – це особи чоловічої статі.

2. Вимушена міграція населення за кордон (біженці). Від початку широкомасштабної війни РФ проти України мільйони людей покинули рідну землю. За оцінками ООН у справах біженців, за останні півроку Україну залишили понад 11 мільйонів людей. Про це повідомляє UNHCR, інформує УНН. Найбільше серед них жінок та дітей (90%), найменше – чоловіків (18-60 років), адже для них обмежили виїзд. Водночас, 4,7 мільйони вимушених мігрантів вже повернулися додому [1]. Чинниками повернення громадян додому виступають – мовний бар'єр, складність адаптації в іншому культурному середовищі.

3. Депортація. За даними спеціальних обстежень з тимчасово окупованих територій України росіяни депортували 2 мільйони громадян. Серед них – кілька сотень тисяч дітей (з виступу Президента України Володимира Зеленського на конференції "Азійське лідерство", Сеул [2]). Під депортацією підпадає будь-яка категорія населення (здебільшого люди похилого віку та діти-сироти).

Таким чином, сумарні втрати людських ресурсів України внаслідок війни з росією, – жахливі (рис.1). Інтенсивність процесу вже нині набрала катастрофічних обертів. Зазнали непоправних деформацій усі демографічні структури населення – особливо статево-вікова, сімейна, економічна, соціальна, екістична. Наразі неможливо передбачити наскільки зміниться кількість населення в країні після завершення війни. Проте, навіть якщо державі вдасться зупинити його скорочення на рівні 30-35 мільйонів [3], питання демографічного обліку і статистики постане з новою гостротою.

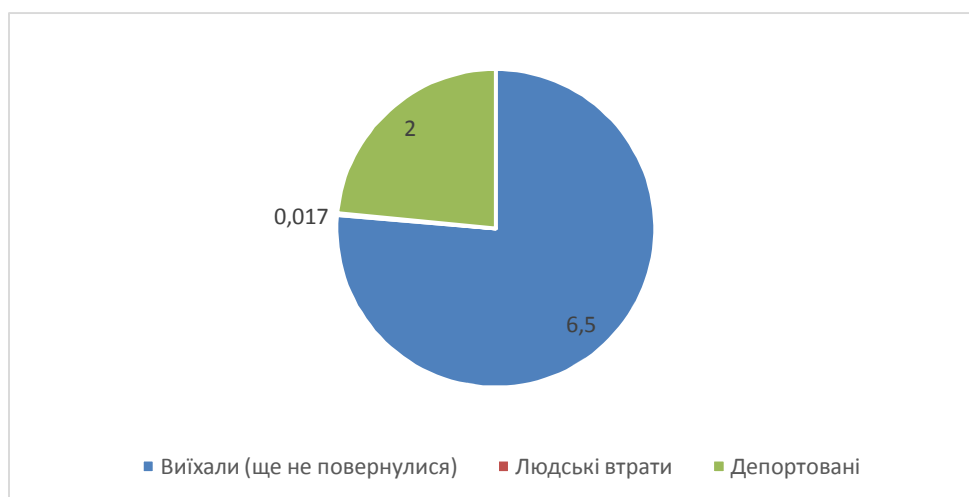

Рис. 1. Втрата людських ресурсів України під час війни

Література

1. В ООН порахували, скільки українців виїхали за кордон: рекордна кількість. УНН [URL] : <https://www.unn.com.ua/uk/news/1991409-v-oon-porakhuvaili-skilki-ukrayintsiv-viyikhali-za-kordon-rekordna-kilkist>

2. Окупанти депортували два мільйони українців – Зеленський [URL]: <https://prm.ua/okupanty-deportuvaly-dva-milyony-ukrayintsiv-zelenskyu/>

3. Як скоротиться чисельність населення України через війну [URL]: <http://surl.li/djcda>

4. Ukraine: civilian casualty update 10 October 2022 [URL]: <https://www.ohchr.org/en/news/2022/10/ukraine-civilian-casualty-update-10-october-2022>

5. У Міноборони назвали приблизні втрати ЗСУ у війні з Росією [URL]: <http://surl.li/djcdi>

Устрицький Н. Р.,
студ. гр. МК-15,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Садова У.Я.,
д.е.н., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки

НОВІТНІ ФАКТОРИ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

У науковій сфері «фактори просторового розвитку» України перебувають у полі зору багатьох учених [1]. У найбільш загальному виразі їх суть трактується як рушійна сила з приводу розміщення та територіальної організації систем розселення населення, ринків ведення бізнесу (виробництва продукції), інженерної та соціальної інфраструктури, способу та якості життя тощо. Серед традиційних підходів до класифікації цих факторів, привертає увагу їх поділ на природні (природні умови і ресурси – сировина, паливо і енергія, вода, територія, екологія), суспільні (працересурсні, споживчі, транспортні, науково-технічні, економіко-екістичні). Окремим блоком виступають військово- та геополітичні фактори. Вони можуть ставати як стимуляторами, так і дестимуляторами нової соціально-економічної ситуації в державі, чи навіть нового геополітичного порядку у світі. У мирний час дослідження сукупності факторів просторового розвитку України покликане допомагати обґрунтуванню пріоритетних напрямів і механізмів просторового розвитку соціально-економічних систем різних рівнів, розробці рекомендацій щодо підтримки розвитку депресивних регіонів, стимулюванню перспективних форм просторової організації бізнесу, складанню дорожніх карт, стратегій, програм науково-технічного, інноваційного, соціально-економічного розвитку територій тощо. Принципово інша річ – виклики війни. Одним з факторів геополітичного характеру є концепція «русского миру».

Згідно з дослідженнями учених «русский мир» – це імперська, колоніальна російська ідеологічна доктрина (проект), що є складовою геополітичної стратегії сучасної росії [2]. Основна її мета – просування російської культури та особливо мови; російської православної церкви; ідеї про спільну історичну пам'ять

(зокрема міфу про «братні народи»). Теоретики – Патріях Кіріл, В. Тішков, П. Щедровіцький, А. Дугін зі своєю книгою «Основы геополитики. Геополитическое будущее России» [3]. На переконання цих ідеологів «русский мир» має поширюватись як на колишні території російської імперії, так й на республіки СРСП (концепція «Євразійства»). Ресурсним джерелом підтримки та фінансування «русского мира» є однойменний фонд (2007 р.), який позиціонується як неурядова, контрольована Кремлем та фінансована з федерального бюджету РФ організація з численними відгалуженнями по світу. Офіційна мета фонду – «популяризація російської мови, яка є національним здобутком росії та важливим елементом російської та світової культури, та підтримка програм дослідження російської мови за кордоном» [4]. Проте, навіть поверховий аналіз діяльності цієї організації дає змогу помітити цікаві особливості геопросторового «проростання» економічного і геополітичного інтересу – поява і активізація кількості осередків «русского мира» в тих регіонах та країнах світу, де зосереджені найбільші запаси цінних природних ресурсів, де можна розраховувати на більш-менш «легку» експансію територій, де населення немає доступу до правдивої інформації. Водночас, інформаційні технології можуть тут відігравати доволі двояку роль – як посилювати ідеологію «русского мира», так і блокувати її дію. В Україні протистояти поширенню цієї ідеології – завдання і для суб'єктів економіки, і держави, і суспільства.

Як висновок, можна відзначити наступне. Проблеми просторового розвитку України визначаються як традиційними, так і новими факторами сучасності. Геополітична ситуація, яка виникла після вторгнення росії в Україну, стала черговим кроком у подальшому розпаді комуністичної системи, у якій тривалий час важливе місце саме ця країна посідала. Очевидно, в Україні нині особливо гостро стоїть питання просування тих доктрин, у яких на першому місці стояли б інтереси просторового розвитку її самої.

Література

1. Нудельман В. І. Для чого потрібні генплани територій / Українська правда. 2017. 07 січ. URL: <http://www.pravda.com.ua/columns/2017/01/7/7131578/>
2. Якубова Лариса, Головка Володимир, Примаченко Яна. Русский мир на Донбасі та в Криму: історичні витоки, політична технологія, інструмент агресії: (Аналітична доповідь) / Інститут історії України НАН України.– Київ, 2018. – 227 с.
3. Дугин Александр Основы геополитики: Геополитическое будущее России: мыслить пространством – Арктогея-центр, 1999. 924с.
4. «Російський прапор буде там, де є російська мова»: ФОНД «РУССКИЙ МИР».
URL: https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2022/07/fond_russkiy-my_r_analitychna-zapyska_-2-chastyna.pdf

НАУКОВЕ ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ НА DVD-ROM

**80-та СТУДЕНТСЬКА
НАУКОВО-ТЕХНІЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ**

СЕКЦІЯ «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

Відповідальний за випуск: Тимошенко С. В.

Один електронний оптичний диск (DVD)
Об'єм даних у мегабайтах 1,64 Мб
Наклад 30 прим. Зам. 221027

Видавець і виготівник: Видавництво Львівської політехніки
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4459 від 27.12.2012 р.

вул. Ф. Колесси, 4, Львів, 79013
тел. +380 32 2584103, факс +380 32 2584101
vlp.com.ua, ел. пошта: vmr@vlp.com.ua